

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

5. Sınıf

Ders Kitabı

Yazarlar

Dr. Mevlüde KÖROĞLU YETKİN

Mithat BALA

Seyit Enes GENÇ

Ankara, 2024

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 9591
DERS KİTAPLARI DİZİSİ : 2012

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiç bir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Muhammet Esat ŞENGÜL

Dil Uzmanı

Mustafa ALTINGÖZ

Görsel Tasarımcı

Okan HAYDAROĞLU

Program Geliştirme Uzmanı

Mustafa ÇALIŞKAN

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Ahmet CANSIZ

Rehberlik Uzmanı

Murat UZUNOĞLU

ISBN 978-975-11-8027-8

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.07.2024 tarihli ve 110459275 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

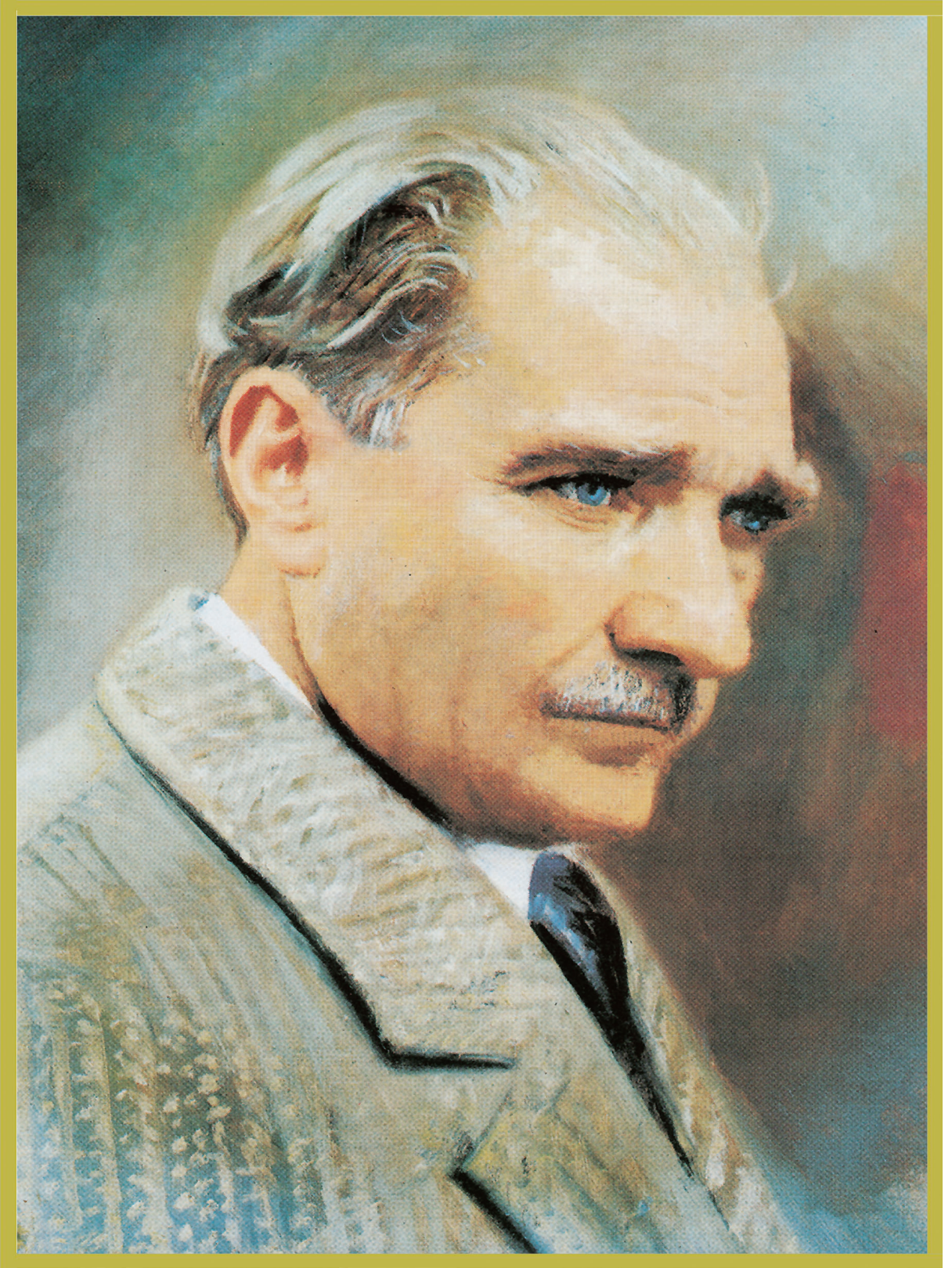
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İçindekiler

Kitabın dijital kopyasında “İçindekiler” sayfasında başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara, iç sayfalarda da ünite isimleri üzerine tıklayarak “İçindekiler” sayfasına ulaşabilirsiniz.

Kitabın Tanıtımı	8
------------------------	---

1. Ünite Çocukluk Yıllarında Peygamberimiz 10

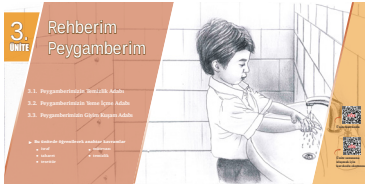
1.1. Peygamberimizin Doğduğu Çevre	12
1.2. Peygamberimizin Doğumu	20
1.3. Peygamberimizin Çocukluğu	22
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	36
Sonnot	41

2. Ünite Peygamberimizin Çevresindeki Çocuklar 42

2.1. Peygamberimizin Çocuklarla İletişimi	44
2.2. Çocukların Dünyasında Peygamberimiz	51
2.3. Peygamberimizin Yanında Yetişen Çocuklar	56
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	66
Sonnot	71

3. Ünite Rehberim Peygamberim 72

3.1. Peygamberimizin Temizlik Adabı	74
3.2. Peygamberimizin Yeme İçme Adabı	82
3.3. Peygamberimizin Giyim Kuşam Adabı	85
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	92
Sonnot	97

4. Ünite Aile Hayatında Peygamberimiz 98

4.1. Eş Olarak Peygamberimiz	103
4.2. Baba Olarak Peygamberimiz	108
4.3. Dede Olarak Peygamberimiz	114
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	122
Sonnot	127

Sözlük	128
Cevap Anahtarı Karekodu	132
Kaynakça	133
Görsel ve Genel Ağ Kaynakçası Karekodu	135

Türkiye'nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası	136
Türk Dünyası Haritası	137

Kitabın Tanıtımı

Kitap ünitelerden oluşmaktadır. Her ünite başında ünite kapak sayfası yer almaktadır.

Ünite kapaklarında ünite adı, ünite alt konu başlıkları, öğrenilecek kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme çıktıları, ünite sonunda öğrenciden yapması beklenen görev ya da sorumluluklar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca ünite ile ilgili hazırlanan sunum ve diğer e-içeriklere ulaşmak amacıyla karekodlar yerleştirilmiştir.

Kitaba ait e-içeriklere, kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar akıllı cihazlarla okutulurak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak ulaşılabilir.

Ünite adı Ünite konu başlıkları Ünite sunumu ve diğer e-içeriklere yönlendiren karekodlar

Öğrenme çıktıları

Öğrenilecek kavramlar

Öğrencinin önceki öğrenmeleri ile ünite arasında köprü kuran "Başlarken" alanı

Ünitede öğrenciden beklenen görev ve sorumluluklar bilgisi

Desimal sistemle gösterilen ünite konu başlığı

Derse hazırlık ve ön değerlendirme yapılan "Konuya Başlarken" alanı

Öğrencilere yol göstermek, ek bilgiler vermek, önemli görülen kelime, kavram veya tanımları açıklamak için kullanılan metin alanlarıdır. Ok uçları ilgili satırı işaret eder.

Kelime

Metin içinde önemli görülen kelime, kavram, tanım gibi açıklanması gereken durumlar bu kutucuklarda açıklanacaktır.

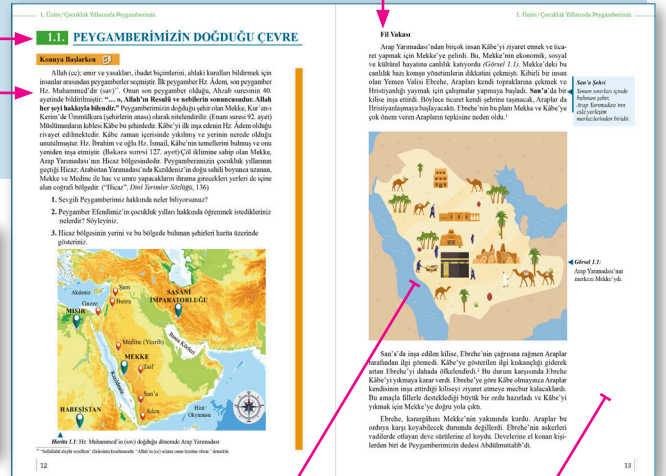
Öğrencilerin araştırma yaptıktan sonra kitap üzerinde bilgilerini yazması için ayrılan alanlardır. Ok uçları ilgili satırı işaret eder.

Öğrenci

Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendiren veya öğrencilere verilen görevleri açıklayan metin alanlarıdır.

Öğrenci, araştırma yapmaya yönlendirildiğinde metin alanının altı renkli alan ile ana metinden ayrıştırılacaktır.

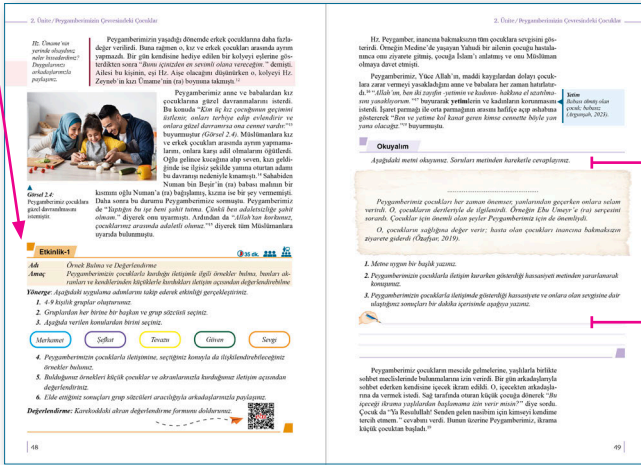
Desimal sistemle gösterilen ünite alt konu başlığı

Görseller sayfaları orantılı şekilde yerleştirilmiştir. Görsel açıklamaları, ayrıştırmacı yazım karakteri ve büyüklükle verilmiştir. Açıklama ile görsel bağlantısında algıyı kolaylaştırmak için açıklamanın ait olduğu görsel, ok işareti ile gösterilmiştir.

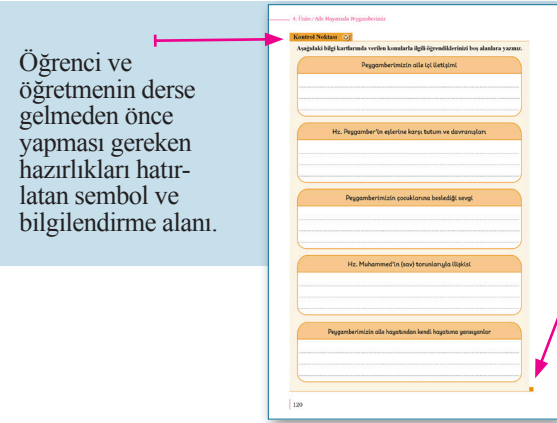
Sayfaların dış kenarlarındaki sütunlar, tek sütun ölçülerindeki görselleri yerleştirmek, görsel açıklamalarını yazmak ve öğrencilerin kendi çalışma notlarını yazabilmelerini sağlamak için tasarlanmıştır.

Kitap genelindeki Etkinlik, Okuma Parçası, Örnek Çözüm vb. çalışmalara ünite içinde sıra numarası verilmiştir. Çalışmanın başladığı yer ■ sembolü ile, bittiği yer ise ■ sembolü ile gösterilmiştir.

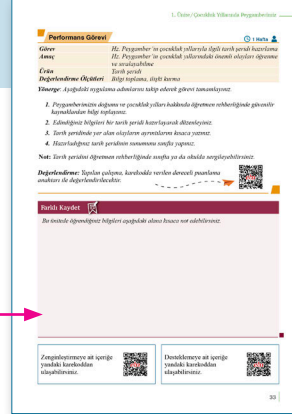
Kitap genelinde okuma metinlerini belirleyen alan

Kitap genelinde öğrencilerin yazı yazması için ayrılan alan

Öğrenci ve öğretmenin derse gelmeden önce yapması gereken hazırlıkları hatırlatan sembol ve bilgilendirme alanı.

Konu sonlarında "Kontrol Noktası" adıyla öğrenilenleri pekiştirme amacıyla çalışma yapılabilecek alanlar ayrılmıştır. Çalışmanın sonlandığı yere ■ sembolü yerleştirilmiştir.

Her ünite sonunda öğrencinin öğrendiği bilgileri kendi hatırlayacağı şekilde kısaca not etmesi amacıyla "Farklı Kaydet" alanları bırakılmıştır. Alanın bittiği yere ■ sembolü yerleştirilmiştir.

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

"Başlarken" alanı

"Konuya Başlarken" alanı

"Kontrol Noktası" alanı

"Farklı Kaydet" alanı

Çalışmanın bittiği yer

Etkinliğin başladığı yer

Etkinliğin bittiği yer

Bireysel etkinlik

Grup etkinliği

Rehberli etkinlik

Etkinliğin süresi

Sonraki sayfada devam eden çalışma

Önceki sayfadan devam eden çalışma

Ders öncesi hazırlık gerektiren çalışma

Yazım Alanı

Kitap genelinde;

- ◆ Kısaltmalarda Türk Dil Kurumunun "Kısaltmalar Dizini",
- ◆ Konu ve kazanımlar ele alınırken Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Derisi (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı,
- ◆ Kavramlar, ayet ve sure isimlerinin yazımında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu,
- ◆ Ayet meallerinde Diyanet İşleri Başkanlığına ait yayınlar kullanılmıştır.

KISALTMALAR

as : aleyhisselam

bk. : bakınız

cc : cellecelalüh

çev. : çeviren

DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı

ed. : editör

haz. : hazırlayan

Hz. : Hazreti

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

ra : radiyallahüanh

sav : Sallallahü aleyhi vesellem

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

thk. : tahkik eden

ts. : tarihsiz

vd. : ve diğerleri, ve devamı

1. ÜNİTE

Çocukluk Yıllarında Peygamberimiz

1.1. Peygamberimizin Doğduğu Çevre

1.2. Peygamberimizin Doğumu

1.3. Peygamberimizin Çocukluğu

► Bu ünite de öğrenilecek anahtar kavramlar

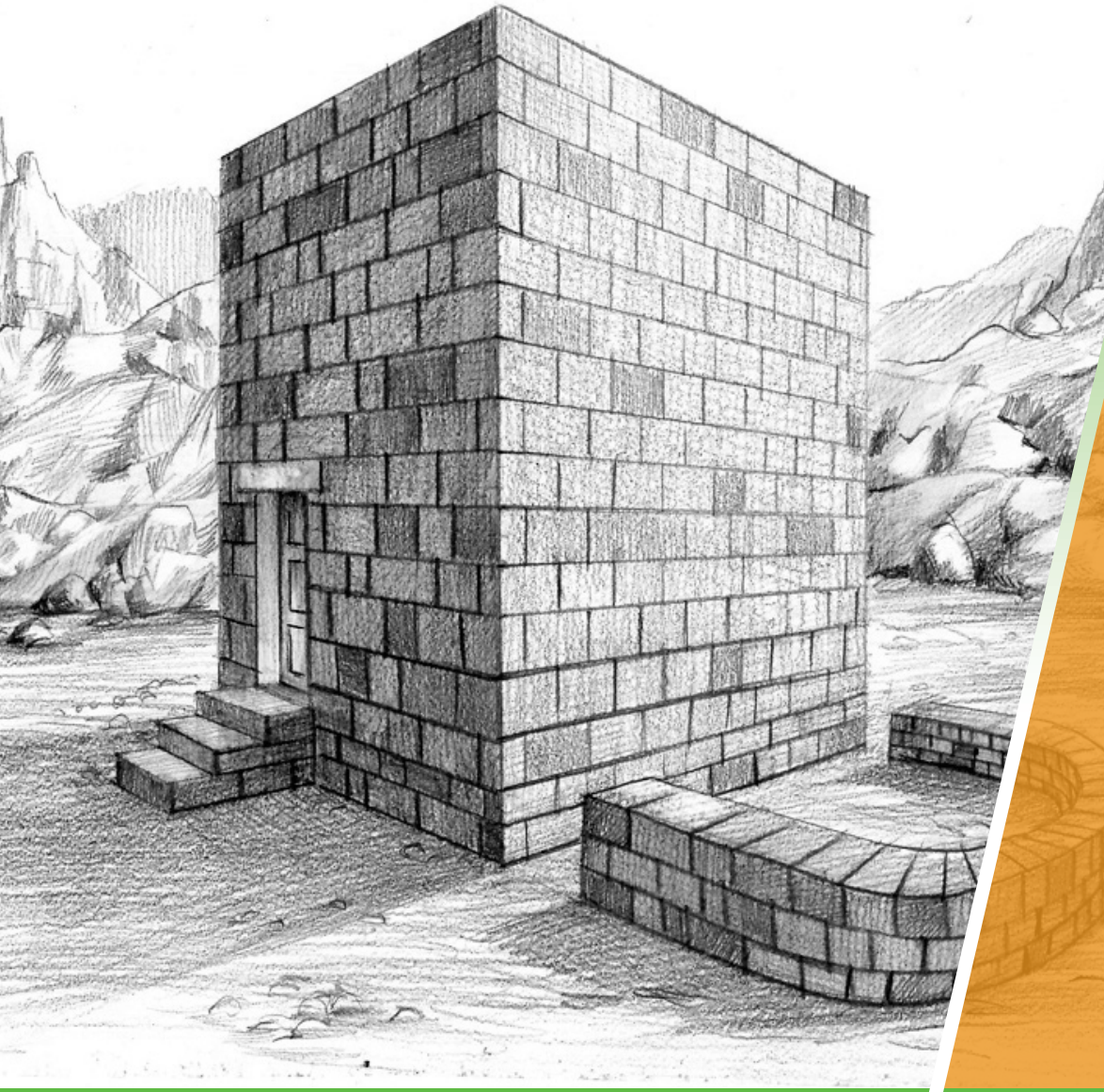
- cahiliye
- Fil Vakası
- mevlit
- zemzem

Bu ünite de sizlerden;

- Peygamberimizin doğduğu dönemi etkileyen Fil Vakası'na ilişkin bilgi toplayabilmeyi,
- Peygamberimizin çocukluk yıllarıyla ilgili bilgi toplayabilmeyi,
- Peygamberimizin aile büyükleriyle kurduğu ilişkilere dair çözümlemeler yapabilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız, konu ile ilgili performans görevi hazırlamanız istenecektir.

Ünite karekodu

Ünite sunusuna ulaşmak için karekodu okutunuz.

Başlarken

Allah'a (cc)* ibadet etmek için yapılan ilk mabet olan Kâbe, Mekke'dedir. Kâbe İslamiyet'ten önce de Araplar tarafından kutsal kabul edilmiştir. Ordusunun gücüne güvenerek kibirlenen Yemen Valisi Ebrehe, Peygamber Efendimiz'in doğduğu yıl Kâbe'yi yıkmaya çalışmış ancak başarılı olamamıştır. Ebrehe'nin Kâbe'ye saldırması kendisini üstün görmesinin bir sonucudur.

Kibirli davranmanın kişiye ne gibi olumsuz etkileri olabilir?

Sevgili Peygamberimiz günlük hayatında insanlara karşı her zaman saygılı davranmıştır. O, aile fertleriyle olan ilişkilerinde de davranışlarına özen göstermiş, onlara saygı göstermiş ve değer vermiştir. Müminlerden de ailelerine güzel davranmalarını, birbirleriyle ilişkilerinde saygıyı gözetmelerini istemiştir.

Hız. Peygamber'in, aile fertleriyle iletişim kurarken dikkat ettiği hususlarla ilgili günlük hayatınızdan hangi örnekleri verebilirsiniz?

* "Cellecelalüh" ifadesinin kısaltmasıdır. "Azameti yüce ve ulu olan" demektir.

1.1. PEYGAMBERİMİZİN DOĞDUĞU ÇEVRE

Konuya Başlarken

Allah (cc); emir ve yasakları, ibadet biçimlerini, ahlaki kuralları bildirmek için insanlar arasından peygamberler seçmiştir. İlk peygamber Hz. Âdem, son peygamber Hz. Muhammed'dir (sav)**. Onun son peygamber olduğu, Ahzab suresinin 40. ayetinde bildirilmiştir: “... o, Allah'ın Resulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” Peygamberimizin doğduğu şehir olan Mekke, Kur'an-ı Kerim'de Ümmülkura (şehirlerin anası) olarak nitelendirilir. (Enam suresi 92. ayet) Müslümanların kiblesi Kâbe bu şehirdedir. Kâbe'yi ilk inşa edenin Hz. Âdem olduğu rivayet edilmektedir. Kâbe zaman içerisinde yıkılmış ve yerinin nerede olduğu unutulmuştur. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail, Kâbe'nin temellerini bulmuş ve onu yeniden inşa etmiştir. (Bakara suresi 127. ayet) Çöl iklimine sahip olan Mekke, Arap Yarımadası'nın Hicaz bölgesindedir. Peygamberimizin çocukluk yıllarının geçtiği Hicaz; Arabistan Yarımadası'nda Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan, Mekke ve Medine ile hac ve umre yapacakların ihrama girecekleri yerleri de içine alan coğrafi bölgedir. (“Hicaz”, *Dini Terimler Sözlüğü*, 136)

1. Sevgili Peygamberimiz hakkında neler biliyorsunuz?
2. Peygamber Efendimiz'in çocukluk yılları hakkında öğrenmek istedikleriniz nelerdir? Söyleyiniz.
3. Hicaz bölgesinin yerini ve bu bölgede bulunan şehirleri harita üzerinde gösteriniz.

Harita 1.1: Hz. Muhammed'in (sav) doğduğu dönemde Arap Yarımadası

** “Sallallahü aleyhi vesellem” ifadesinin kısaltmasıdır. “Allah'ın (cc) selamı onun üzerine olsun.” demektir.

Fil Vakası

Arap Yarımadası'ndan birçok insan Kâbe'yi ziyaret etmek ve ticaret yapmak için Mekke'ye gelirdi. Bu, Mekke'nin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatına canlılık katıyordu (*Görsel 1.1*). Mekke'deki bu canlılık bazı komşu yönetimlerin dikkatini çekmişti. Kibirli bir insan olan Yemen Valisi Ebrehe, Arapları kendi topraklarına çekmek ve Hristiyanlığı yaymak için çalışmalar yapmaya başladı. **San'a**'da bir kilise inşa ettirdi. Böylece ticaret kendi şehrine taşınacak, Araplar da Hristiyanlaşmaya başlayacaktı. Ebrehe'nin bu planı Mekke ve Kâbe'ye çok önem veren Arapların tepkisine neden oldu.¹

San'a Şehri

Yemen sınırları içinde bulunan şehir, Arap Yarımadası'nın eski yerleşim merkezlerinden biridir.

◀ **Görsel 1.1:**

Arap Yarımadası'nın merkezi Mekke'di.

San'a'da inşa edilen kilise, Ebrehe'nin çağrısına rağmen Araplar tarafından ilgi görmedi. Kâbe'ye gösterilen ilgi kıskançlığı giderek artan Ebrehe'yi dahada öfkelenirdi.² Bu durum karşısında Ebrehe Kâbe'yi yıkmaya karar verdi. Ebrehe'ye göre Kâbe olmayınca Araplar kendisinin inşa ettirdiği kiliseyi ziyaret etmeye mecbur kalacaklardı. Bu amaçla fillerle desteklediği büyük bir ordu hazırladı ve Kâbe'yi yıkmak için Mekke'ye doğru yola çıktı.

Ebrehe, karargâhını Mekke'nin yakınında kurdu. Araplar bu orduya karşı koyabilecek durumda değillerdi. Ebrehe'nin askerleri vadilerde otlayan deve sürülerine el koydu. Develerine el konan kişilerden biri de Peygamberimizin dedesi Abdülmuttalib'di.

Ebrehe Kâbe'ye Saldırıyor

Kabile

“Aynı soya mensup aileler topluluğu, boy, aşiret.”

(Güncel Türkçe Sözlük, “kabile”)

Ebrehe, Kureyş **kabilesinin** ve Mekke'nin lideri Abdülmuttalib'e elçi gönderdi. Ona Kâbe'yi yıkmak için geldiğini bildirdi. Bunun üzerine Abdülmuttalib Ebrehe'nin yanına gitti. Ebrehe onun, Kâbe'yi yıkmaması için kendisine ricaya geldiğini düşünüyordu. Abdülmuttalib ise Ebrehe'den develerini geri istedi. Ebrehe, Abdülmuttalib'in develeri istemesine şaşırdı ve onu bu konuda eleştirdi. Onun develerin derdinde olduğunu söyleyerek bu durumu kendisine yakıştıramadığını dile getirdi. Bunun üzerine Abdülmuttalib, develerin sahibi olduğu için onları istediğini söyledi. Kâbe'nin sahibinin Allah (cc) olduğunu ve O'nun Kâbe'yi koruyacağını belirtti. Ebrehe, Mekkelilerin bütün mallarını geri verdi.³

Ebrehe, kibirlenerek ordusunun karşısında hiçbir gücün duramayacağını Abdülmuttalib'e söyledi. Ertesi gün, askerlerine Mekke'yi kuşatmaları emrini verdi. Ordudaki filler askerlerin tüm çabasına rağmen Kâbe yönüne hareket etmedi. Bir süre sonra gökyüzünde sürü hâlinde ebabil kuşları belirdi. Kuşlar gagalarında taşıdıkları balçıktan pişirilmiş taşları Ebrehe'nin ordusunun üzerine bırakmaya başladı. Ebrehe'nin asla yenilmez dediği ordu, ebabil kuşlarının attığı taşlar sayesinde yenildi⁴ (Görsel 1.2).

İslam tarihinde Ebrehe'nin bu saldırısı Fil Vakası olarak isimlendirilir. Vakanın gerçekleştiği yıl da Fil Yılı olarak anılır.⁵ Fil suresinde, Ebrehe tarafından oluşturulan fil ordusunun başına gelen felaketin büyüklüğünden ve Ebrehe'nin Kâbe'yi yıkma planlarının boşa çıkarıldığından bahsedilmektedir.

Görsel 1.2:

Fil Vakası, ismini Ebrehe'nin ordusundaki fillerden almıştır. (temsili)

Etkinlik-1

35 dk.

Adı *Fil Vakası 'nı Keşfet!*Amaç *Fil Vakası hakkında bilgi toplayabilme***Yönerge:** Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
 2. Her grup için bir sözcü belirleyiniz.
 3. Güvenilir kaynaklardan (Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan kitaplar; edu.tr; gov.tr uzantılı genel ağ kaynakları) Fil Vakası ile ilgili bilgi toplayınız.
 4. Topladığınız bilgileri özetleyiniz.
 5. Oluşturduğunuz özeti bilgi kitapçığı şeklinde düzenleyiniz.
- Not:** Bu kitapçıkta, Fil Vakası 'nın ne olduğu, neden önemli olduğu, bu olaya Peygamberimizin doğduğu dönemdeki çevrenin nasıl etki ettiği gibi sorular ve cevapları yer alır.
6. Hazırladığınız bilgi kitapçığının sunumunu sınıfta yapınız.
 7. Fil Vakası 'nın Peygamberimizin doğduğu dönemin sosyal ve kültürel yapısına etkileri nelerdir? Yazınız.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Fil Suresi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ
فِي تَضَلُّيلٍ ۝ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ
مِّنْ سِجِّيلٍ ۝ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّا كُولٍ ۝

“Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? (1) Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı? (2) Üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları haline getirdi. (3-5)”

Peygamberimizin Doğduğu Çevrenin Özellikleri

Hız. Muhammed'in (sav) peygamberliğinden önce, insanların yaşadıkları ve özünde, putlara tapma, soyla övünme, hukuksuzluk, kibir ve zayıfları ezme gibi olumsuzlukları barındıran sosyal ve kültürel ortama cahiliye denir.⁶ Cahiliye devrinde şiddet, yağmacılık ve kan davalarıyla sıklıkla karşılaşılır. Adaletsizlik yaygındır ve kadınlara da değeri verilmez. Peygamberimizi tanımak ve anlamak için onun doğup büyüdüğü bu dönemin özelliklerini, sosyal ve dinî yapısını bilmek gerekir.

Sosyal Yapı

Mevali

“Özgür bırakılmış köleler.”

(Güncel Türkçe Sözlük, “mevali”)

İslamiyet'ten önce Araplar kabileler hâlinde yaşırdı. Her kabilenin kendine göre kuralları mevcuttu. Cahiliye Dönemi'nde her kabile, kendi üyelerini -haksız olsalar bile- soy üstünlüğü anlayışıyla korurdu. Toplum hürler, **mevaliler** ve kölelerden oluşurdu. Güçlüler zayıfları ezerdi. Erkekler ve kadınlar arasında da eşitsizlik vardı. Arap Yarımadası'nda, göçebeler (bedeviler) ve yerleşik yaşam sürenler (hadariler) olmak üzere iki farklı toplumsal grup mevcuttu.⁷

Grafik Bilgi 1.1:

Bedeviler ve hadariler arasındaki genel farklar

Panayır

“Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliği de taşıyan büyük pazar.”

(Güncel Türkçe Sözlük, “panayır”)

Kabileler arasında soy üstünlüğü, yağma, kan davası ve sınır anlaşmazlıklarından dolayı savaşlar olurdu. Yılın dört ayında kabilelerin birbirleriyle savaşması yasaktı. Savaşmanın yasak olduğu “muharrem, recep, zilkade, zilhicce” aylarına haram aylar denirdi. Büyük **panayırlar** bu aylarda kurulurdu. Panayırlara Arap Yarımadası'nın farklı yerlerinden tüccarlar, kabile reisleri, şairler ve hatipler gelirdi. Farklı dinlere mensup birçok insanın da ziyaret ettiği panayırlar Mekke'nin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatına önemli katkı sağlardı.

Dinî Yapı

Arap Yarımadası, İslamiyet'ten önce farklı dinlerin ve inanış şekillerinin etkisi altındaydı. En yaygın inanç biçimi ise putperestlikti. Mekkeliler kendi yaptıkları putlara taparlardı. Putların Allah (cc) ile kendileri arasında aracı olduğuna inanırlardı.⁸ Kâbe içerisinde her kabilenin ayrı bir putu vardı. Putları ziyarete gelenlerle canlılık kazanan Mekke, hem ticaretin hem de putperestliğin merkezi hâline gelmişti.⁹

Arap Yarımadası'nda putperestliğin dışında Hristiyanlık ve Yahudilik de yaygındı. Bu dinlerin dışında Hz. İbrahim'in getirdiği tevhit inancını koruyan Haniflik de vardı.¹⁰ Hanifler Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine inanıyorlardı. Dinî yapıdaki bu farklılıklar toplumu olumsuz etkiliyordu. Arap Yarımadası'nda Cahiliye Dönemi yaşanmasının sebeplerinden biri de buydu.

Putların her gün ziyaret edilmesi Mekke'yi önemli bir dinî ve ticari merkez hâline getirmiştir.

Yazalım

Cahiliye Dönemi'nin özelliklerini maddeler hâlinde yazınız.

Kâbe, Cahiliye Dönemi'nde Arapların sosyal, dinî ve ekonomik yaşantılarının merkeziydi. Çevresindeki bazı mekânlar da kutsal kabul edilirdi. Kâbe'nin on dokuz metre yakınında yer alan **zembem** kuyusu bu mekânlardan biriydi¹¹ (*Görsel 1.3*).

Görsel 1.3:

Zemzem suyu Mekke'nin yerleşim yeri hâline gelmesinde önemli rol oynamıştır. (temsili)

Okuma Metni

Zemzem Kuyusu adlı metni okuyunuz.

Zemzem Kuyusu

Zemzem kuyusu Mescid-i Haram'da, Hacerülesved'in tam karşısında, Kâbe'ye 19 m uzaklıkta yer alır. Hz. Hacer'in, uzun arayışlardan sonra oğlu Hz. İsmail'i bıraktığı yerde kaynağından fışkırarak akan bir su olduğunu görünce "zemzem" (Yavaş yavaş ak, dur!) demesinden dolayı bu ismi aldığı ileri sürülmüştür.

Allah'tan (cc) gelen bir emirle Hz. İbrahim, eşi Hz. Hacer ve oğlu Hz. İsmail'i Mekke Vadisi'ne bırakır. Bir süre sonra yanlarındaki su ve yiyecekler tükenir. Oğlu Hz. İsmail'in susuzluktan ölmesinden endişe eden Hz. Hacer, Safa ile Merve Tepeleri arasında su aramaya başlar. Bu iki tepe arasında gidiş gelişlerinin sayısı yediye ulaştığında oğlunu bıraktığı yerdeki topraktan su çıktığını fark eder. Hz. İsmail'in bu su ile oynadığını gören Hz. Hacer, suyu avucuyla bir kaba doldurmaya başlar. Suyun akıp gitmesi endişesiyle etrafını çevirmeye çalışır. İbrahim suresinin 37. ayetinde **"... ekin bitmeyen bir vadi..."** olarak nitelenen Mekke Vadisi'nde kendilerine su ihsan ettiği için Allah'a (cc) şükreder. Sevgili Peygamberimiz "Allah, İsmail'in annesine rahmet eylesin. Eğer suyun önünü kapatmasaydı zemzem şarıl şarıl akıp giden bir ırmak olurdu." demiştir. (Buhari, "Enbiya", 9)

Hz. İbrahim, Mekke'ye tekrar geldiğinde burada bir yerleşim yeri kurulduğunu görür. Oğlu Hz. İsmail'le birlikte Allah'ın (cc) emriyle zemzem kuyusunun yakınına Kâbe'yi inşa eder. Mekke zamanla gelişir ve burada yaşayan insanların sayısı çoğalır. İnsanlar zamanla Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in yolundan ayrılırlar. Kâbe ve çevresine putlar yerleştirilerek Kâbe'ye saygısızlık ederler. Zemzem kuyusu zamanla kapanır. İnsanlar uzun süre zemzem kuyusunun yerini bulamaz.

Abdülmuttalib, Kâbe'nin yakınında uyurken rüyasında ona zemzem kuyusunu kazması emredilir. Abdülmuttalib gördüğü rüya üzerine oğlu Haris'le birlikte Mekkelilerin o zaman kurban yeri olarak kullandıkları bu yeri kazmaya başlar. Mekkeliler ise putlarına zarar geleceği endişesiyle Abdülmuttalib'e karşı çıkar fakat Abdülmuttalib'in kararlı tutumu onları durdurur. Böylece zemzem kuyusu tekrar ortaya çıkarılır. Abdülmuttalib, insanların su ihtiyacını karşılayan zemzem kuyusunun bakımıyla da ilgilenir. Bu durum Abdülmuttalib'in toplumdaki itibarını daha da artırır. (bk. Mustafa Sabri Küçükaşcı, "Zemzem", 44/242-243)

Kontrol Noktası

Aşağıdaki kartı, yönergelerde yazan ifadelere göre doldurunuz.

ÇIKIŞ KARTI

(3 - 2 - 1)

3

Fil Vakası'yla İlgili
Öğrendiğim
Üç Şey

1

2

3

2

Fil Vakası'nda
İlgimi Çeken
İki Şey

1

2

1

Fil Vakası'yla İlgili
Sormak İstediğim
Bir Şey

1

1.2. PEYGAMBERİMİZİN DOĞUMU

Konuya Başlarken

1. Peygamberimizin doğduğu dönemde yaşananlar hakkında neler biliyorsunuz?
2. Peygamberimizin ailesinden kimleri biliyorsunuz?

Etkinlik-2

30 dk.

Adı Peygamberimizi Ne Kadar Tanıyorum?

Amaç Peygamberimizin doğumu ve ailesi hakkında bilgi toplayabilme

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerleri metinden hareketle doldurunuz.

Hz. Muhammed'in (sav) Doğumu

Hz. Muhammed'in (sav) babasının adı Abdullah, annesinin adı Amine'dir. Ticaretle uğraşan babası, Suriye'ye yaptığı yolculuktan dönerken hastalanır ve Medine'deki akrabalarının yanında kalır. Bir ay kadar hasta yattıktan sonra Peygamberimiz doğmadan vefat eder.

Peygamberimiz 571'de Mekke'de doğmuştur. Bu tarih Fil Vakası'nın meydana geldiği yılın Nisan ayının yirminci gecesidir. Onun doğduğu gün **Mevlit** Kandili olarak kutlanır. Hz. Muhammed (sav) doğduğunda dedesi Abdülmuttalib çok sevinir. Onu alıp Kâbe'ye götürür. Ona, yerde ve gökte övülmesini istediği için Muhammed ismini verir. (bk. Mustafa Fayda, "Muhammed", 30/406-407)

1. Hz. Muhammed (sav) yılında doğmuştur.
2. Peygamber Efendimiz şehrinde dünyaya gelmiştir.
3. Peygamberimizin ismini vermiştir.
4. Peygamberimizin babası uğraşmıştır.

Değerlendirme: Edinmiş olduğunuz bilgilerden hareketle Peygamber Efendimiz'in kimlik kartını oluşturunuz ve sınıf panosunda paylaşınız.

Sütanne

"Bir çocuğun, annesi dışında sütünü emmiş olduğu kadın; sütana, sütine."

Güncel Türkçe Sözlük, "sütanne"

Peygamberimizi, doğumundan sonra bir süre annesi emzirdi. İhtiyaç olunca onu bir başkasının emzirmesi gerekti. Bundan dolayı daha önce Hz. Hamza'yı emziren Süveybe, Peygamberimizi kısa bir süre emzirdi. Böylece Peygamber Efendimiz, amcası Hz. Hamza ile süt kardeşi oldu.¹²

Mekke'nin iklimi bebeklerin sağlıklı bir şekilde büyümesini engelliyordu. Şehrin ileri gelenleri, yeni doğmuş bebekleri hayatlarını daha uygun iklim şartlarında sürdüren, Arapçayı çok düzgün konuşan göçebe kabilelerdeki **sütannelere** verirlerdi. Onlar bunu yaparak çocuklarının sağlıklı büyümelerini ve dili daha iyi konuşabilmelerini amaçlıyorlardı.¹³

Taif yakınlarında göçebe yaşayan Sadoğulları kabilesinin kadınlarından bir kısmı Peygamberimizin doğumundan sonra Mekke'ye gelmişti. Sütannelik yapmak göçebe kadınlar için bir gelir kapısıydı. Bu yüzden emzirecekleri çocukları zengin ailelerden seçmeye özen gösteriyorlardı.

Peygamberimizin yetim olması, dedesi Abdülmuttalib'in de maddi durumunun iyi olmamasından dolayı onu kimse almak istemedi. Halime Hatun ve ailesi de başta onu almaya pek yanaşmadı. Halime Hatun, eli boş dönmek istemediğinden Peygamberimize sütannelik yapmayı kabul etti. Peygamberimizi yanına alıp eşiyle birlikte yaşadıkları yere döndü. Böylece Peygamberimizin çocukluğunun ilk iki yılı Sadoğulları yurdunda geçti. Geleneğe göre sütannelik iki yıl sürerdi. İki yılın sonunda Halime Hatun, Peygamberimizi annesine getirdi ancak ondan da ayrı kalmak istemiyordu. Annesi Amine de yayla havasının, oğlunun sağlıklı gelişimine faydalı olduğunu düşündü. Onun bir süre daha sütanesi Halime Hatun ile kalmasını uygun gördü. Bu kararı almasının diğer nedeni Mekke'deki salgın hastalıklardı.¹⁴

Ahmed

Mahmud

Mustafa

◀ **Grafik Bilgi 1.2:**
Peygamberimizin isimleri

Kontrol Noktası ✓

Aşağıdaki tabloda verilen kelime ve kelime gruplarından yararlanarak soruları cevaplayınız. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru için kullanabilirsiniz.

a

Mevlit Kandili

b

571

c

Halime Hatun

ç

Abdullah

d

Mekke

e

Sadoğulları yurdu

f

Abdülmuttalib

g

Hz. Amine

1. Peygamberimiz kaç yılında, nerede doğmuştur?

.....

2. Peygamberimiz sütannesiyile nerede yaşamıştır?

.....

3. Peygamberimizin doğumunun kutlandığı güne ne ad verilir?

.....

4. Peygamberimizin dedesi, babası, annesi ve sütannesinin adı nedir? Sırasıyla yazınız.

.....

1.3. PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLUĞU

Konuya Başlarken

1. Peygamberimizin çocukluğu hakkında neler biliyorsunuz?
2. Peygamberimizin çocukluğunda yaşamış olduğu olaylardan bildikleriniz nelerdir? Anlatınız.

Etkinlik-3

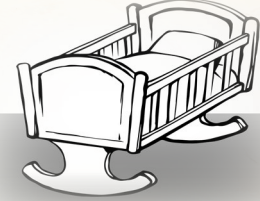
30 dk.

Adı	Peygamber Efendimiz'in Çocukluğunu Öğreniyorum
Amaç	Peygamberimizin çocukluk döneminde yaşadığı bir olayla ilgili duygu ve düşünceleri ifade edebilme

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz. Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

Peygamber Efendimiz sütanneye verildiği Sadoğulları yurdunda, sıcak bir aile ortamında büyüdü. Sütannesi Halime onu öz evlatlarından ayırmıyordu. Peygamberimizin Abdullah, Üneyse ve Şeyma isminde üç süt kardeşi vardı. Süt kardeşleri Peygamberimizi çok sever, onunla oyunlar oynarlardı. Peygamberimizin sakın bir kişiliği vardı. Bütün aile ondan memnundu. Sütannesinin kocası Haris bin Abdüluzza bir defasında şöyle demişti:

— Halime, bu getirdiğin çocuk bize çok iyi geldi. Evimize geldiğinden beri hayvanlarımızın sütü arttı. Sütümüzün yağı çoğaldı. Evimiz bereketle doldu. Bu çocukta bir farklılık görüyorum. (Berki – Keskioglu, Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayâtı, 36)

1. Beşer kişilik gruplara ayrılınız.
2. Peygamberimizle ilgili çıkarımlarınızı grupça değerlendirip düşüncelerinizi belirtiniz.
3. Bu düşüncelerden bazılarını seçerek tahtaya yazınız.
4. Tahtaya yazılan düşüncelerin, insanların hangi yönüyle ilgili olduğunu sınıfta değerlendiriniz.
5. Peygamberimizin, sütannesi ile yaşadığı yıllara dair duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamberimiz dört yaşına kadar Sadoğulları yurdunda, sütannesi-nin yanında yaşadı. Daha sonra oradan ayrılıp annesinin yanına döndü. Altı yaşındayken annesi ve onun yardımcısı Ümmü Eymen ile birlikte o günlerde ismi Yesrib olan Medine'ye gitti. Sevgili Peygamberimiz orada akrabalarını ve babasının kabrini ziyaret etti. Bu ziyaretlerin ardından Mekke'ye dönüş yolunda Peygamber Efendimiz'in annesi, Ebva köyünde hastalandı ve kısa bir süre sonra orada vefat etti. Bunun üzerine Ümmü Eymen, Peygamberimizi dedesinin yanına götürdü.

Hız. Peygamber'in, annesiyle birlikte Medine'ye gitmesinin sebeplerini sınıfta arkadaşlarınızla konuşunuz.

Peygamberimiz, annesinin vefatından sonra dedesi Abdülmuttalib ile yaşamaya başladı. Dedesi Peygamberimize değer verir, şefkat gösterir ve onu yanından ayırmazdı. Kureyş kabilesinin lideri Abdülmuttalib'in Kâbe'de kendisine ait bir köşesi ve minderi vardı. Buraya ondan başkası oturamazdı. Herkes ona saygı gösterirdi. O, mindere sadece Peygamber Efendimiz'in oturmasına izin verirdi. Peygamberimiz sekiz yaşındayken dedesi Abdülmuttalib vefat etti. Dedesi, ölmeden önce Peygamberimizi amcası Ebu Talib'e emanet etti.¹⁵

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden yararlanarak Hız. Peygamber'in yengesine verdiği değerin sebebini arkadaşlarınızla konuşunuz.

Amcası Ebu Talib, Peygamberimize sahip çıkmış ve onu her zaman korumuştur. Peygamberimizin yengesi Fatıma da ona sevecen davranmıştır. Onu hiçbir zaman kendi çocuklarından ayırmamıştır. Hız. Peygamber'in, yengesi Fatıma'dan "Annemden sonraki annem." diye bahsetmesi amcasının ve yengesinin onu sıcak bir aile ortamında yetiştirmeye çalıştıklarını göstermektedir. O, yengesi Fatıma'ya karşı her zaman saygılı olmuş, sevgisini her durumda göstermiştir. Yengesi vefat ettiğinde üzüntüsünü "Bugün annem öldü." diyerek ifade etmiştir. (bk. Taberani, el-Mucemü'l-kebir, 24/351)

Metinden çıkardığınız sonucu aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

Peygamberimiz, Ebu Talib ve ailesine maddi ve manevi anlamda her zaman destek oldu. O, çobanlık yaparak ailesine ekonomik anlamda da katkıda bulundu. Çobanlık yapması konusunda Peygamberimiz bir gün şöyle dedi: "Allah'ın gönderdiği her peygamber koyun gütmüştür." Yanındaki dostları ise "Ya sen?" diye sordu. Peygamberimiz de "Evet, ben de bir miktar ücret karşılığında Mekkelilerin koyunlarını güttüm." cevabını verdi.¹⁶

Peygamberimizin, ailesine destek olmasının sebebi ne olabilir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Mekke'nin iklimi tarıma elverişli değildi. Bundan dolayı Mekkeliler daha çok ticaretle uğraşır, çocuklarını da ticarete alıştırırlardı. Ebu Talib de ticaret yapardı. O, ticaret yapmaya gittiğinde Peygamber Efendimiz'i de yanında götürürdü. Bir yaz günü Şam'a yapılacak ticaret yolculuğuna Hz. Muhammed (sav) de katılmak istedi. Amcası bu isteğini geri çevirmeyerek onu kervana dâhil etti. Bu yolculuk esnasında Peygamberimiz on iki yaşındaydı.

Ticaret kervanı Şam'ın yakınlarında Busra denilen mevkide konaklamaktaydı.¹⁷ Bu esnada küçük bir bulut kervanın üstünde duruyor, kervanda belli bir noktayı gölgelendiriyordu. Bunu gören Bahira adında bir rahip, Ebu Talib ve beraberindekileri yemeğe davet etti. Ebu Talib yemeğe giderken Peygamberimize kervanın başında bekleme sorumluluğunu verdi. Peygamberimizin kervanın başında beklediğini gören rahip onun da yemeğe katılmasını istedi. Bahira bu davette Peygamberimize bazı sorular sordu. Amcası Ebu Talib'e yeğeninin beklenen peygamber olabileceğini ve çok iyi korunması gerektiğini söyledi. Bu konuşmalardan sonra Ebu Talib, Şam'a yapacağı yolculuktan vazgeçerek Mekke'ye geri döndü¹⁸ (Görsel 1.4).

Görsel 1.4:

Peygamberimizin, amcası Ebu Talib ile Şam'a yaptığı ticaret yolculuğu (temsili)

Kontrol Noktası ☒

Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

Rahip Bahira, Ebu Talib'e yeğeninin beklenen peygamber olabileceğini söyleyince Ebu Talib ne yapmıştır?

Peygamberimizin Şam'a yaptığı yolculukta yaşadıkları hakkında duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

Etkinlik-4

30 dk.

Adı Aileme Yardım Ediyorum

Amaç Sorumluluk üstlenebilme ve aile işlerine yardımcı olabilme

Yönerge: Aşağıdaki metinden yararlanarak tabloyu doldurunuz.

Hız. Muhammed (sav) ticaret yolculuklarında olduğu gibi günlük yaşantısında da bir takım sorumluluklar almıştır. O, ailesine günlük işlerde daima yardımcı olmuş, üzerine düşen her görevi yerine getirmiştir.

Sorumlu Olduğum Durumlar

- 1 Çevreyi temiz tutarım.....
- 2
- 3
- 4

Aileme Yardım Etmem Gereken Durumlar

- 1 Sofranın kurulmasına yardımcı olurum.....
- 2
- 3
- 4

Değerlendirme: Karekodaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Hız. Muhammed (sav) davranışlarına her yerde dikkat ederdi. Aile büyükleriyle iletişimde özenli ve uyumluydu. Her konuda ailesine danışır, onların düşüncelerine saygı duyardı. Sevgili Peygamberimiz, ailesine ve büyüklerine yardımcı olur; ailesinin yaşadığı sıkıntıları kendisi de hissederdi.

Bir Hadis

Abdullah bin Abbas'tan (ra)*** nakledildiğine göre Hız. Peygamber şöyle buyurmuştur:

“خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي”

“Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olandır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanıyım.” (İbni Mace, “Nikâh”, 50)

Ailenize hangi işlerde, nasıl yardımcı olabileceğinizi arkadaşlarınızla konuşunuz.

İslamiyet, toplumdaki düzenin sağlanması için aile kurumuna çok önem verir. Her bireyin toplumda olduğu gibi aile içerisinde de sorumlulukları vardır (Görsel 1.5). İnsanların ev işlerinde ailelerine yardımcı olması bu sorumluluklara örnek gösterilebilir. Kişinin anne ve babasına karşı sorumlulukları çok önemlidir. Bu konuda Allah (cc) şöyle buyurmuştur: **“Rabb’in sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara ‘Öf!’ bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle.”**¹⁹

*** “Radiyallahüanh” ifadesinin kısaltmasıdır. “Allah (cc) ondan razı olsun.” anlamına gelen dua sözüdür.

Görsel 1.5:

Misafiri güzel karşılamak aile içi sorumluluklarımızdır.

Etkinlik-5

30 dk.

Adı	Öğrenme Günlüğü
Amaç	Hz. Peygamber'in, aile büyükleri ile iletişiminin parçalarını ve bu parçalar arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme

Yönerge: “Öğrenme Günlüğü”ndeki boş bırakılan alanları doldurunuz.

- Hz. Peygamber'in, aile büyüklerine karşı davranışlarına dair önceden bildiklerim

- Hz. Peygamber'in, aile büyüklerine karşı davranışlarına dair yeni öğrendiklerim

- Hz. Peygamber'in aile büyüklerine karşı davranışlarından yola çıkarak aileme karşı yapmam gerekenler

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Tarih Şeridi

Hız. Peygamber'in çocukluk yıllarına ait bilgilerinizi aşığıda verilen tarih şeridindeki boşluklara örnekte olduğı gibi yazınız.

Hız. Peygamber'in Doğumu

571'de Mekke'de doğmuştur.

.....

.....

0-4 Yaş

.....

.....

.....

5-6 Yaş

.....

.....

.....

7-8 Yaş

.....

.....

.....

9-12 Yaş

.....

.....

.....

Karekodu okutarak cevaplara ulaşabilirsiniz.

Yazalım

Peygamberimizin çocukluk yıllarında yaşadığı bölgeyi harita üzerinde inceleyiniz.

Aşağıda adları verilen yerleşim yerleri hakkında bildiklerinizi haritadan da yararlanarak yazınız.

• Mekke:

• Medine:

• Sadoğulları Yurdu:

Peygamberimiz çocukluğunda çevresi tarafından takdir edilen bir kişiliğe sahipti. İnsanlar, küçük yaşta olmasına rağmen ona saygı gösterir; onun sözüne değer verirdi. O, çocukluğunda da sade bir hayat yaşamıştı. Hiçbir zaman cahiliye âdetlerine uymamış, yanlış davranışları benimsememişti. Ahlakî özellikleriyle göze çarpan üstün bir kişiliğe sahipti. Üstün ahlakının gereği olarak iyiyi, güzeli, doğruyu insanlara anlatırdı. Peygamberimizin ahlakının yüceliği Kur'an-ı Kerim'de **“Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.”**²⁰ ayetiyle ifade edilmektedir (Görsel 1.6).

Görsel 1.6:

Peygamber Efendimiz'in ahlakı, Kur'an-ı Kerim'de müminlere tavsiye edilen ahlakı yansıtmaktadır.

Metanet

“Felaket, hastalık, ölüm gibi acı olaylar karşısında dayanıklı olma, isyankârlıktan, taşkınca söz ve davranışlardan sakınma.”

Güncel Türkçe Sözlük, “metanet”

Peygamberimiz zamanını iyi değerlendirir, boş geçirmezdi. Dürüst bir kişiliğe sahipti. Söz verdiği zaman sözünde dururdu. İnsanlar arasında hakkı gözetir, adil kararlar alırdı. Onları ekonomik ve sosyal konumlarına göre ayırmaz, herkese eşit davranırdı. İnsanlara ve hayvanlara karşı daima merhametliydi. Yaşadığı sıkıntılar karşısında **metanetini** korurdu. İnsanlara karşı vefalıydı. Bakımını üstlenen amcasına yaptığı yardımlar, yengesinin sağlığında ve vefatından sonra sergilediği tutum ve davranışlar da vefasının bir örneğiydi.

Merhametli

Adaletli

Dürüst

Güvenilir

Sabırlı

Vefalı

Grafik Bilgi 1.3: Peygamberimizin kişisel özellikleri

Etkinlik-6

25 dk.

Adı	Çocukluğunda Peygamberimiz
Amaç	Peygamberimizin çocukluk dönemindeki ahlaki özelliklerini yorumlama ve öz değerlendirme yapabilme

Yönerge: Aşağıdaki tabloda Peygamberimizin çocukluk dönemindeki ahlaki özellikleri verilmiştir. Bu özellikleri kendi tutumlarınızla karşılaştırmak için uygun bölümü örnekteki gibi işaretleyiniz.

Çocukluğunda Peygamberimiz	Uyguluyorum	Uygulayacağım
<i>Her türlü sıkıntıya karşı sabır göstermiştir.</i>	✓	
<i>İnsanlara şefkatli davranmıştır.</i>		
<i>Zorda kalan insanlara yardımcı olmuştur.</i>		
<i>Kötü davranışlardan uzak durmuştur.</i>		
<i>Her zaman vefalı bir insan olmuştur.</i>		
<i>Verdiği sözleri daima tutmuştur.</i>		
<i>Her zaman hakkı gözetmiş, adil davranmıştır.</i>		
<i>Doğayı korumuş, hayvanlara karşı merhametli olmuştur.</i>		

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Kontrol Noktası ✓

Aşağıdaki bilgi kartlarında Peygamberimizin hayatında etkisi olan kişi, yer ve olaylarla ilgili bazı başlıklar verilmiştir. Bu başlıklarla ilgili bildiklerinizi boş bırakılan yerlere yazınız.

Hz. Amine**Abdullah****Halime Hatun****Ebu Talib****Abdülmuttalib****Şeyma****Mekke****Sadoğulları Yurdu****Rahip Bahira****Medine**

Performans Görevi

1 Hafta

Görev	Hiz. Peygamber'in çocukluk yıllarıyla ilgili tarih şeridi hazırlama
Amaç	Hiz. Peygamber'in çocukluk yıllarındaki önemli olayları öğrenme ve sıralayabilme
Ürün	Tarih şeridi
Değerlendirme Ölçütleri	Bilgi toplama, ilişki kurma

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek görevi tamamlayınız.

1. Peygamberimizin doğumu ve çocukluk yılları hakkında öğretmen rehberliğinde güvenilir kaynaklardan bilgi toplayınız.
2. Edindiğiniz bilgileri bir tarih şeridi hazırlayarak düzenleyiniz.
3. Tarih şeridinde yer alan olayların ayrıntılarını kısaca yazınız.
4. Hazırladığınız tarih şeridinin sunumunu sınıfta yapınız.

Not: Tarih şeridini öğretmen rehberliğinde sınıfta ya da okulda sergileyebilirsiniz.

Değerlendirme: Yapılan çalışma, karekodda verilen dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri aşağıdaki alana kısaca not edebilirsiniz.

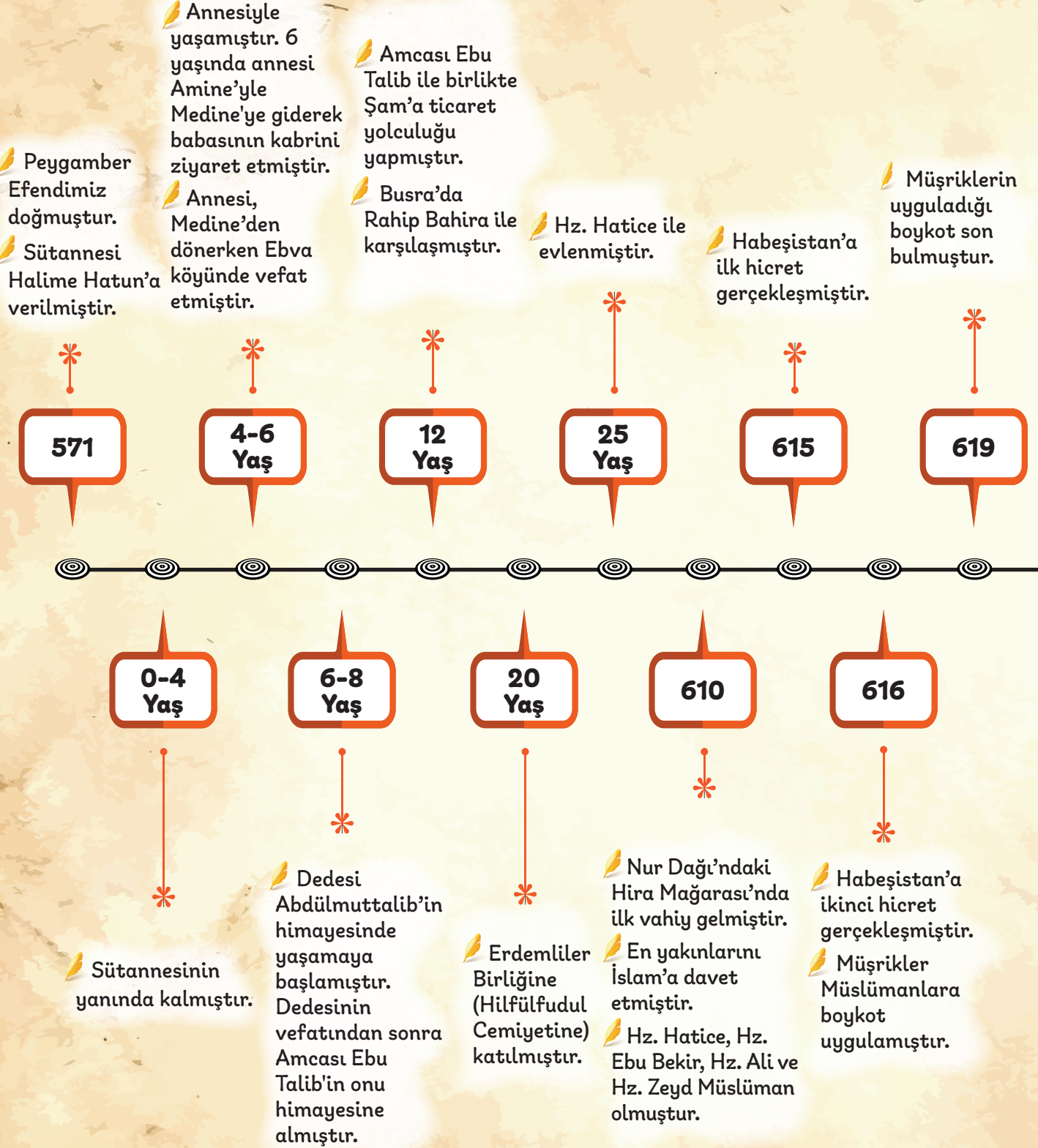
Zenginleştirmeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

Desteklemeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

PEYGAMBERİMİZİN

HAYATI

İsra ve Miraç olayı gerçekleşmiştir.

Beş vakit namaz farz kılınmıştır.

Birinci Akabe Biatı gerçekleşmiştir.

621

Mescid-i Nebevi inşa edilmiştir.

623

Uhud Savaşı yapılmıştır.

625

Hudeybiye Barış Antlaşması yapılmıştır.

628

Mekke'nin Fethi gerçekleşmiştir.

630

620

622

624

627

629

632

Peygamberimiz Taiflileri İslam'a davet etmek için Taif'e gitmiştir.

Senetülhüzün (Hüzün Yılı): Ebu Talib ve Hz. Hatice vefat etmiştir.

Mekke'den Medine'ye hicret edilmiştir.

İlk cuma namazı kılınmıştır.

İkinci Akabe Biatı gerçekleşmiştir.

Müslümanların ilk zaferi olan Bedir Savaşı yapılmıştır.

Peygamberimiz, Hz. Aişe ile evlenmiştir.

Hendek Savaşı yapılmıştır.

Hudeybiye Barış Antlaşması'nın şartlarına göre Müslümanlar Kâbe'yi ziyaret etmiştir.

Veda Haccı yapılmış, Peygamberimiz binlerce kişiye Veda Hutbesi'ni okumuştur.

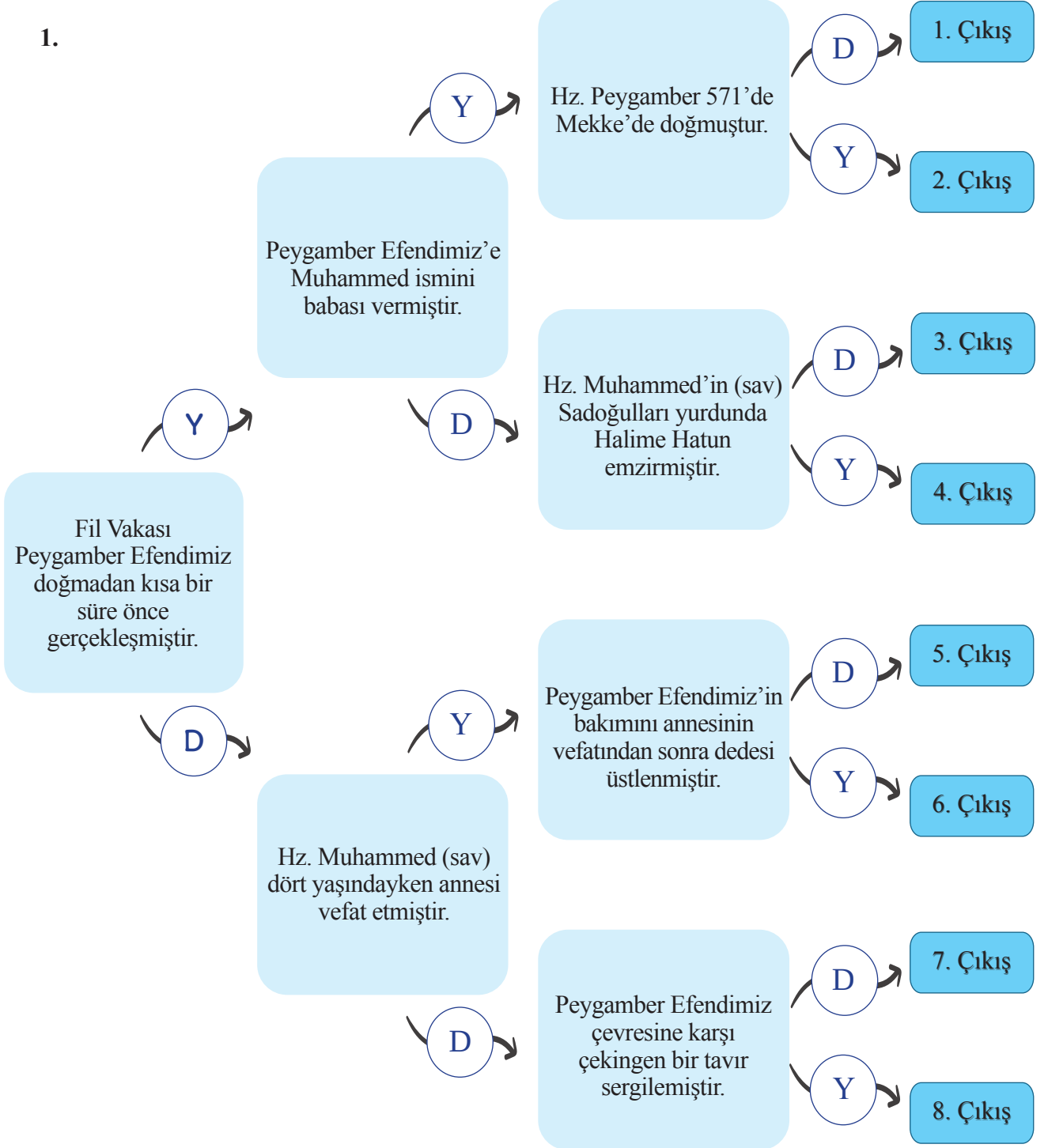
Sevgili Peygamberimiz vefat etmiştir.

Kaynak: (bk. "Muhammed", 6/106-107)

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki cümlelerin doğruluğu (D) veya yanlışlığına (Y) göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

1.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

çobanlık

Hz. Hamza

Şam

Ebu Talib

Mekke

Yesrib

2. Hz. Muhammed (sav), amcasının geçimine yardım için yapmıştır.
3. Peygamberimiz şehrinde doğmuştur.
4. Dedesinin vefatından sonra Peygamberimize amcası bakmıştır.
5. Peygamberimiz ilk ticaret yolculuğunu şehrine yapmıştır.
6. Peygamberimizin amcası süt kardeşlerinden biridir.

C) Aşağıdaki tabloda “Akrabalık Derecesi” sütununda sorular, “İsimler” sütununda Peygamberimizin yakınlarının isimleri verilmiştir. Soruları, cevabı olan isimlerle eşleştirerek “isimlere ait harfi” noktalı yerlere yazınız.

<i>Akrabalık Derecesi</i>		<i>İsimler</i>	
7.	Babasının adı nedir?	A	Abdullah
8.	Annesinin adı nedir?	B	Abdülmuttalib
9.	Dedesinin adı nedir?	C	Ebu Talib
10.	Sütannesinin adı nedir?	Ç	Halime Hatun
11.	Süt kardeşinin adı nedir?	D	Amine
		E	Şeyma

Ç) Aşağıdaki soruları kutucuklarda yer alan kelime ve kelime gruplarından yararlanarak cevaplayınız. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz).

a	Ebu Talib	b	Fil Yılı	c	Fatıma
ç	Haris bin Abdüluzza	d	Çobanlık	e	Ümmü Eymen
f	Busra	g	Ebrehe	ğ	Süveybe
h	Ebva köyü	ı	Üneyse	i	Abdülmuttalib

12. Peygamberimizin annesinin vefat ettiği yer neresidir?

.....

13. Dedesinin vefatından sonra Peygamber Efendimiz'in bakımını kim üstlenmiştir?

.....

14. Peygamberimizi süt anneye verilmeden önce kısa bir süre emziren kimdir?

.....

15. Fil Vakası olarak adlandırılan olayda Kâbe'ye saldıran ordunun komutanı kimdir?

.....

16. Annesinin vefatından sonra Peygamber Efendimiz'i dedesine götüren kişi kimdir?

.....

17. Peygamberimize sütannelik yapan Halime Hatun'un eşi kimdir?

.....

18. Fil Vakası yaşandığı zaman Kureyş kabilesinin ve Mekke'nin lideri kimdi?

.....

19. Sevgili Peygamberimizin "Annemden sonraki annem." dediği kişi kimdir?

.....

20. Şam yolculuğu sırasında Peygamber Efendimiz nerede konaklamıştır?

.....

21. Fil Vakası'nın gerçekleştiği yıl, İslam tarihinde hangi isimle anılmaktadır?

.....

22. Peygamber Efendimiz çocukluk yıllarında ailesine destek olmak için hangi işle uğraşmıştır?

.....

D) 23-25. soruları aşağıdaki metinden hareketle cevaplayınız.

Peygamber Efendimiz'in doğduğu dönemde Arap Yarımadası'nda sosyal ve dinî yapıda farklılıklar gözlenmekteydi. Toplumda bir düzen yoktu. İnsanlar Cahiliye Dönemi'ni yaşamaktaydı. Bu dönemde insanlar arasında ayrımcılık vardı. Güçlüler daima güçsüzleri eziyordu. Dinî yapıda da farklılıklar görülmekteydi. Toplumda tevhit inancına sahip Haniflik olduğu gibi putperestlik, Hristiyanlık ve Yahudilik inançları da vardı. Dinî inançların farklılığı toplumda olumsuz bir etki bırakmaktaydı. Peygamber Efendimiz bu ortamda yaşamasına rağmen Cahiliye Dönemi âdetlerinden uzak durarak insanlara örnek olmuştu. Çevresindekiler tarafından ahlak bakımından takdir edilen bir kişiliğe sahipti. O ailesine, büyüklerine karşı her zaman ölçülü davranır; onlara karşı sevgi ve saygı gösterirdi. Sorumluluklarını yerine getiren, ailesine maddi ve manevi anlamda her zaman destek olan bir kişiliğe sahipti.

23. Cahiliye Dönemi'nin topluma olan etkisini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

24. Arap Yarımadası'nın sosyal ve dinî yapısının özelliklerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

25. Peygamberimizin ahlaki özelliklerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

E) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

26. Peygamber Efendimiz doğmadan önce Vakası gerçekleşmiştir. Yemen Valisi, ordusuyla Kâbe'ye saldırmıştır. Peygamberimizin dedesi Kâbe'yi Allah'ın (cc) koruyacağını ifade etmiştir. Kâbe'ye yapılan saldırı sonucunda Yemen Valisi başarılı olamamıştır. Bu olay Kur'an-ı Kerim'de anlatılmıştır.

Bu metinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilen sözcükler sırasıyla getirilmelidir?

- A) Fil-Abdülmuttalib-Ebrehe
B) Fil-Ebrehe-Abdülmuttalib
C) Ebrehe-Abdülmuttalib-Fil
D) Ebrehe-Fil-Abdülmuttalib
27. I. Cahiliye Dönemi'nin alışkanlıklarından her zaman uzak durmuştur.
II. Davranışlarıyla çevresindeki insanlara örnek olmuştur.
III. Ailesine maddi ve manevi anlamda her zaman destek olmuştur.
IV. Hayatının her döneminde çevresindekilere vefalı davranmıştır.

Numaralanmış bilgilerden hangileri Peygamberimiz ile ilgilidir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) III ve IV
D) I, II, III ve IV
28. Hz. Muhammed (sav) dört yaşındayken sütannesi Halime Hatun, onu annesi Hz. Amine'nin yanına getirmiştir. Peygamber Efendimiz bu yaştan sonra annesi Hz. Amine ile yaşamaya başlamıştır. O, altı yaşındayken annesi ve bakıcısı ile birlikte yolculuğa çıkmıştır. Bu yolculukta Medine'deki akrabalarını ve babasının kabrini ziyaret etmiştir. Medine'den dönerken yolda annesi hastalanarak vefat etmiştir. Babası, kendisi doğmadan vefat eden Peygamberimiz annesini altı yaşındayken kaybetmiştir.

Bu metinden Hz. Muhammed (sav) ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dört yaşındayken sütannesinden ayrıldığına
B) Annesiyle akraba ziyareti yaptığına
C) Hz. Amine'nin, Medine'den dönünce vefat ettiğine
D) Anne ve babasını küçük yaşta kaybettiğine

Üniteyle ilgili daha fazla soruya bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Sonnot

- ¹ bk. Yücel, *Peygamberimizin Hayatı*, 17.
- ² bk. Fayda, “Fil Vakası”, 13/70.
- ³ bk. Yücel, *Peygamberimizin Hayatı*, 17.
- ⁴ bk. Karaman vd., *Kuran Yolu*, 5/688.
- ⁵ bk. Karaman vd., *Kuran Yolu*, 5/690.
- ⁶ bk. “cahiliye”, *Dinî Terimler Sözlüğü*, 44.
- ⁷ bk. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 35-40.
- ⁸ bk. Karaman vd., *Kuran Yolu*, 3/91.
- ⁹ Berki – Keskiöğlü, *Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayâtı*, 20.
- ¹⁰ Berki – Keskiöğlü, *Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayâtı*, 23.
- ¹¹ bk. Mustafa Sabri Küçükbaşcı, “Zemzem”, 44/242-243.
- ¹² Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/39.
- ¹³ bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/41.
- ¹⁴ bk. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 62.
- ¹⁵ bk. Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 64-66.
- ¹⁶ bk. Buhari, “İcare”, 2.
- ¹⁷ bk. Yücel, *Peygamberimizin Hayatı*, 31.
- ¹⁸ bk. Fırlalı, “Ebû Tâlib”, 10/237.
- ¹⁹ İsrâ suresi 23. ayet.
- ²⁰ Kalem suresi 4. ayet.

2. ÜNİTE

Peygamberimizin Çevresindeki Çocuklar

2.1. Peygamberimizin Çocuklarla İletişimi

2.2. Çocukların Dünyasında Peygamberimiz

2.3. Peygamberimizin Yanında Yetişen Çocuklar

► Bu ünite de öğrenilecek anahtar kavramlar

- Asrısaadet
- şefkat
- yetim
- merhamet
- tevazu

Bu ünite de sizlerden;

- Peygamberimizin etrafında yaşamış ve onunla iletişim kurmuş çocuklar hakkında bilgi edinebilmeyi,
- Peygamberimizin çocuklarla iletişimini sentezleyebilmeyi,
- Asrısaadet'teki çocukların Peygamberimizle kurdukları iletişimi çözümleyebilmeyi,
- Peygamberimizin yanında yetişen çocukların Hz. Peygamber'i rehber edinmeleri hakkında çıkarım yapabilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız, konu ile ilgili performans görevi hazırlamanız istenecektir.

Ünite karekodu

Ünite sunusuna ulaşmak için karekodu okutunuz.

Başlarken

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz, insanlar arasında ahlaki en güzel olan kişiydi. O, insanlara güzel sözler söyler, akrabalarına yardım eder, kimsesizleri korurdu. Çocukları çok sever, onlarla oyunlar oynardı. Bir çocuk gördüğü zaman neşelenir, onun yanına uğrar, selam vererek ona ilgi gösterirdi (bk. Müslim, “Selam”, 50). Çocuklar da Hz. Peygamber’i çok severdi. Bazen mescitte Peygamberimizle namaz kılar, onun sohbetine katılırlardı. Hz. Muhammed’e (sav) yakın olmak çocukları mutlu ederdi.

1. Çocuklar Peygamberimizi hangi özelliklerinden dolayı sevmiş olabilir?
2. Peygamberimizin hangi davranışlarını örnek alıyorsunuz?

2.1. PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLARLA İLETİŞİMİ

Konuya Başlarken

Hız. Muhammed (sav) çevresindeki çocuklarla ilgilenir, her fırsatta onlara sevgi gösterirdi, merhametliydi. Onun çocuklarla sevgi, şefkat ve merhamet temelinde kurduğu iletişim çocuklardan da karşılık görürdü. Peygamberimizin çocuklarla iletişim kurarken takındığı tavır Müslümanlar için önemli bir örnektir.

1. Sizce yetişkin insanlar çocuklarla iletişimde nelere dikkat etmelidir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.
2. Peygamberimizin çocuklarla iletişimi hakkında merak ettikleriniz nelerdir?

Şefkat, merhamet, güven gibi bazı duygular insanlar arası iletişimi olumlu yönde etkiler. Bu duygular insanlar arasındaki sevgiyi artırır, insanları birbirine yakınlaştırır. İnsan sevdiği, güvendiği, kendisine yakın hissettiği kişilerle bir arada olmak ister. Peygamberimizin çocuklarla kurduğu iletişimde bu duygu ve değerlerin önemli bir yeri vardır.

İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet.

Grafik Bilgi 2.1: İnsanlar arasında iletişimi olumlu yönde etkileyen duygu ve değerler

Peygamberimiz çocuklara karşı her zaman merhametliydi. Çocuklarla oyunlar oynar, onlara şefkatle yaklaşırdı. Kendi sohbet meclisinde çocukların da bulunmasına izin verir,¹ kimi zaman onlara mescidinde bir saf oluşturacak kadar yer ayırırdı.² Yolculuktan döndüğünde kendisini karşılayanlar arasında bulunan çocuklara ilgi gösterir, onlardan bazılarını bineğine alır, şehre çocuklarla beraber girerdi.³

Peygamberimiz **tevazu** sahibi bir insandı. O kibirlenmez, başkalarını küçük görmezdi. Çocuklara karşı merhametliydi. Bir hadisinde şöyle buyurdu: “*Rahman, merhametlilere merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündekiler de size merhamet etsin.*”⁴ Peygamberimiz zaman zaman çocuklara nasihatte bulunurdu. Bir gün bineğinin arkasında yolculuk eden Abdullah bin Abbas’a (ra) “... *Delikanlı, bir şey istediğinde Allah’tan iste!..*”⁵ öğüdünü vermişti.

Çocuklar Peygamberimiz için neşe kaynağıydı. Çocukların sevinçli hâlleri onu mutlu eder, onları üzgün gördüğünde o da üzülürdü. Peygamberimizin bu tutumu çocuklardan karşılık görürdü. Onlar da Peygamberimizi çok severdi. Peygamberimize yakın olabilmek için onun mescidini ve mescidinin çevresini toplanma yeri olarak belirlemişlerdi.

Peygamberimizin yaşamı çocuklarla kurduğu güzel iletişim örnekleriyle doluydu. Bu örnekler sadece onun evine yakın olanlarla sınırlı değildi. Görüştüğü her çocuk onun bu ilgisinden etkilenir, ondan birçok şey öğrenirdi.

Peygamberimiz çocuklara karşı anlayışlıydı. Hurma düşürmek için ağaca taş atarken yakalanan Rafi isimli bir çocuk ona getirilmişti. Peygamberimiz çocuğu cezalandırma yoluna gitmemiş, ona tatlı bir dille bu davranışının sebebini sormuştu. “Yemek için!” cevabını alınca “*Hurmaları taşıma da altına düşenlerden ye!*” diyerek ona nasihatte bulunmuştu⁶ (Görsel 2.1). Peygamberimizin bu yaklaşımı çocuğu mutlu etmiş ve çocuk bir daha buna benzer bir davranışta bulunmamıştı.

Peygamberimiz bir gün Numan (ra) isimli bir çocuğa, annesine götürmesi için bir salkım üzüm vermişti. Çocuk da eve giderken üzümün tamamını yemişti. Daha sonra Peygamberimiz Numan’ı (ra) gördüğünde ona “*Üzümü annene ulaştırdın mı?*” diye sormuştu. Numan (ra) “Hayır!” cevabını verince ona hoşgörülü davranmış, annesine karşı vefalı olması gerektiğini hatırlatmıştı.⁷

Tevazu

İnsanın, kendisinin de yaratılmış olduğunu bilerek insanlara karşı büyüklük taslamaması, alçak gönüllü ve yumuşak huylu olması.

(bk. “tevazu”, Dinî Terimler Sözlüğü, 364)

Çocuklar Peygamberimizin mescidini neden toplanma yeri olarak belirlemiş olabilir?

Görsel 2.1:

Peygamberimiz ağaçların korunmasını istemiştir.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Küçük Müezzin

Bir gün İslam ordusu yolculuktan dönerken namaz için mola vermişti. Müezzin ezan okurken Ebu Mahzure (ra) ve arkadaşları ezanı alaya aldı. Peygamberimiz Ebu Mahzure (ra) ve arkadaşlarının alaycı yaklaşımlarını görünce onların, yanına getirilmesini istedi. Onlara “Yüksek sesini duyduğum, hanginizdi?” diye sordu. Gençler Ebu Mahzure’yi (ra) gösterdi. Peygamberimiz Ebu Mahzure’ye (ra) ezanın kelimelerini öğretti ve ondan ezan okumasını istedi. Ebu Mahzure (ra), ezanı tarif edilen şekilde okudu. Peygamberimiz ona içinde bir miktar gümüş bulunan bir kese verdi. “Allah bunu senin için mübarek eylesin ve bereket senin üzerinden eksik olmasın.” diye dua etti.

Ebu Mahzure (ra) azar beklerken övülünce çok sevindi. Peygamberimizden Mekke’de ezan okumak için izin istedi. Peygamberimiz onun bu isteğini kabul etti. (Ebu Davud, “Salat”, 28; İbni Mace, “Ezan”, 2)

1. Peygamberimizin Ebu Mahzure’ye (ra) olan davranışını çocukların yeteneklerine verdiği değer bağlamında değerlendiriniz.
2. Ebu Mahzure’nin (ra) yerinde siz olsaydınız neler hissederdiniz? Açıklayınız.

Görsel 2.2:

Peygamberimiz çocuklara namazın öğretilmesini emretmiştir.

Peygamber Efendimiz çocukların ihtiyaçlarını gözetir, ahlaki gelişimlerini her fırsatta desteklerdi. Huzuruna getirilen çocuklara seviyelerine göre kelimeitevhidi ve bazı kısa ayetleri öğretirdi. Anne ve babalara “Sağını solundan ayırabilen yaşa geldiği zaman çocuğa namaz kılmasını emredin.”⁸ buyurarak çocuklara namazı öğretmeleri gerektiğini söylerdi (Görsel 2.2).

Peygamberimiz, çocuklara toplum içerisinde nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili tavsiyelerde bulunurdu. Sofra adabıyla ilgili olarak Ömer bin Seleme’ye (ra) yemeğini yerken besmele çekmesini, sağ eli ile önünden yemesini tavsiye etmişti.⁹ Namaz sırasında sağa sola bakan bir çocuğu ise “Yavrucuğum! Namazda yüzünü sağa sola çevirip bakma.”¹⁰ diyerek uyarmıştı.

Peygamberimiz çocuklara günlük hayatta yapabilecekleri görevler verir, onların öz güvenlerinin pekişmesini sağlardı. Mekke’de iken Hz. Ali’ye, ev işlerine yardımcı olmak ve akrabaları yemeğe davet etmek gibi sorumluluklar vermişti. Medine’de hizmetinde bulunan Hz. Enes bin Malik’e de yapabileceği görevler vermiş, Mekke’de ezan okuma isteğinde bulunan Hz. Ebu Mahzure’nin bu isteğini kabul etmişti.¹¹ İbadetleri doğru ve güzel yapmaları konusunda çocukları teşvik etmişti. Çocuklar da Hz. Peygamber’in tavsiyelerine uymuş ve bunları yaşamlarında uygulamışlardı (Görsel 2.3).

▲ Görsel 2.3:

Çocuklar, Allah’ın (cc) insanlara bir emanetidir.

Peygamberimiz Müslümanlardan çocuklarına güzel terbiye vermelerini, onlara karşı hoşgörülü olmalarını, sevgi, şefkat ve merhametle davranmalarını istemiştir. O, çocukların incinmesine razı olmamış, namaz kıldırırken ağlayan bir çocuk sesi işittiğinde namazı kısa tutmuştur. Merhamet ve saygı prensibini de şu hadisiyle ifade etmiştir:

Bir Hadis

“لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَ[لَمْ] يَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا”

“Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün saygınlığını kabul etmeyen bizden değildir.” (Tirmizi, “Birr”, 15)

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Kuş Babası

Zeyd’in serçeye benzer, kırmızı gagalı, küçük bir kuşu vardı. Bir gün Peygamberimize bu kuşu anlattı. Peygamberimiz onu ilgiyle dinledi ve başını okşadı. Ona “Ebu Umeyr (ra), Kuş Babası” dedi. O günden sonra Peygamberimiz, Ebu Umeyr’i (ra) her gördüğünde ona kırmızı gagalı kuşunu sordu.

Ebu Umeyr’in (ra) kırmızı gagalı kuşu öldü. Bu duruma çok üzülen Ebu Umeyr evden çıkmaz oldu. Peygamberimiz, mescidinin çevresinde Ebu Umeyr’i (ra) göremeyince arkadaşlarına “Onu göremiyorum. Nerededir?” diye sordu. Peygamberimizin arkadaşları “Ya Resulullah! Onun bir kuşu vardı. Onu kaybetti. Üzüldüğü için evden dışarı çıkmıyor.” dediler.

Peygamberimiz arkadaşlarına şöyle buyurdu:

— Kalkınız. Hep birlikte Ebu Umeyr’e gidiyoruz.

Peygamberimiz arkadaşlarıyla birlikte Ebu Umeyr’in (ra) evine geldi. Ona “Ey Ebu Umeyr! Minik kuşa ne oldu böyle?” diye sordu. Onu teselli etti. (Buhari, “Edep”, 81)

1. Peygamberimizin Ebu Umeyr’i (ra) teselli etmek için onun evine gitmesi hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Ebu Umeyr (ra), Peygamberimizin bu davranışı karşısında neler hissetmiş olabilir?

*Hız. Ümame'nin
yerinde olsaydınız
neler hissederdiniz?
Duygularınızı
arkadaşlarınızla
paylaşınız.*

Peygamberimizin yaşadığı dönemde erkek çocuklarına daha fazla değer verilirdi. Buna rağmen o, kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapmazdı. Bir gün kendisine hediye edilen bir kolyeyi eşlerine gösterdikten sonra “*Bunu içinizden en sevimli olana vereceğim.*” demiş ve kolyeyi Hz. Zeyneb’in kızı Ümame’nin (ra) boynuna takmıştı.¹²

Görsel 2.4:
Peygamberimiz çocuklara
güzel davranılmasını
istemiştir.

Peygamberimiz anne ve babalardan kız çocuklarına güzel davranmalarını isterdi. Bu konuda *“Kim üç kız çocuğunun geçimini üstlenir, onları terbiye edip evlendirir ve onlara güzel davranırsa ona cennet vardır.”*¹³ buyurmuştur (Görsel 2.4). Müslümanlara kız ve erkek çocukları arasında ayrım yapmalarını, onlara karşı adil olmalarını öğütlerdi. Oğlu gelince kucağına alıp seven, kızı geldiğinde ise ilgisiz şekilde yanına oturtan adamı bu davranışı nedeniyle kınamıştı.¹⁴ Sahabiden Numan bin Beşir’in (ra) babası malının bir kısmını oğlu Numan’a (ra) bağışlamış, kızına ise bir şey vermemişti. Daha sonra bu durumu Peygamberimize sormuştu. Peygamberimiz de *“Yaptığın bu işe beni şahit tutma. Çünkü ben adaletsizliğe şahit olmam.”* diyerek onu uyarıyordu. Ardından da *“Allah’tan korkunuz, çocuklarınız arasında adaletli olunuz.”*¹⁵ diyerek tüm Müslümanlara uyarıda bulunmuştu.

Etkinlik-1

 35 dk.

Adı	<i>Örnek Bulma ve Değerlendirme</i>
Amaç	<i>Peygamberimizin çocuklarla kurduğu iletişimle ilgili örnekler bulma, bunları akranları ve kendilerinden küçüklerle kurdukları iletişim açısından değerlendirebilme</i>

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. 4-9 kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Gruplardan her birine bir başkan ve grup sözcüsü seçiniz.
3. Aşağıda verilen konulardan birini seçiniz.

Merhamet

Şefkat

Tevazu

Güven

Sevgi

4. *Peygamberimizin çocuklarla iletişimine, seçtiğiniz konuyla da ilişkilendirebileceğiniz örnekler bulunuz.*
5. *Bulduğunuz örnekleri küçük çocuklar ve akranlarınızla kurduğunuz iletişim açısından değerlendiriniz.*
6. *Elde ettiğiniz sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla arkadaşlarınızla paylaşınız.*

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Hız. Peygamber, inancına bakmaksızın tüm çocuklara sevgisini gösterirdi. Örneğin Medine’de yaşayan Yahudi bir ailenin çocuğu hastalanınca onu ziyarete gitmiş, çocuğa İslam’ı anlatmış ve onu Müslüman olmaya davet etmişti.

Peygamberimiz, Yüce Allah’ın, maddi kaygılardan dolayı çocuklara zarar vermeyi yasakladığını anne ve babalara her zaman hatırlatırdı.¹⁶ “Allah’ım, ben iki zayıfın -yetimin ve kadının- hakkına el uzatılmasını yasaklıyorum.”¹⁷ buyurarak **yetimlerin** ve kadınların korunmasını isterdi. İşaret parmağı ile orta parmağının arasını hafifçe açıp ashabına göstererek “Ben ve yetime kol kanat geren kimse cennette böyle yan yana olacağız.”¹⁸ buyurmuştu.

Yetim

Babası ölmüş olan çocuk; babasız.

(Güncel Türkçe Sözlük, “yetim”)

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden hareketle cevaplayınız.

.....

Peygamberimiz çocukları her zaman önemser, yanlarından geçerken onlara selam verirdi. O, çocukların dertleriyle de ilgilenirdi. Örneğin Ebu Umeyr’e (ra) serçesini sorardı. Çocuklar için önemli olan şeyler Peygamberimiz için de önemliydi.

O, çocukların sağlığına değer verir; hasta olan çocukları inancına bakmaksızın ziyarete giderdi. (bk. Mehmet Emin Özağar vd., *Hadislerle İslâm*, 4/139)

1. Metne uygun bir başlık yazınız.
2. Peygamberimizin çocuklarla iletişim kurarken gösterdiği hassasiyeti metinden yararlanarak konuşunuz.
3. Peygamberimizin çocuklarla iletişimde gösterdiği hassasiyete ve onlara olan sevgisine dair ulaştığınız sonuçları bir dakika içerisinde aşağıya yazınız.

Peygamberimiz çocukların mescide gelmelerine, yaşlılarla birlikte sohbet meclislerinde bulunmalarına izin verirdi. Bir gün arkadaşlarıyla sohbet ederken kendisine içecek ikram edildi. O, içecekten arkadaşlarına da vermek istedi. Sağ tarafında oturan küçük çocuğa dönerek “Bu içeceği ikrama yaşlılardan başlamama izin verir misin?” diye sordu. Çocuk da “Ya Resulullah! Senden gelen nasibim için kimseyi kendime tercih etmem.” cevabını verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz, ikrama küçük çocuktan başladı.¹⁹

Etkinlik-2

35 dk.

Adı Ne Biliyorum?

Amaç Peygamberimizin çocuklarla kurduğu iletişimi sentezleyebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Peygamberimizin çocuklarla iletişimi hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Aşağıdaki tabloda verilen konuya uygun rol, izleyici ve format belirleyerek boş bırakılan alanlara yazınız.
3. Tabloda belirlediğiniz rol ve formatlardan birer tanesini seçerek sizin için ayrılan bölüme bir metin yazınız.
4. Yazdığınız metni arkadaşlarınızla paylaşınız.

Rol	İzleyici	Format	Konu
• Peygamberimiz zamanında bir çocuk • Tarihçi • Öğretmen • Araştırmacı/akademisyen • Günümüzde yaşayan bir çocuk	• Sınıf arkadaşları • Aile • Camideki insanlar • Üniversite öğrencileri	• Mektup • Hikâye • Şiir • Gazete haberi • E-posta • Makale • Vaaz	Peygamberimizin çocuklarla kurduğu iletişim
Belirlediğim Rol	İzleyici Kitlem	Belirlediğim Format	Konu Başlığım
.....			
.....			

Değerlendirme: Karekoddaki ekran değerlendirme formunu doldurunuz.

2.2. ÇOCUKLARIN DÜNYASINDA PEYGAMBERİMİZ

Konuya Başlarken

Peygamberimiz her fırsatta çocuklarla ilgilenir, onlara sevgisini gösterirdi. Hz. Üsâme bin Zeyd, Peygamberimizle yaşadığı bir anısını şöyle anlatırdı:

“Resulullah beni alır, bir dizine oturtur, torunu Hasan bin Ali’yi de öbür dizine oturturdu. Sonra bizi bağrına basıp şöyle derdi: *Allah’ım, bu ikisine merhamet et! Ben de onlara merhamet ediyorum!*” (Buhari, “Edep”, 22)

1. Değer verdiğiniz birine sevginizi nasıl gösterirsiniz?
2. Çocuk sahabilerin Peygamberimizle iletişimi hakkında bildikleriniz nelerdir?
3. Çocukların Peygamberimizle kurduğu iletişimde merak ettikleriniz nelerdir?
4. Aşağıdaki hadisi okuyunuz.

Hiz. Hüseyin anlatıyor:

— Babam Hiz. Ali’ye Allah Resulü’nün dost ve arkadaşlarıyla ilişkilerini sordum.

O da şöyle cevap verdi:

— Allah Resulü her zaman güler yüzlü, yumuşak huylu ve nazikti. Asla kötü huylu, katı kalpli, bağırıp çağıran, çirkin sözlü, kusur bulan ve cimri bir kimse değildi. Hoşlanmadığı şeylerden yüz çevirir, kendisinden beklentisi olan kimseleri hayal kırıklığına uğratmaz ve onların isteklerini boşa çıkarmazdı... (Tirmizi, “Şemail”, 160)

5. Hiz. Ali’nin Peygamberimizle ilgili anlattığı bu özellikler ile çocuk sahabilerin Peygamberimize gösterdiği sevgi arasında nasıl bir ilişki vardır? Tartışınız.
6. Aşağıdaki cümleyi tamamlayınız.

Peygamberimizi seviyorum çünkü

Peygamberimize sevgimizi ifade etmek için ismini işittiğimizde salavat getiririz. “aleyhi’s-salatü ve’s-selam” veya “sallallahü aleyhi ve sellem” deriz.

(bk. M. Suat Sertoğlu, “Selâtüselam”, 36/23-24)

Beşir’in (ra) yerinde olsaydınız neler hissederdiniz? Duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hız. Muhammed’in (sav) peygamberlik görevini yaptığı ve varlığı ile şereflendirdiği devre **Asrısaaadet** (Mutluluk Asrı) denir. Bu devirde Kur’an-ı Kerim indirilmiş, bütün insanlığa rahmet ve örnek olarak gönderilen Hız. Muhammed (sav) sahabilerini yetiştirmiş ve İslam en güzel bir şekilde yaşanmıştır.²⁰ Asrısaaadet’te yaşayan çocuklar Peygamberimizi çok severlerdi. Ona yakın olabilmek için çaba gösterirler, onun mescidini ve mescidin çevresini çocuk sesleriyle doldururlardı. Sevgilerinin bir göstergesi olarak Peygamberimize “Anam babam sana feda olsun, ya Resulullah!” derlerdi.

Peygamberimiz için her çocuk özeldi. Yetim ve korunmaya muhtaç çocuklarla daha çok ilgilenirdi. Onlardan şefkat ve merhametini hiç eksik etmezdi. Beşir adlı çocuğun babası Uhud’da şehit olmuştu. Allah Resulü onu ağlarken görünce yanına geldi ve “*Ağlama!*” diyerek teselli etti. Daha sonra ona “*Ben senin baban olayım. Eşim Aişe de senin annen olsun, istemez misin?*” diye sordu. Beşir düşünmeden “Evet, çok isterim.” dedi. Allah Resulü, Beşir’in saçlarını okşadı, onu kucakladı, bağrına bastı.²¹

Hız. Cafer, Mute’de şehit olunca Abdullah bin Cafer (ra) ve kardeşleri yetim kalmıştı. Peygamberimiz, Hız. Cafer’in ailesine yemek götürülmesini emretti. Daha sonra da yanlarına gelip onların hâl ve hatırını sordu. Hız. Cafer’in eşi, çocuklarının geleceği için endişeleniyordu. Bunu gören Peygamberimiz, onların velisinin kendisi olduğunu söyledi ve anneyi teselli etti.²² Babası Uhud’da şehit olan Muhammed bin Abdullah (ra) da Peygamberimizden şefkat ve merhamet gören yetimlerden idi. Büyüdüğünde sıkıntı çekmemesi için Peygamberimiz ona birtakım mallar hediye etti.²³

Yüce Allah müminler için “**Onlar, kendileri (yemek) istedikleri hâlde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.**”²⁴ buyurmuştur. Peygamberimiz de Müslümanların evleri arasındaki en hayırlı evin, içinde kendisine iyi davranılan bir yetimin bulunduğu ev olduğunu bildirmiştir. Yetimi koruyan kişinin cennette kendisine yakın olacağını, yetimin sorumluluğunu almanın kişiye cenneti kazandıracak amellerden biri olduğunu söylemiştir. O, kalbinin katılığından şikâyet eden bir adama “*Yetimin başını okşa, karnını doyur.*”²⁵ tavsiyesinde bulunmuştur. Ev işleri için kendisinden yardımcı isteyen kızı Hız. Fatıma’ya “*Bedir’in yetimleri sizden daha önceliklidir.*”²⁶ diyerek yetimlere verdiği önemi göstermiştir (Görsel 2.5).

Görsel 2.5:

İslam çocukların korunmasını ister.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Hz. Hamza'nın Yetim Kızı

Peygamberimiz ve sahabiler, 629'da Kâbe'yi ziyarette gitmişlerdi. Kâbe'yi son kez tavaf ettikten sonra Medine'ye geri dönüyorlardı.

Kalabalığın arasından bir kız çocuğunun sesi duyuldu:

— Amca! Beni bırakma!

Adı Ümame olan bu küçük çocuk Hz. Hamza'nın kızıydı. Hz. Hamza, Medine'ye hicret ederken ailesini götürememiş, daha sonra da onları Medine'ye götürme imkânı olmamıştı. Hz. Ümame'nin babası Hz. Hamza, Uhud Savaşı'nda şehit düşünce o da annesiyle birlikte Mekke'de yaşamak zorunda kalmıştı. Sevgili Peygamberimiz, amcası Hz. Hamza'nın küçük kızını görünce Hz. Ali'ye seslendi:

— Onu yanına al.

Hz. Ümame böylece Medine'ye getirildi. Üç sahabi Hz. Ümame'nin velayeti için kendi aralarında şöyle konuştular:

Hz. Cafer:

— O, benim amcamın kızıdır. Teyzesi de benim eşimdir.

Hz. Ali:

— O, Medine'ye benimle beraber gelmiştir. Eşim Fatıma, Allah Resulü'nün kızıdır.

Hz. Zeyd bin Harise:

— Medine'ye hicret edince Allah Resulü beni Hz. Hamza ile kardeş kılmıştı. Bu nedenle onun sorumluluğu bende olmalıdır.

Üç sahabi, durumu Peygamberimize anlattılar. Peygamberimiz “Ben teyzesiyle beraber olabilmesi için onun velayetini Cafer'e verdim. Teyze anne yarısı gibidir.” buyurdu. (Ebu Davud, “Talak”, 34-35)

1. Hz. Ümame'nin velayetini almak için üç sahabinin de istekli olmalarının sebebi ne olabilir?
2. Bu durumu, sahabilerin Peygamberimizi örnek alma çabaları açısından yorumlayınız.
3. Aşağıdaki cümleyi farklı örnekler vererek tamamlayınız.

Yetim ve korunmaya muhtaç çocuklar için yapabileceklerim

Çocuk sahabiler ve yetimler, Peygamberimizin kendilerine olan ilgisinden memnunnardı. Onlar, Peygamberimize olan sevgi ve özlemlerini her durumda dile getirirler, yaşamlarını onun tavsiyeleri doğrultusunda sürdürmeye çalışırlardı (Görsel 2.6). Peygamberimizden öğrendikleri şekilde ibadetlerini yerine getirir, büyüklere saygı, küçüklere sevgi gösterir, ihtiyaç sahiplerine yardım ederlerdi. Doğruluk ve dürüstlükten ayrılmazlar, cömert olmaya dikkat ederlerdi.

Görsel 2.6:

Gül, kültürümüzde Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (sav) duyulan sevginin bir sembolüdür. Ebru sanatında kullanılan gül motifi bu sevgiyi yansıtmaktadır. Ebru: Elif Aydın.

Peygamberimizi kendilerine örnek alan çocuklar da onun tavsiyelerine uyarlar. Doğruluk ve dürüstlükten ayrılmazlar. Büyüklerine saygı, küçüklere sevgi gösterirler. Doğaya ve çevreye zarar vermezler. Aile büyüklerine sevgiyle yaklaşırlar. Anne ve babalarının uyarılarını dikkate alır, onlara ev işlerinde yardımcı olurlar.

Etkinlik-3

30 dk.

Adı	Çocukların Gözünde Peygamberimiz
Amaç	Çocuk sahabilerin Peygamberimizle kurduğu iletişimi çözümleyebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Sınıfta beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. “Çocuk sahabilerin Peygamberimizi görünce yaşadığı mutluluk” ve “Çocuk sahabilerin ve yetimlerin Peygamberimizle ilgili sözleri ve yaşantıları” konularından birini seçiniz.
3. Seçtiğiniz konu hakkında fikirler üretiniz. Fikirlerinizin 4-7 kelime arasında cümlelerden oluşmasına özen gösteriniz.
4. Ürettiğiniz fikirleri benzerlik durumuna göre ilgili konularla ilişkilendiriniz.
5. Konularla ilişkilendirdiğiniz fikirleri değerlendirerek arkadaşlarınıza sununuz.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bilgi kartlarında verilen konularla ilgili öğrendiklerinizi boş bırakılan yerlere yazınız.

Çocuk sahabilerin Peygamberimizi görünce hissettikleri

Çocuk sahabilerin Peygamberimizle ilgili sözleri ve anıları

Peygamberimizin yetim ve korunmaya muhtaç çocuklara karşı davranışı

Peygamberimizi örnek alan çocukların büyüklerine karşı davranışları nasıl olmalıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

2.3. PEYGAMBERİMİZİN YANINDA YETİŞEN ÇOCUKLAR

Konuya Başlarken

Asrısaaadet'te yaşayan çocuklardan bazıları Peygamberimizin yanında yetişmiş, onunla aynı evi paylaşmış, onun gözetiminde büyümüşlerdi. Bu durum onların Peygamberimizle daha fazla zaman geçirmelerini sağlamıştı.

1. Peygamberimizin yanında yetişen çocuklardan bildikleriniz kimlerdir?
2. Peygamberimizin yanında yetişen çocuklar hakkında merak ettikleriniz nelerdir?

Etkinlik-4

35 dk.

Adı	Peygamberimizin Çocuklarla İletişimi
Amaç	Peygamberimizin yanında yetişen çocuklarla iletişimini sentezleyebilme

Yönerge: Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Peygamberimizin yanında yetişen çocuk sahabilerin onunla olan iletişimini öğrenmenin faydaları neler olabilir?

- Peygamberimizin yanında yetişen çocuk sahabilerle ilgili bilgiler hangi kaynaklardan edinilebilir? Öğretmeniniz ile birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan kaynaklardan belirleyiniz.

- Belirlediğiniz kaynaklardan, Peygamberimizin yanında yetişen çocuk sahabilerle ilgili bilgi toplayınız. Elde ettiğiniz bilgileri özetleyiniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

- Elde ettiğiniz bilgilerden hareketle Peygamberimizin çocuk sahabilerle iletişimi konusundaki düşüncelerinizi yazınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamberimizin yanında yetişen çocukların onunla kurdukları ilişim Müslümanlar için örnekti. Peygamberimiz, çevresindeki çocukların her biriyle tek tek ilgilenir, onların terbiyeli bir şekilde yetişmesi için çaba gösterirdi. Yolları bir şekilde Peygamberimizle kesişen bu çocukların onunla ilgili birçok güzel anısı vardı. Çocukların Peygamberimizle ilgili anlattıkları onu neden çok sevdiklerini bizlere göstermektedir.

Etkinlik-5

35 dk.

Adı	<i>Peygamberimizi Rehber Edinmek</i>
Amaç	<i>Peygamberimizin yanında yetişen çocukların onu rehber edinmeleri konusunda sorgulama yapabilme</i>

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz. Soruların cevaplarını tabloya yazınız.

1. Peygamberimizin yanında yetişen çocukların onu rehber edinmeleriyle ilgili sorular oluşturunuz.
2. Oluşturduğunuz sorularla ilgili öğretmen rehberliğinde bilgi toplayınız.
3. Topladığınız bilgileri değerlendiriniz.
4. Değerlendirdiğiniz bilgilerden yararlanarak çocuk sahabilerin davranışlarını Hz. Peygamber'i rehber edinmeleri açısından yorumlayınız.

Peygamberimizin Yanında Yetişen Çocukların Onu Rehber Edinmeleri Konusunda

Sorular	Toplanan Bilgiler	Değerlendirme
1.		
2.		
3.		

Değerlendirme: Bu etkinlikten yaptığınız çıkarımı kendi cümleleriniz ile yazınız.

Adı: Ali**Anne adı:** Fatıma**Baba adı:** Ebu Talib**Kabilesi:** Kureyş
(Haşimoğlu sülalesi)**Doğum yeri:** Mekke**Doğum tarihi:** M 600**Ölüm tarihi:** H 40/M 661**Ölüm yeri:** Kufe**Hicret**

Hiz. Peygamber'in ve sahabilerinin İslam'ı gereği gibi yaşamak, diğler insanlara Allah'ın (cc) emirlerini duyurmak ve müşriklerin işkencelerinden kurtulmak amacıyla Mekke'den Medine'ye M 622 tarihinde yapmış oldukları göç.

(“hicret”, Dinî Terimler Sözlüğü, 136).

Görsel 2.7:

Peygamberimiz ve Müslümanlar 622'de Mekke'den Medine'ye hicret etmişlerdir. (temsili)

Hiz. Ali

Hiz. Peygamber'in yanında yetişen çocukların ilki Hiz. Ali'dir. O, Peygamberimizin amcası Ebu Talib'in küçük oğludur.

Ebu Talib, Peygamberimizin dedesi Abdülmuttalib'in vefatından sonra Kureyş kabilesinin kollarından biri olan Haşimoğulları sülalesinin başına geçti. O, Mekke'nin sözü dinlenen liderlerinden biriydi. Kâbe'ye gelen hacıların su ve yiyecek ihtiyacını karşılama görevini yürütüyordu. Ekonomik durumu kötüleşince ailesinin geçimini sağlamakta zorlanmaya başladı. Peygamberimiz de bu durumu diğler amcası Hiz. Abbas ile konuştu ve birlikte Ebu Talib'e yardım etme kararı aldılar.

Ebu Talib'in oğullarından Hiz. Cafer'i Peygamberimizin amcası Hiz. Abbas, Hiz. Ali'yi de Peygamberimiz himayesine aldı. O zaman beş yaşında olan Hiz. Ali, Hicret'e kadar Peygamberimizle yaşadı. Müslüman olduğunda on yaşındaydı.

Hiz. Ali, bir akşam Peygamberimizi ve eşi Hiz. Hatice'yi ibadet ederken gördü. “Ne yapıyorsunuz?” diye sordu. Peygamberimiz ona Allah'ın (cc), kendisini peygamberlikle görevlendirdiğini söyledi. Ona kelime-işahadet getirmesini teklif etti. Hiz. Ali, bunun önemli bir karar olduğunu, bu konuyu babasına danışması gerektiğini belirtti. Peygamberimiz, tebliğ henüz başlamamıştı. Hiz. Ali'den, bu durumu babasına şimdilik bildirmemesini istedi. Hiz. Ali sabahleyin Peygamberimizin kapısına geldi. “Ya Muhammed! Akşam söylediklerin neydi? Bana anlat.” dedi. Peygamberimiz ona İslam'ı anlattı, Müslüman olmasını teklif etti. Hiz. Ali kelime-işahadet getirdi. Kendi tercihiyle Allah'a (cc) iman etti. O böylece ilk Müslüman çocuk oldu.

Peygamberimiz bir gün İslam'ı anlatmak için akrabalarına davet verdi. Bu davette yaptığı konuşmada Allah'ın (cc), kendisini peygamberlikle görevlendirdiğini söyledi. Akrabalarından bu görevinde kendisine yardımcı olmalarını istedi. Onlar bu teklifi reddedince Hiz. Ali ayağa kalkarak şöyle dedi: “Buradakilerin en küçüğü benim ama ben sana yardımcı olurum.” Peygamberimiz, Hiz. Ali'nin bu tutumuna çok sevindi.²⁷

Peygamberimiz, müşriklerin engellemelerine rağmen İslam'ı anlatmaya devam etti. Müslümanların sayısı çoğaldıkça müşriklerin baskısı arttı. Müslümanlar dinlerini rahat bir şekilde yaşayabilecekleri bir yurt aramaya başladılar. İlk olarak bir grup Müslüman, Habeşistan'a gitti. Ama asıl hicret yurdu Medine'ydı.

Müslümanlar 622'de Medine'ye hicret etmeye başladı (Görsel 2.7). Mekke'de Peygamberimizle az sayıda Müslüman kaldı. Bunu fırsat bilen müşrikler Hiz. Muhammed'e (sav) suikast planladılar. Bunu öğrenen Peygamberimiz, Hiz. Ebu Bekir'le hicret kararı aldı.

Müşrikleri oyalamak için Hz. Ali'ye yatağına yatmasını söyledi. Hz. Ali de Peygamberimizin hırkasını giydi ve onun yatağına yattı. Peygamberimizin yatağında Hz. Ali'yi gören müşrikler çok şaşırdı. Daha sonra Hz. Ali de Medine'ye hicret etti.

Mekkeli müşrikler Hicret'ten sonra da Müslümanlara düşmanlık etmeye devam ettiler. Müslümanlarla Bedir, Uhud ve Hendek Savaşlarını yaptılar. Bu savaşların hepsinde Peygamberimizin yanında olan Hz. Ali, savaşlarda büyük kahramanlıklar gösterdi.

Hz. Ali, Hicret'in ikinci yılında Peygamberimizin kızı Hz. Fatıma ile evlendi. O, âlim sahabilerdendi. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dan sonra halife oldu. Hicri 40/ Miladi 661 yılında Kufe'de şehit edildi²⁸ (Görsel 2.8).

▲ Görsel 2.8:

Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde yer alan "Ali radiyallahüanh" yazılı levha

Bir Hadis

Hz. Ali'den rivayet olunmuştur: Allah Resülü namaza kalktığında şöyle dua ederdi:

“وَاهِدْنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ...”

“(Allah'ım!) Beni güzel ahlaka erıştır...” (Müslim, “Müsâfirîn”, 201)

Kontrol Noktası

Hz. Ali ile ilgili **5N1K** sorularını cevaplayınız.

1 Ne

2 Nerede

3 Ne Zaman

4 Niçin

5 Nasıl

6 Kim

✓ Peygamberimize iman eden ilk Müslüman çocuk **kim**dir?

.....

✓ Hz. Ali beş yaşından itibaren **nere**de yaşamaya başlamıştır?

.....

✓ Hz. Ali **nasıl** Müslüman olmuştur?

.....

✓ Hz. Ali **ne zaman** hicret etmiştir?

.....

✓ Hz. Ali **niçin** Peygamberimizin himayesinde yaşamıştır?

.....

✓ Peygamberimiz hicret yolculuğuna başlarken Hz. Ali **ne** yapmıştır?

.....

Adı: Zeyd bin Harise
Anne adı: Suda
Baba adı: Harise
Kabilesi: Kelb
Doğum yeri: Yemen
Doğum tarihi: M 581
Ölüm tarihi: H 8/ M 629
Ölüm yeri: Mute

Hz. Zeyd bin Harise

Peygamberimizin yanında yetişen çocuk sahabilerden biri de Zeyd bin Harise’ydi (ra). O, aslen Yemenliydi. Annesiyle birlikte akraba ziyareti için gittiği bir köye yapılan baskında esir düşmüştü. Mekkeli bir tüccara köle olarak satıldı. Onu satın alan kişi Hz. Hatice’nin yeğeni Hakim bin Hizam’dı. Hakim onu Mekke’ye götürdü ve halası Hz. Hatice’ye hediye etti. Hz. Hatice de onu eşi Hz. Muhammed’e (sav) verdi.²⁹ Hz. Zeyd böylece Peygamberimizin evinde ve onun gözetiminde büyüyen çocuklardan biri oldu.

Hz. Zeyd’in ailesi oğullarını aramaktaydı. Babası, onun Mekke’ye götürüldüğünü öğrenince bu şehre geldi. Hz. Zeyd’in Peygamberimizin yanında olduğunu öğrenince ona şöyle dedi: “Oğlumuz Zeyd’in (ra) başına bir iş gelmiştir. O şimdi senin yanındadır. Onu bize ver. Biz de sana gücümüz ölçüsünde karşılığını verelim.”

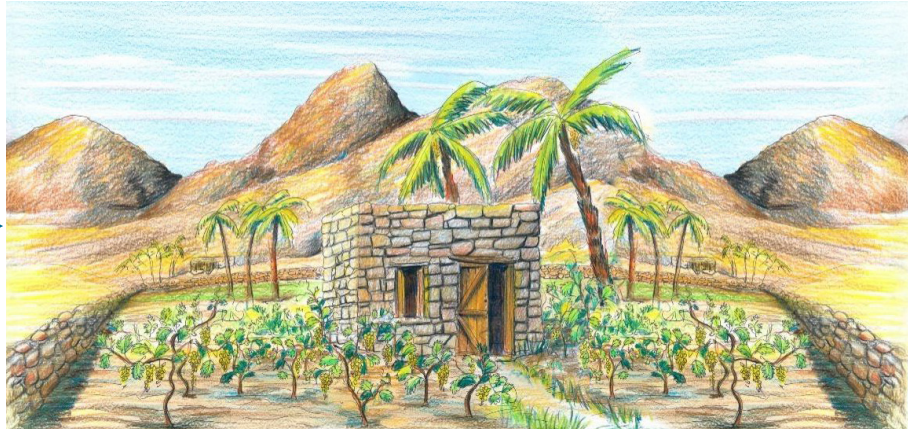
Peygamberimiz, Hz. Zeyd’in babasına şöyle cevap verdi: “Onu sizinle görüştürürüm ancak benimle kalmak isterse ona müsaade ediniz.” Hz. Zeyd, babasıyla görüştü. Babasının da onayını alarak Peygamber Efendimiz’in yanında kalmayı tercih etti. Hz. Zeyd’in bu kararında Peygamberimizin ona olan sevgisi etkiliydi. Hz. Zeyd de Peygamberimizi çok severdi. Hz. Zeyd’in bu tercihi sevinen Peygamberimiz onu hürriyetine kavuşturdu.

Bununla birlikte Hz. Zeyd’i evlat edindiğini topluluğa bildirdi.³⁰ O, köle iken Hz. Peygamber tarafından hürriyetine kavuşturulmuş Müslümanların ilki oldu.

Hz. Zeyd, hürriyetine kavuştuktan sonra Peygamberimizin yanında yaşamaya devam etti. O, Peygamberimize vahyin geldiğini işittiği an koşarak Peygamberimizin yanına geldi ve ona iman etti. Hz. Zeyd, İslam davasında her zaman Peygamberimizin yanındaydı. Peygamberimiz Taiflileri İslam’a davet etmek için Taif’e gittiğinde yanında Hz. Zeyd vardı. Taifliler, Peygamberimizin onları İslam’a davetini kabul etmeyip ona kötü davrandılar. Bir grup insan, taş atarak Hz. Peygamber’i ve yanında bulunan Hz. Zeyd’i şehirden çıkarmak istedi. Hz. Zeyd, atılan taşların Peygamberimize değmemesi için kendisini siper etti (Görsel 2.9).

Görsel 2.9:

Taif’ten çıkarılan Peygamber Efendimiz ve Hz. Zeyd, Taif çıkışındaki bir bağ evinde dinlenmişlerdir. (temsili)

Hız. Zeyd; başta Bedir, Uhud ve Hendek Savaşları olmak üzere pek çok savaşa katıldı. Bedir'deki zaferin müjdesini Medine'ye o ulaştırdı. Ordu komutanlığı görevinde bulundu.

Hız. Zeyd Kur'an-ı Kerim'de adı geçen tek sahabidir.³¹ Peygamberimizin müşriklerle yaptığı mücadelede yanında olmuş, İslam'ın yayılması için gayret göstermişti. İslam ordusu Mute Savaşı için yola çıkarken Peygamberimiz, sancağı ona vermiş ve şöyle demişti: “Eğer Zeyd şehit olursa sancağı Cafer bin Ebu Talib alsın, o da şehit düşerse Abdullah bin Revaha alsın.”

Peygamberimiz daha sonra bu savaşı ashabına şöyle anlatmıştır:

Bir Hadis

”أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ، ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ، ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ ...“

“Sancağı Zeyd aldı, vuruldu. Sonra Cafer aldı, vuruldu. Sonra Abdullah bin Revaha aldı, vuruldu...” (Buhari, “Cihat”, 183)

Hız. Zeyd, Peygamber Efendimiz'in çok sevdiği sahabilerden biridir. M 661 yılında Mute'de şehit olmuştur.

Kontrol Noktası

Hız. Zeyd ile ilgili **5N1K** sorularını cevaplayınız.

1) Ne

2) Nerede

3) Ne Zaman

4) Niçin

5) Nasıl

6) Kim

✓ Köle iken hürriyetine kavuşturulmuş ilk Müslüman **kim**dir?

.....

✓ Hız. Zeyd **ne zaman** Müslüman olmuştur?

.....

✓ Hız. Zeyd Mekke'ye **nasıl** gelmiştir?

.....

✓ Ailesi onu götürmek istediğinde Hız. Zeyd **ne** yapmıştır?

.....

✓ Peygamberimiz Hız. Zeyd'i **niçin** evlat edinmiştir?

.....

✓ Hız. Zeyd **nerede** vefat etmiştir?

.....

Adı: Enes bin Malik
Anne adı: Ümmü Süleym
Baba adı: Malik bin Nadr
Kabilesi: Hazreç
 (Neccaroğulları sülalesi)
Doğum yeri: Medine
Doğum tarihi: M 612
Ölüm tarihi: H 93/M 711-712
Ölüm yeri: Basra

Hz. Enes bin Malik

Enes bin Malik (ra), Peygamberimizin yakın çevresinde büyüyen çocuklardan biriydi. Hazreç kabilesinin Neccaroğulları sülalesinden olan Enes bin Malik (ra), Hicret'ten on yıl önce Medine'de doğdu. Babasının adı Malik bin Nadr'dı. Hz. Enes bin Malik, "hâdimü'n-nebi" (Peygamber'in küçük hizmetkârı) olarak anılırdı.³²

Peygamberimiz Medine'ye hicret ettiğinde Hz. Enes on yaşındaydı. Peygamberimizin Medine'ye gelişini diğer çocuklar gibi neşeyle "Muhammed geldi, Muhammed geldi!" diyerek karşıladı.

Peygamberimiz Medine'ye geldiğinde insanlar onu ziyarete geldi. Hz. Enes'in annesi Ümmü Süleym (ra) de oğlunun elinden tutarak Peygamberimizi ziyaret etti. Hz. Enes'in iyi bir çocuk olduğunu söyleyerek onu, yanında yetişmesi için Peygamberimize verdi. "Ya Resulullah! Bu, oğlum Enesçiktir. Onu sana hizmet etsin diye getirdim." dedi. Peygamberimiz, Hz. Enes'in annesinin isteğini kırmayarak onu yanına aldı. Ümmü Süleym (ra), oğlu için Peygamberimizden dua istedi. Peygamberimiz, Hz. Enes için şöyle dua etti: "*Allah'ım, bu yavruya bolca mal ve evlat nasip et. Verdiğin nimetlerin, kendisi için bereket dolu olmasını ihsan buyur.*"³³

Görsel 2.10:

Peygamberimiz çocuklara karşı hoşgörülü davranmıştır. (temsili)

Hz. Enes, Peygamberimize on yıl hizmet etti. Bu hizmeti süresince Peygamberimizin, kendisine nasıl davrandığını şu sözlerle anlatırdı: "Allah Resulü, insanlar içerisinde ahlakı en güzel olanıydı. Bir gün beni bir iş için gönderdi. Yola çıktım ancak sokakta oynayan çocukları görünce onlarla oyuna dalıp işimi unuttum (Görsel 2.10). Bir de baktım ki Allah Resulü arkamdan gelerek başımı tutmuş gülümseyerek duruyordu. Bana 'Enesçik, sana emrettiğim yere git; haydi!' dedi. 'Hemen gidiyorum ya Resulullah!' dedim."³⁴ Allah'a yemin olsun ki ben kendisine on yıl hizmet ettim. Yaptığım bir işten dolayı 'Niye böyle yaptın?', yapmadığım bir işten dolayı da 'Niçin böyle yaptın?' dediğini hatırlamıyorum."³⁵

Peygamberimiz Hz. Enes'i çok severdi. Ona "Oğulcuğum!" diye seslenir, bazen "iki kulaklı" derdi.³⁶ Peygamberimiz bir gün Hz. Enes'e

bir görev verdi ve “*Bu sırdır.*” dedi. O akşam annesi Ümmü Süleym (ra) “Bugün Allah Resulü için ne iş yaptın?” diye kendisine sordu. Hz. Enes de “Anneciğim! Bu, Resulullah’ın sırrıdır; söyleyemem.” diye cevap verdi. Ümmü Süleym (ra) oğlunun bu duyarlı davranışını destekledi.³⁷ Bundan dolayı Hz. Enes, Peygamberimizin küçük sırdaşı olarak da anıldı.

Peygamberimizden dua alan Hz. Enes uzun bir ömür yaşadı. Onun evlatları ve malları çoğaldı. O, en çok hadis rivayet eden ve en uzun yaşayan sahabilerden biriydi. H 93/ M 711-712’de Basra’da vefat etti.³⁸

Bir Hadis

Enes bin Malik’ten rivayet olunmuştur. Allah Resulü şöyle buyurdu:

”مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، إِلَّا كَانَ الَّذِي أَعْطَاهُ أَفْضَلَ مِمَّا أَخَذَ“

“Allah’ın verdiği nimet karşısında kulun ‘Elhamdülillah’ diyerek hamdetmesi, o nimetten daha değerlidir.” (İbni Mace, “Edep”, 55)

Kontrol Noktası

Hız. Enes ile ilgili **5N1K** sorularını cevaplayınız.

1) **Ne**

2) **Nerede**

3) **Ne Zaman**

4) **Niçin**

5) **Nasıl**

6) **Kim**

✓ “Peygamber’in küçük hizmetkârı” olarak bilinen sahâbi **kim**dir?

✓ Peygamberimiz Hz. Enes’le **nerede** tanışmıştır?

✓ Hz. Enes, Peygamberimize **ne zaman** hizmet etmeye başlamıştır?

✓ Hz. Enes, verilen işi unutup oyuna dalınca Peygamberimiz **ne** yapmıştır?

✓ Peygamberimiz Hz. Enes’e **nasıl** seslenmiştir?

✓ Hz. Enes **niçin** Peygamberimizin küçük sırdaşı olarak anılmıştır?

Peygamber Efendimiz’in yanında yetişen Hz. Ali, Hz. Zeyd bin Harise ve Hz. Enes yaşamları boyunca ona sevgi ve güven duymuşlar, bunu davranışlarıyla da göstermişlerdir. Hz. Peygamber’i seven ve onu kendisine örnek alan çocuklar da bu sahabileri kendilerine örnek almalıdır. Onların yaptığı gibi Peygamberimize olan sevgilerini ve sadakatlerini davranışlarında yansıtmaya çalışmalıdır.

Peygamberimize olan sevgi ve sadakatimizi ifade eden örnek bir davranışınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik-6

35 dk.

Adı	Kim Biliyor Oyunu
Amaç	Peygamberimizin yanında yetişen çocuk sahabileri ve bazı kavramları tanıyabilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Çocuk sahabilerden ve kavramlardan istediğinizi seçerek örnekteki gibi bilgi kartları hazırlayınız.
2. Hazırladığınız kartları öğretmen rehberliğinde arkadaşlarınıza göstererek bilgilerin hangi sahabe veya kavramla ilgili olduğunu söylemelerini isteyiniz.

Çocuk sahabilerin isimleri: Hz. Ali, Hz. Zeyd bin Harise, Hz. Enes bin Malik

Kavramlar: Asrısaaadet, merhamet, şefkat, tevazu, sevgi, saygı

Ben Kimim ?

Hz. Ali

Beş yaşından itibaren
Peygamberimizin evinde
yaşamaya başladım.

Ben Kimim ?

Ben Kimim ?

Ben Hangi Kavramım ?

Asrısaaadet

Hz. Muhammed'in (sav) yaşadığı zaman,
saadet asrı.

Ben Hangi Kavramım ?

Ben Hangi Kavramım ?

Ben Hangi Kavramım ?

Ben Hangi Kavramım ?

Ben Hangi Kavramım ?

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Kontrol Noktası

Aşağıda isimleri verilen sahabilerin Peygamberimizle iletişimlerine ve onu rehber edindikleri konulara örnekler yazınız.

Sahabiler	Örnekler
Hz. Ali	
Hz. Zeyd bin Harise	
Hz. Enes bin Malik	
Peygamberimizin ve çocuk sahabilerin birbirleriyle iletişimlerinden çıkardığım sonuç	
.....	

Performans Görevi

40 dk.

Görev	Mektup Yazma
Amaç	Asrısaaadet'te yaşamış bir çocuğun dilinden Peygamberimize sevgisini ifade edebilme
Ürün	Mektup
Değerlendirme Ölçütleri	İçerik, dilin doğru kullanımı ve amaca uygunluk

Yönerge: Asrısaaadet'te yaşamış bir çocuğun dilinden Peygamberimize sevgisini anlatan bir mektup yazınız. Mektubunuzun amaca ve içeriğe uygun olmasına, dil ve anlatımına özen gösteriniz. Yazdığınız mektupları sınıf panosunda sergileyiniz.

Değerlendirme: Yazılan mektuplar, karekoda verilen dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri aşağıdaki alana kısaca not edebilirsiniz.

Zenginleştirmeye ait içeriğe yandaki karekodan ulaşabilirsiniz.

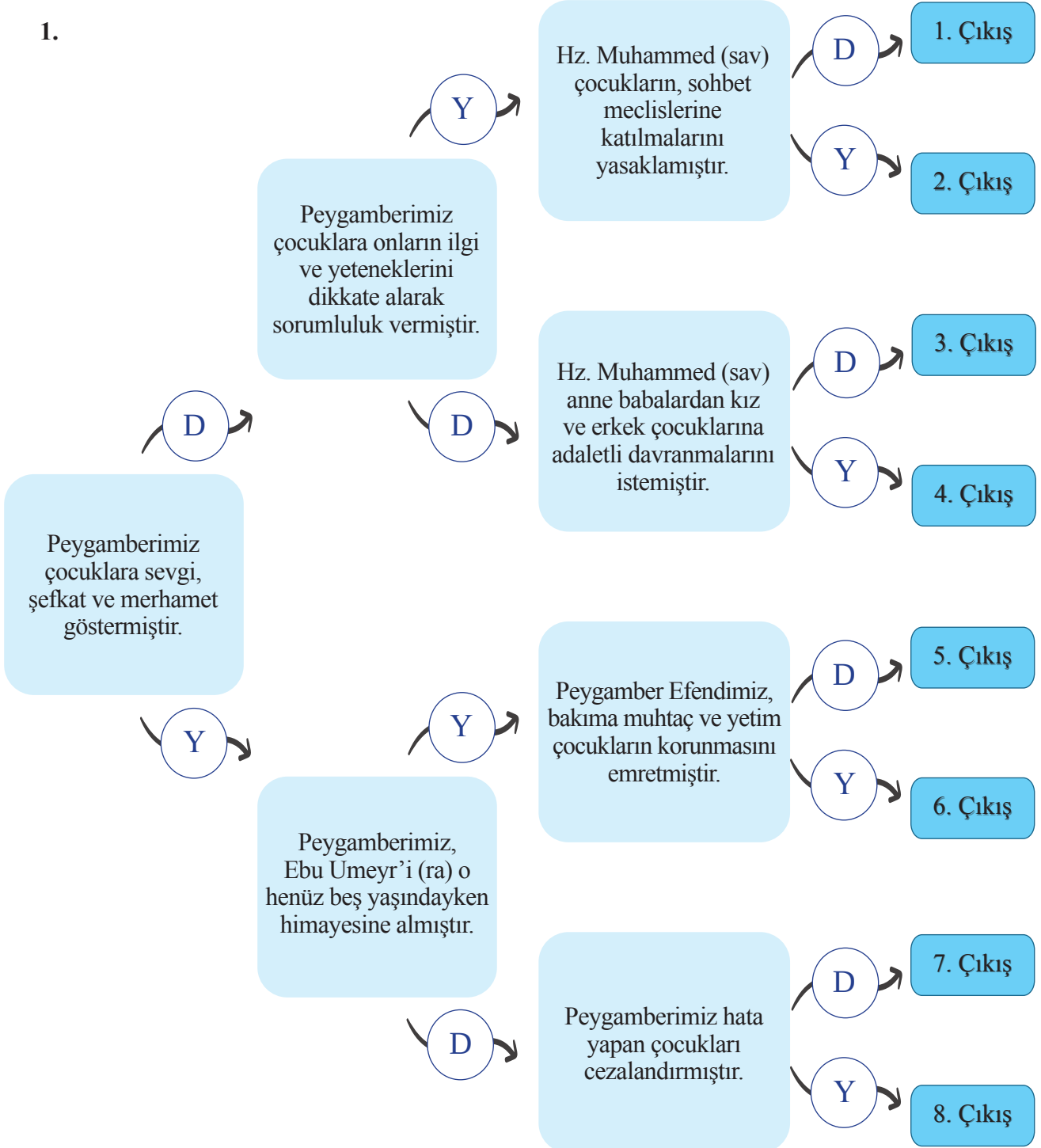
Desteklemeye ait içeriğe yandaki karekodan ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki cümlelerin doğruluğu (D) veya yanlışlığına (Y) göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

1.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

güzel ahlak

Müslüman

terbiye

merhamet

sevgi

tevazu

2. On yaşında olan Hz. Ali, Peygamberimizin amcası Ebu Talib'in oğludur.
3. *"Küçüğümüze etmeyen ve büyüğümüzün saygınlığını kabul etmeyen bizden değildir."* (Tirmizi, "Birr", 15)
4. Peygamberimizin kişilik özelliklerinden olan; alçak gönüllü olma, kibirlenmeme, yumuşak huylu ve mütevazı olma demektir.
5. Peygamberimiz çocuklara karşı her zaman şefkat ve merhametle yaklaşmıştır.
6. Çocuklarına vermek, anne babanın sorumluluklarından biridir.

C) Aşağıdaki tabloda Hz. Peygamber'in çevresindeki çocuklar ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri ilgili olduğu isimle eşleştirmek için isme ait harfi noktalı alana yazınız.

Bilgiler		İsimler	
7.	Hicret sırasında Peygamberimizin hırkasını giyerek yatağında yatmıştır.	A	Hz. Ali
8.	Hz. Muhammed (sav), Mekke'de ezan okuması için ona izin vermiştir.	B	Hz. Ebu Umeyr
9.	Peygamberimize on yıl hizmet ettiği için Peygamber'in küçük hizmetkârı olarak da isimlendirilmiştir.	C	Hz. Enes bin Malik
10.	Taif'te Peygamberimize atılan taşlar ona değmesin diye bedenini siper etmiştir.	Ç	Hz. Rafi
11.	Peygamberimiz, serçesinin ölümü üzerine onu ziyaret ederek teselli etmiştir.	D	Hz. Ebu Mahzure
		E	Hz. Zeyd bin Harise

Ç) Aşağıdaki kutucuklarda Peygamberimiz döneminde yaşamış bazı sahabilerin isimleri verilmiştir. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.).

a Hz. Ali	b Hz. Rafi	c Hz. Zeyd bin Harise
ç Hz. Ebu Mahzure	d Hz. Ömer	e Hz. Hatice
f Hz. Enes bin Malik	g Hz. Osman	ğ Hz. Ebu Bekir
h Hz. Aişe	ı Hz. Numan	i Hz. Musab bin Umeyr

12. Peygamber Efendimiz zamanında yaşamış çocuk sahabiler hangileridir?
.....
13. Peygamberimizin çevresinde onunla birlikte yaşamış çocuk sahabiler hangileridir?
.....
14. Beş yaşından itibaren Peygamberimizin himayesinde büyüyen çocuk sahabe hangisidir?
.....
15. Peygamberimiz tarafından hürriyetine kavuşturulan çocuk sahabe hangisidir?
.....
16. Peygamberimiz Medine'ye geldiğinde annesiyle onu ziyaret eden çocuk sahabe hangisidir?
.....
17. Ağaçlara taş attığı için Peygamberimizin huzuruna götürülen çocuk sahabe hangisidir?
.....
18. Peygamberimizin, annesine götürmesi için verdiği üzümü yiyen çocuk sahabe hangisidir ?
.....
19. Dördüncü halife seçilen çocuk sahabe hangisidir?
.....
20. Peygamberimizin, kendisine verdiği sırrı saklayan çocuk sahabe hangisidir?
.....
21. Taif yolculuğunda Peygamberimizin yanında bulunan sahabe hangisidir?
.....
22. Peygamberimizin kuzeni olan sahabe kimdir?
.....

D) 23-25. soruları aşağıdaki metinden hareketle cevaplayınız.

Peygamber Efendimiz, çevresindeki bütün çocukları çok sevmiş ve bu sevgisini onların dünyasına girip sözlü veya fiili olarak ortaya koymuştur. Bu anlamda, yolda rastladığı çocuklara selam verip hâl hatırlarını sormuş, onlarla oyun oynamış, şakalaşmış, eğlenmiş ve tüm imkânlarını paylaşmıştır. Onların sevinçlerine, kederlerine ortak olmuştur. Hastalık gibi özel durumlarında ziyaretlerine gidip her zaman onların yanında olduğunu hissettirmiştir. Daima şefkat ve muhabbetle davranan merhamet peygamberinden gördükleri bu asil muameleye çocuklar da kayıtsız kalmamışlardır. Bu samimi ve sevgi dolu tablo, insanlığın zihin ve gönül dünyasındaki çocuk algısını ve tasavvurunu en ideal noktaya taşımıştır.

Peygamberimizin yaşamı insani değerlere sahip gönüllerde sevgi tomurcukları yeşertir ve çehrelerde tebessüm haleleri oluşturur. O bir hadisinde “*Küçüklerimizi sevmeyen, büyüklerimizi saymayan bizden değildir.*” buyurmuştur. (Tirmizi, “Bir”, 15) Hz. Peygamber, söylediklerini yaşamında uygulamış ve insanlara öğretmiştir.

(Genel ağdan alınmıştır.)

23. Peygamberimizin çocuklarla iletişiminin temelini neler oluşturmaktadır?

.....

.....

.....

.....

24. Küçüklere sevgi, büyüklere saygı niçin önemlidir?

.....

.....

.....

.....

25. Peygamberimizi örnek alan bir kişi çocuklara nasıl davranmalıdır?

.....

.....

.....

.....

E) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

26. Peygamberimiz çocukları çok sever, onlarla yetişkinlerle olduğu gibi sohbet eder, selamlardı. Peygamberimize on yıl hizmet eden Enes bin Malik (ra), Hz. Peygamber'in bu süre zarfında bir defa bile kendisini azarlamadığını, "Neden yaptın?" veya "Neden yapmadın?" şeklinde sorguya çekmediğini söylemiştir.

Bu metinden Peygamberimizle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Çocuklara sevgiyle yaklaşmıştır.
B) Çocuklara değer vermiştir.
C) Hata yapan çocukları cezalandırmıştır.
D) Çocuklara karşı hoşgörülü olmuştur.
27. I. Çocuklara sevgi, şefkat ve merhametle yaklaşmıştır.
II. Çocuklara ilgi ve yeteneklerine göre sorumluluklar vermiştir.
III. Çocuklar arasında adaletli olunmasını istemiştir.
IV. Çocuklarla oyun oynamış, onlara değer vermiştir.
V. Yetim ve korunmaya muhtaç çocukları korumuştur.

Numaralanmış cümlelerden hangileri Peygamberimizin çocuklara yaklaşımıyla ilgilidir?

- A) I ve II
B) III ve IV
C) II, III, IV ve V
D) I, II, III, IV ve V
28. Babası Uhud Savaşı'nda şehit olan Beşir'i (ra) Resulullah (sav) teselli etmiştir. Beşir'e (ra) "Ben senin baban olayım, Aişe de annen olsun istemez misin?" diyerek onu evine götürmüş, onun gönlünü almıştır.

Bu metinde anlatılan olay, Peygamberimizin çocuklarla iletişiminin hangi yönüne örnektir?

- A) Çocuklara karşı hoşgörüsüne
B) Yetim çocuklara verdiği öneme
C) Çocukları terbiyeli yetiştirmesine
D) Çocuklara sorumluluklar vermesine

Üniteyle ilgili daha fazla soruya bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Sonnot

- ¹ bk. Müslim, "Hac", 474.
- ² bk. Ebu Davud, "Salat", 96.
- ³ bk. Buhari, "Libas", 99.
- ⁴ Tirmizi, "Birr", 16.
- ⁵ bk. Tirmizi, "Sıfatü'l-Kıyâme", 59.
- ⁶ bk. Ebu Davud, "Cihat", 85.
- ⁷ bk. İbni Mace, "Etme", 61.
- ⁸ bk. Ebu Davud, "Salat", 26.
- ⁹ bk. Buhari, "Etme", 2.
- ¹⁰ bk. Tirmizi, "Cuma", 60.
- ¹¹ bk. Müslim, "Fedâil", 54.
- ¹² bk. Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 6/101.
- ¹³ Ebu Davud, "Edep", 120-121.
- ¹⁴ bk. Ebu Davud, "Büyû (İcare)", 83.
- ¹⁵ Müslim, "Hibe", 13.
- ¹⁶ bk. İsrâ suresi 31. ayet.
- ¹⁷ İbni Mace, "Edep", 6.
- ¹⁸ Buhari, "Talak", 25.
- ¹⁹ bk. Müslim, "Eşribe", 127.
- ²⁰ "Asrısâadet", *Dinî Terimler Sözlüğü*, 25.
- ²¹ bk. Özafşar vd., *Hadislerle İslâm*, 4/292; İbni Hacer, *İsâbe*, 1/302.
- ²² bk. Nesai, "Zinet", 57.
- ²³ bk. Kara - Kara, *Çocuk Sahabiler*, 300.
- ²⁴ İnsan suresi 8. ayet.
- ²⁵ Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 2/387.
- ²⁶ Ebu Davud, "Harac", 19-20.
- ²⁷ Köksal, *Hiz. Muhammed ve İslamiyet*, 1/160.
- ²⁸ Fiğlali, "Ali", 2/371-374.
- ²⁹ Erul, "Zeyd bin Harise", 44/319.
- ³⁰ bk. Köksal, *Hiz. Muhammed ve İslamiyet*, 1/1-159.
- ³¹ bk. Ahzab suresi 37. ayet.
- ³² Keskin, "Hz. Peygamber'in Hizmetkarı Genç Sahabi Enes b. Malik", 104.
- ³³ bk. Buhari, "Deavât", 47.
- ³⁴ Müslim, "Fedâil", 54.
- ³⁵ Buhari, "Vesâyâ", 25.
- ³⁶ Ebu Davud, "Edep", 84.
- ³⁷ Müslim, "Fedâilü's-sahabe", 145.
- ³⁸ Keskin, "Hz. Peygamber'in Hizmetkarı Genç Sahabi Enes b. Malik", 109.

3. ÜNİTE

Rehberim Peygamberim

3.1. Peygamberimizin Temizlik Adabı

3.2. Peygamberimizin Yeme İçme Adabı

3.3. Peygamberimizin Giyim Kuşam Adabı

► Bu ünite de öğrenilecek anahtar kavramlar

- israf
- mütevazı
- taharet
- temizlik
- tesettür

Bu ünite de sizlerden;

- Hz. Peygamber'in temizliğe verdiği öneme dair akıl yürütebilmeyi,
- Peygamberimizin yeme içme ve giyim kuşam adabına yönelik ilkelerini yapılandırabilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız, konu ile ilgili performans görevi hazırlamanız istenecektir.

Ünite karekodu

Ünite sunusuna ulaşmak için karekodu okutunuz.

Başlarken

Peygamberimiz insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmiştir (bk. Sebe suresi 28. ayet). İnsanlarla her zaman güzel konuşmuş ve onlara yardımcı olmuştur. O, sadece sözleriyle değil yaşantısıyla da insanlara güzel bir örnektir. Onun örnekliği Ahzab suresi, 21. ayette şöyle vurgulanmıştır: “**Ant olsun, Allah’ın Resülü’nde sizin için; Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah’ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.**” Peygamberimiz dinî konularda olduğu kadar temizlik, kişisel bakım, yeme içme, giyinme gibi konularda da insanlar için en güzel örnektir.

1. Temizlik, beslenme ve giyinme konularında sosyal hayatta uygulanan bireysel ve toplumsal kurallardan hangilerini biliyorsunuz?
2. Peygamberimizin günlük yaşamında temizlik, beslenme ve giyinme konusunda dikkat ettiği kurallardan hangilerini biliyorsunuz?

3.1. PEYGAMBERİMİZİN TEMİZLİK ADABI

Konuya Başlarken

Temizlik insan sağlığı için önemlidir. Temiz olmak, bireyin sağlığını koruyacağı gibi sosyal ilişkilerini de olumlu etkiler. Hz. Peygamber temizliğe çok önem vermiş, temizliği “*imanın yarısı*” olarak ifade etmiştir (Müslim, “Taharet”, 1). O, Müslümanlardan temizliğe önem vermelerini istemiştir.

1. Peygamberimizin temizlik, beslenme ve giyinme konusunda dikkat ettiği hususlarla ilgili merak ettikleriniz nelerdir?
2. Peygamberimizin temizlik konusundaki tutum ve davranışları hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Temizlik

Temiz olma durumu; arılık, paklık.

Güncel Türkçe Sözlük, “temizlik”

Temizlik, kirlerden arınmak, mikrop ve hastalıklardan korunmak için önemlidir. Bazı ibadetlerin şartı olmasının yanı sıra günlük hayatın da vazgeçilmez unsurlarından biridir. İslami kaynaklarda temizlik anlamında kullanılan birçok kavram vardır. Bu kavramlardan biri olan **taharet**, kelime anlamı olarak temizliği ve temiz olma durumunu ifade eder. Terim olarak ise “dinen pis kabul edilen şeyleri su ile yıkama veya temizleyici olan başka şeylerle temizleme” demektir.¹ Vücudu, giyecekleri ve ibadet edilecek yeri ibadete engel olan kirlerden ve pisliklerden arındırmak da taharet olarak isimlendirilir.

İslam temizliğe önem verir. İnsanların temizlik konusunda hassas olmalarını ister. Yüce Allah, Peygamberimize Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurur: “**Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar! Sadece Rabb’inin büyüklüğünü dile getir. Elbiseni tertemiz tut. Her türlü pislikten uzak dur.**”²

Adap

İzlenmesi gereken usuller; yollar; prensipler. En iyi hâl ve hareketler; ölçülü davranışlar; kişiler arasındaki iyi ilişkileri düzenleyen kurallar; uyulması gereken görgü kuralları.

(bk. “adap”, *Dinî Terimler Sözlüğü*, 4).

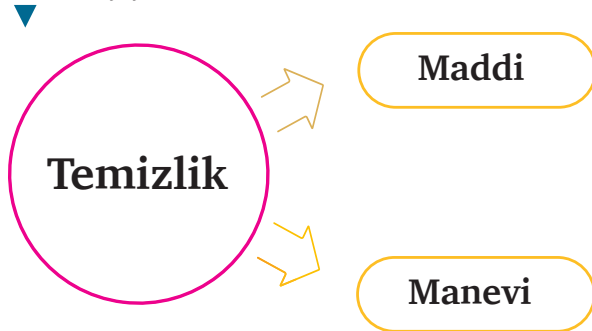
Peygamberimiz, hayatı boyunca temizliğe dikkat etmesi ile bilinmiştir. Temizlik hakkındaki görüşleri ve temiz olmak için gösterdiği davranışlar onun temizlik **adabını** yansıtır. O, bir hadisinde “*Allah temizdir; temiz olan şeyleri sever.*”³ diyerek temizliğin önemini vurgulamış, uygulamalarıyla da insanlara örnek olmuştur.

Temizlik, maddi ve manevi temizlik olmak üzere ikiye ayrılır. Maddi temizlik; beden, kıyafet ve çevre temizliğidir.⁴ Genellikle su ve sabun gibi temizlik malzemeleriyle yapılır. Hz. Peygamber, bireyin beden sağlığının korunması için maddi temizliğe önem vermiştir. Beden sağlığının korunması için temizliğe dikkat etmek gerekir. Bir kişinin

sağlığı bozulduğunda sadece kendisinin değil, çevresindeki insanların da hayatı olumsuz etkilenir. Kişi maddi temizlik yaparak görünen kirlerinden arınır. Manevi temizlik ise insanın kalbini kötülüklerden temizlemesi, olumsuz duygu ve düşüncelere kapılmaktan korunması, günah ve hatalardan kaçınmasıdır.⁵ Manevi temizlik, insanın yaptığı hatalara tövbe ederek iyi ve güzel şeylere yönelmesiyle gerçekleşir.

Grafik Bilgi 3.1:

Temizlik çeşitleri

Konuşalım

Görseldeki öğrencilerin temizlik ile ilgili düşüncelerini okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

1. Bu öğrencilerden hangisinin temizlik konusunda doğru düşündüğünü nedenleriyle açıklayınız.
2. Temizlik ile ilgili bildiğiniz diğer kavramları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Maddi Temizlik

Maddi temizlik beden, elbise ve çevre temizliği olmak üzere üç başlık altında incelenebilir. Peygamberimiz beden temizliğinde özellikle ağız ve diş temizliğini önemsemiştir. O, elbiselerin temiz olması gerektiğini ifade etmiştir. Çevre temizliği ise başta ev, okul olmak üzere yaşanan çevrenin temizliğini ifade eder.

Beden Temizliği

Beden temizliği kişisel bakım ve hijyen için gereklidir. Kişisel bakım, bireylerin hayatını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesini sağlayan vücut, kıyafet gibi temizlik kurallarının bütünüdür. Hijyen ise insan sağlığına zarar verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınan temizlik önlemlerinin tümünü ifade eder. Beden temizliği kişinin kendi sağlığı kadar çevresinde bulunanlar için de önemlidir. Ayrıca bazı ibadetlerin yapılabilmesi için de gereklidir. Örneğin namaz ibadeti öncesinde abdest alarak bedenimizin belli bölgelerini temizleriz.

Beden temizliği hakkında en çok üzerinde durulan konulardan biri ağız ve diş temizliğidir. Peygamberimiz, misvak kullanmanın bütün peygamberlerin ortak uygulamalarından biri olduğunu belirtmiştir.⁶ Misvak kullanmayla ilgili şöyle söylemiştir: “Ümmetime sıkıntı verecek olmasaydı, onlara her namaz vaktinde misvak kullanmalarını emrederdim.”⁷

Beden

Elbise

Çevre

Maddi Temizlik

Grafik Bilgi 3.2:

Maddi temizliğin unsurları

Ağız ve diş temizliği bireyin sağlığı kadar toplum yaşantısı için de önemlidir. İnsanlar çevresindekileri rahatsız etmemek için bu konuya özen göstermelidir. Örneğin Peygamber Efendimiz diş temizliğine dikkat etmeyen bir kişiyi bu konuda hassas olması için uyarmıştır.⁸ Hz. Aişe'ye Peygamberimizin eve girdiğinde ilk ne yaptığı sorulmuş, o da ilk olarak dişlerini temizlemek için misvak kullandığını söylemiştir.⁹

Görsel 3.1:
Peygamberimiz ağız ve diş temizliğine önem vermiştir.

Peygamberimiz, Müslümanlara sıkıntı verebileceği düşüncesiyle her namazdan önce ağız ve diş temizliğini şart koşmamış ancak bu konuda hassas olunmasını istemiştir.¹⁰ Bir hadisinde “*Misvak ağzı temizler; (ağız temizlemek de) Allah'ı hoşnut eder.*”¹¹ demiştir (Görsel 3.1). Peygamberimiz vefatından önce hasta yatağında bile dişlerini temizlemiştir¹², bu davranışıyla ağız ve diş temizliğinin önemini vurgulamıştır.

Peygamberimizin yaşadığı toplumda ağız ve diş temizliği için erak ağacının dallarından yapılan misvak kullanmıştır.¹³ Günümüzde ağız ve diş temizliği için diş fırçaları ve macunları da kullanılmaktadır. Bu konuda önemli olan, Peygamberimizin ağız ve diş temizliği konusundaki tavsiyelerinin yerine getirilmesidir.

Beden temizliği, insanın dış görünümüne özen göstermesi bakımından da önemlidir. Örneğin saç bakımı bunlardan biridir. (Görsel 3.2) Hz. Peygamber “*Saçı olan ona iyi baksın, özen gösterson.*”¹⁴ hadisiyle Müslümanlardan saç temizliği ve bakımına hassasiyet göstermesini istemiştir.

Görsel 3.2:
Saç bakımı, beden temizliği açısından önemlidir.

Peygamberimiz her yıl ramazan ayının son günlerinde ibadet için mescidin bir köşesine çekilmiş ve belirli bir süre orada kalmıştır. Sadece ibadetle meşgul olduğu bu dönemde bile saç temizliği ve bakımına dikkat etmiştir.¹⁵ Bir gün mescitte otururken içeri gelmek isteyen saçlı, sakalı dağınık bir kişiden saçını düzelterip gelmesini istemiştir. O kişi de Peygamberimizin uyarısından sonra saçını ve sakalını düzeltmiş, mescide öyle gelmiştir. Peygamberimiz orada bulunanlara böylesinin daha iyi olduğunu vurgulamış, çevresindekileri de saç temizliği konusunda uyarmıştır.¹⁶

İslam'a göre beden temizliği için yapılan uygulamalardan biri de bütün bedenın yıkanmasıdır. Niyet edilerek ve belirli bir düzen içerisinde gerçekleştirilen bu uygulamaya gusül abdesti denir. Gusül abdesti (boy abdesti), Peygamber Efendimiz'in de çok önem verdiği bir uygulamadır. O, beden temizliğinin ihtiyaç hâlinde, belli aralıklarla ve özenle yapılmasını tavsiye etmiştir. Hz. Muhammed (sav) bir hadisinde bu ihtiyacı şöyle vurgulamıştır: “*Her yedi günde bir saçını ve bedenini yıkayarak banyo yapması, Allah'ın bütün Müslümanlar üzerindeki bir hakkıdır.*”¹⁷

Peygamberimiz, cuma günü hurmalıkta çalıştıktan sonra mescide toz toprak içinde ve terli bir şekilde gelen sahabileri temizliğe dikkat etmeleri konusunda uyarmıştır.¹⁸ O, bireyin ve toplumun sağlığını korumak için beden temizliğine önem vermiştir.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Peygamberimiz ve Temizlik

Sevgili Peygamberimiz, Müslümanların bir araya gelmesini ve birlikte ibadet etmesini çok önemsemiştir. Cuma namazları başta olmak üzere diğer vakitlerde de birlikte ibadet etmeyi teşvik etmiştir. Ancak Müslümanların mescide gelirken dikkat etmesini istediği bazı kurallar da koymuştur. Peygamberimiz, Müslümanlardan ağız ve diş temizliğine dikkat etmelerini istemiştir. Müslümanların soğan, sarımsak gibi yiyecekler yiyerek mescide gelmelerini uygun bulmamıştır. (bk. Mehmet Emin Özafşar vd., *Hadislerle İslâm*, 2/195)

Peygamberimiz, Müslümanların kişisel temizliğe dikkat etmelerini istemiştir. O, bir hadisinde tırnak temizliğine değinmiş, tırnakların diplerinde oluşan kirlerin temizlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Tırnaktaki kirler temas yoluyla başta ağız olmak üzere birçok noktaya bulaşarak hastalık üretebilir ve kişinin sağlığını tehdit edebilir. Bu durum hem kişinin hem de toplumun sağlığını tehlikeye atabilir. (bk. Mehmet Emin Özafşar vd., *Hadislerle İslâm*, 7/466)

1. Metinden yararlanarak Peygamberimizin temizlik konusunda gösterdiği hassasiyet hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.
2. Peygamberimizin temizlik hassasiyetinin birey ve toplum sağlığı açısından önemini nedenleriyle birlikte aşağıdaki alana özetleyiniz.
3. Özetinizde Peygamberimizin temizliğe verdiği önemin nedenlerini gerekçeleri ile ifade ediniz.
4. Yazdıklarınızı gönüllülük esasına göre arkadaşlarınızla paylaşınız.

Elbise Temizliği

İslam'ın önem verdiği konulardan biri de elbise temizliğidir. Bu konu Peygamber Efendimiz'e **“Oku!”** emrinden sonra gelen ilk ayetlerde vurgulanmıştır.¹⁹ Elbise temizliği, namaz ibadetinin şartlarından biridir. Hem bireysel hem de toplu yapılan ibadetlerde elbise temizliğine dikkat edilmesi gerekir. Peygamberimiz bu konuda şöyle demiştir: *“Kim cuma günü yıkanır, en güzel elbisesini giyer, yanında varsa (güzel) koku sürünür, sonra da cumaya gelirse (...) onun bu cuma ile geçmiş cuma arasındaki kusurları bağışlanır.”*²⁰

Hız. Peygamber, kıyafetlerini temiz tutma konusunda dikkatli davranmış ve çevresindekileri de uyarmıştır. Bir gün, üzerinde kirli elbiseler bulunan bir kişiye elbise temizliğine özen göstermenin önemini şöyle vurgulamıştır: *“Allah sana mal mülk ihsan etmişse, Allah'ın nimetinin ve ikramının eseri, üzerinde (kılık kıyafetinde) görünsün.”*²¹ O, Müslümanların imkânlar ölçüsünde temiz ve düzenli giyinmelerini istemiştir.

Çevre Temizliği

Çevre temizliği insanların ve diğer canlıların sağlığı için çok önemlidir. Müslüman, yaşadığı çevreyi temiz tutmalı ve çevresindeki diğer canlıları da düşünmelidir. Odasının, evinin, sınıfının, okulunun temiz olmasına ve temiz kalmasına özen göstermelidir. Sokağının, mahallesinin ve şehrinin temizliği için üzerine düşeni yapmalıdır (Görsel 3.3). Peygamber Efendimiz Müslümanlara, yaşadıkları çevreyi temiz tutmalarını tavsiye etmiştir. O, bir hadisinde şöyle demiştir: *“Evlerinizin önünü ve civarını temiz tutunuz.”*²²

Görsel 3.3:

Müslüman, çevre temizliği konusunda sorumlu davranmalıdır.

Çevreyi temiz tutmak diğer canlıların sağlığı için de önemlidir. Çevrede başka canlıların da var olduğunu bilmek ve buna uygun davranmak gerekir. Çevreyi temiz tutmak Müslümanlar için ibadettir. Peygamberimiz *“Rahatsızlık veren şeyi ortadan kaldırmak sadakadır.”*²³ diyerek çevre temizliğine dikkat çekmiştir.

Çevre temizliği, Müslümanların ibadetlerini yerine getirmeleri için de gereklidir. Örneğin namaz ibadetinin şartlarından biri, namaz kılınan yerin temiz olmasıdır.

Etkinlik-1

35 dk.

Adı	Peygamberimi Örnek Alıyorum, Çevremi Temizliyorum
Amaç	Çevreyi temiz tutma bilincini geliştirebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Her bir grup için bir temsilci belirleyiniz.
3. Peygamberimizin temizliğe verdiği önemden hareketle okulunuzdaki ortak kullanım alanları için temizlik kuralları oluşturunuz.
4. Oluşturulan kurallar hakkında grup temsilcileri aracılığıyla diğer arkadaşlarınızın görüş ve önerilerini alınız.
5. Değerlendirmeleriniz sonucunda ortak karar alarak belirlediğiniz kuralları içeren bir afiş çalışması yapınız.
6. Hazırlanan afişleri, önce arkadaşlarınızla, sonra grup temsilcileri aracılığıyla okul idaresi ile değerlendiriniz.
7. Süreç sonunda hazırladığınız afişleri okulun uygun yerlerinde sergileyiniz.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Manevi Temizlik

İslamiyet'te insanın maddi kirlerden arınması kadar manevi kirlerden temizlenmesi de önemsenmiştir. İnsanlardan kalplerini ve zihinlerini kötü düşünce ve duygulardan korumaları istenmiştir. Bu konu, Kur'an-ı Kerim'de şöyle vurgulanmıştır: **“Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene ant olsun ki, nefsini arındıran, kurtuluşa ermiştir. Onu kötülöklere gömüp kirleten kimse de ziyana uğramıştır.”**²⁴

Kur'an-ı Kerim'de tövbe etmek ve temizlenmek övölerek Müslümanların hem maddi hem de manevi temizliğe özen göstermeleri teşvik edilmiştir. Maddi temizlik insanı fiziksel kirlerden arındırır. Manevi temizlik ise onun kalbini günahlardan ve kötü düşüncelerden korur. Kişinin düşünce dünyasının kötü niyetten arınması manevi temizliktir. Müslümanın niyeti, zihniyeti temiz ve iyidir. Güzel işler yapıp kötölüklerden uzak durmak manevi temizliktir.

İbadet için vücudu temizlemek, İslam'ın temizliğe verdiği önemin göstergesidir. Abdest sayesinde vücudun en çok kullanılan el, yüz ve ayak bölgeleri temizlenir. Abdest, insanı görünen kirlerden arındırarak maddi; ibadete hazırlayarak da manevi olarak temizler.

Abdest alırken temizlenmesi istenen yerler, Kur'an-ı Kerim'de şöyle tarif edilmiştir: “Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın)...”²⁵ (Görsel 3.4).

Görsel 3.4:

Namaz ibadetinden önce abdest alınarak beden temizlenir.

İslam'da bireysel veya cemaatle yapılan ibadetlerden önce temizlenmek gerekir. Peygamber Efendimiz namaz ibadeti için alınan abdesti anahtara benzeterek “*Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı da temizliktir.*”²⁶ buyurmuştur. Müslüman, namaz için abdest alarak bedenini temizlediği gibi namaz kılacağı yeri ve elbisesini de temizleyerek namaza hazırlanır. Sonrasında ibadet ederek Allah'a (cc) dua eder. Böylece hem maddi hem de manevi olarak temizlenmiş olur.

Manevi temizliğin yolu günahlardan kaçınmak ve işlenen günahlardan tövbe etmektir. Buna dikkat eden insanlar için Allah (cc), Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: “... **Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever.**”²⁷ Kulun tövbe edip Allah'a (cc) dönmesi, bir silginin kalem ile yazılanı silmesi gibi önceki günah ve hatalarını siler. Peygamberimiz bir hadisinde, tövbe eden kulun kalbinin arınacağını, tövbe etmeyenlerin de kalplerinin kararacağını vurgulamıştır.²⁸ Başka bir hadisinde ise kulun samimi bir şekilde tövbe ettiğinde hiç günah işlemeyen kişi gibi olacağını belirtmiştir.²⁹

Bir Hadis

“التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ”

“Günahtan tövbe eden, hiç günahı olmayan kimse gibidir.” (İbni Mace, “Züht”, 30)

Etkinlik-2

35 dk.

Adı	Temizliği Öğreniyorum
Amaç	Temizlik adabını öğrenebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Duygu ve düşüncelerin temiz olması için yapılması gerekenler hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.
2. Sağlık Bakanlığının hazırlamış olduğu “Doğru Yöntemle El Yıkama” videosunu karekoddan izleyiniz.
3. İzlediğiniz videodan hareketle el yıkama uygulaması yapınız.
4. Gönüllü öğrencilerle tırnak, ağız, diş, ayak bakımı ve temizliği canlandırmaları yapınız.
5. Arkadaşlarınızın yaptığı canlandırmalardan hareketle kişisel temizliğin insanlar için neden önemli olduğunu aşağıdaki boş alana yazınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki uygulama adımlarını gerçekleştiriniz.

1. Karekodda verilen videoyu izleyiniz.
2. Videoda geçen hadisleri okuyunuz.
3. Abdest alırken yıkadığınız bölgelerden herhangi birinin temizliği hakkında Peygamberimizin hadislerinden birini söyleyerek bu hadis ile ilgili sınıf arkadaşlarınızla konuşunuz.
4. Abdest alınırken yıkanan bölgeleri aşağıdaki alana yazınız.

3.2. PEYGAMBERİMİZİN YEME İÇME ADABI

Konuya Başlarken

Beslenme her insan için biyolojik bir ihtiyaçtır. Yeme içme, insanların günlük hayatlarında önemli yer tutar. Bu nedenle beslenme konusunda bazı ilke ve kurallar belirlenmiştir. Bu kurallar yeme içme adabı olarak adlandırılır. Yeme içme adabı insanların yiyecek içerken dikkat etmesi gereken tutum ve davranışları ifade eder. Bu davranışlara sofrada adabı da denir. İnsanlar gün içinde farklı zamanlarda aileleri, arkadaşları, tanıdıkları veya tanımadıkları diğer insanlarla aynı sofrayı paylaşır. Aynı sofrada birlikte yemek yiyen kişilerin, yeme içme adabına özen göstermesi insan ilişkileri bakımından önemlidir. Bu, insanların kendilerine ve çevresindekilere saygısını gösterir. Saygılı davranmak insan ilişkilerini olumlu etkiler.

İslam’da insanların yiyecek içtiklerinin helal olması da yeme içme konusundaki önemli ilkelerdendir. İnsanlar geçimlerini sağlarken Allah’ın (cc) koyduğu kurallara uymalı ve hassas davranmalıdır. Peygamberimiz, her insanın rızkının Allah (cc) tarafından verildiğini söylemiştir. İnsanların, rızıklarını helal kazanç yollarının dışında aramamaları gerektiğini de bildirmiştir. (bk. İbni Mace, “Ticaret”, 2)

Etkinlik-3

35 dk.

Adı	Yeme İçme İlkeleri
Amaç	Yeme içme konusundaki ilkeleri ifade edebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Gruplardan her birine bir başkan ve grup sözcüsü seçiniz.
3. Her grubun yeme içme konusundaki ilkelerden bildiklerini kendi üyeleri arasında nedenleriyle birlikte konuşmasını isteyiniz.
4. Bu konuşmalar için belirli bir süre veriniz.
5. Belirledikleri ilkeleri birbirleriyle ilişkilendirmelerini isteyiniz.
6. Grup sözcülerinin, düzenlenen bilgileri öğretmen rehberliğinde paylaşmalarını sağlayınız.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamberimiz hayatın her alanında olduğu gibi yeme içme adabıyla da Müslümanlara örnek olmuştur. O, yeme içmeyle ilgili önemli ilkeler belirlemiştir. Müslümanlar da bu konuda Peygamberimizi örnek almışlardır.

İslam, helal ve temiz olanı yemeye önem verir. Bir yiyeceğin helal olması öncelikle onun bir emek veya bedelle kazanılmış olmasına bağlıdır. Ayrıca sahibi tarafından ikram edilen, hakkında herhangi bir yasak bulunmayan bütün yiyecek ve içecekler helaldir.

Etkinlik-4

35 dk.

Adı	Temiz ve Helal Yeme
Amaç	İslam'ın temiz ve helal olanı yemeye verdiği önemi ifade edebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Sınıfınızdaki öğrenci sayısına göre üç gruba ayrılınız.
2. Gruplara başkan ve grup sözcüsü seçiniz.
3. Karekodda verilen videoyu izleyiniz.
4. İzlediğiniz videoyla ilgili aşağıdaki sorulardan her birini bir gruba veriniz.
 - a) Yiyeceklerin helal ve temiz olması için nelere dikkat edilmesi gerekir?
 - b) Tüketilmesi yasaklanan yiyeceklerin helal ve temiz sayılmama nedenleri nelerdir?
 - c) İslam'ın, insanların sağlıklı beslenmesi konusundaki hassasiyeti size neler düşündürmektedir?
5. Gruplardan, konuşma sırasında aşağıdaki kurallara dikkat etmelerini isteyiniz.

Konuşma Kuralları

- Grup üyeleri, arkadaşlarını etkin bir şekilde dinlemeli.
- Her üye konu ve sorular hakkında duygu ve düşüncelerini ifade etmeli.
- Bütün üyeler sözlü ve sözsüz (jest ve mimik) olarak etkileşim sağlamalı.
- Grup üyeleri konuşmaları sırasında Türkçeyi doğru ve etkin kullanmalı.
- Sağlıklı bir iletişim ve zaman yönetimi için tüm üyeler iletişimi engelleyecek tutum ve davranışlardan kaçınmalı.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamber Efendimiz, yeme içme adabıyla ilgili birçok tavsiyede bulunmuştur. O, bir hadisinde yemeğin bereketi için yemek öncesinde ve sonrasında ellerin yıkanmasını tavsiye etmiştir.³⁰ Başka bir hadisinde ise yemeğin bereketinin besmele çekmekte olduğunu ifade etmiştir.³¹ Bu tavsiyeye uymak aynı sofrada bulunan insanların birbirlerinin temizliğinden emin olmalarını sağlar.

Hiz. Peygamber, Allah'ın (cc) verdiği nimetler karşısında “Elhamdü-lillah” diyerek şükretmek gerektiğini belirtmiştir.³² O, suyun üç defada içilmesini tavsiye etmiştir.³³ İnsanların suyu bu şekilde içmesi besinlerin sindirimini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca Peygamberimiz ortak kullanılan su kabının içine üflenmemesi gerektiğini söylemiştir.³⁴ Hiz. Peygamber ikram edilen hurma kabını inceleyerek içinde kurt olup olmadığını kontrol etmiştir.³⁵ Onun bu öneri ve davranışları yiyecek ve içeceklerin temizliğine verdiği önemi gösterir. Bunlara uyulduğunda hem kendimizin hem de çevremizde bulunanların sağlığı korunmuş olur.

Besmele, “Bismillahir-rahmanirrahim” ifadesine verilen addır. Bir Müslümanın yemeğe besmele ile başlaması, yemeğin sonunda ise şükretmesi sünnettir.

▲ **Görsel 3.5:**

Peygamberimiz, sağ elle yiyip içmeyi önermiştir.

Lokantalarda artan yemekleri israf etmemek için neler yapılabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Peygamberimiz yiyip içerken her zaman sağ elini kullanmış ve Müslümanlara da bunu önermiştir³⁶ (*Görsel 3.5*). O, kişinin yemek yerken tabağın kendi önüne gelen kısmından yemesini istemiştir.³⁷ Bu yaklaşım sofradaki diğer insanlara saygının bir gereğidir. Hz. Peygamber, su içmeden önce su kabının içinin kontrol edilmesini tavsiye etmiştir. Bunun nedeni toz, toprak gibi maddelerin uzun süre açık kalan su kaplarının içini kirletebilecek olmasıdır. Peygamberimiz, su içilmediği zamanlarda kapların ağzının kapatılmasını önermiştir.³⁸ Peygamberimizin bu tavsiyesini uygulamak, temiz ve sağlıklı su içmek açısından önemlidir.

Peygamberimiz kendisine ikram edilen hiçbir yemeği eleştirmemiştir.³⁹ O, sofrası sahiplerine karşı nazik ve saygılı davranmıştır. Yemeğin israf edilmemesini istemiş, tabakta küçük bir lokmanın bile bırakılmaması gerektiğini söylemiştir.⁴⁰ **İsraf**; “saçıp savurmak, harcamalarda orta yoldan sapmak, ölçüyü aşmak ve aşırılık yapmak suretiyle sahip olduğu nimetleri gereksiz yere tüketme” anlamına gelir.⁴¹ Yüce Allah, Kur’an-ı Kerim’de israf konusunda Müslümanları şöyle uarmıştır: “... **Bunlar meyve verince meyvelerinden yiyin. Hasat günü de hakkını (öşürünü) verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.**”⁴² Hz. Peygamber israftan kaçınmış. Müslümanların da israftan kaçınmasını onlara tavsiye etmiştir. O, sade bir yer sofrasında, tevazu ile diz üstü oturarak yemek yemiş, sofraya yayılarak oturmamıştır.⁴³ Kendisine neden böyle oturduğunu soran birisine “*Allah beni kerim bir kul eyledi, zorba ve inatçı biri yapmadı!*”⁴⁴ diyerek cevap vermiştir.

Hz. Peygamber, yemeğini bitiren kişilerin sofradakiler yemeye devam ettikçe sofrada kalmasını uygun görmüştür.⁴⁵ O, bu önerisiyle henüz yemeğini bitirmemiş ve doymamış kişilerin utanarak sofradan kalkmasına engel olmak istemiştir. Peygamberimiz beslenme konusunda dengeli olunmasını söylemiş ve aşırı yemekten sakınılmasını istemiştir. O, yemek sırasında midenin bir kısmının boş bırakılması gerektiğini şöyle bildirmiştir: “... *Eğer mutlaka dolduracaksa (midesinin) üçte birini yemeğe, üçte birini içeceğe ayırsın ve diğer üçte birini de nefes alıp vermek için boş bıraksın.*”⁴⁶

Hz. Peygamber ayakta bir şeyler yiyip içmeyi de uygun görmemiştir.⁴⁷ Peygamberimizin öneri ve davranışlarına uymalı, yemeğe önce büyüklerimizin başlamasını beklemeli ve yemeği iyice çiğnemenin yutmamalıyız. Onun davranışlarına uyarak tavsiyelerini günlük hayatta uygulayan Müslümanların tutumları, çevrelerindeki insanlarla ilişkilerini de olumlu etkiler. Hz. Peygamber’in bu tavsiyeleri insanların duyarlılıklarını geliştirmekte, sağlıklı bireyler olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bilgi kartlarına çevrenizde gözlemlediğiniz yeme içme adabı ile ilgili tutum ve davranışları yazınız.

? OLUMLU

.....

.....

.....

.....

.....

? OLUMSUZ

.....

.....

.....

.....

.....

3.3. PEYGAMBERİMİZİN GİYİM KUŞAM ADABI

Konuya Başlarken

1. Peygamberimiz zamanındaki giyim kuşam hakkında neler biliyorsunuz?
2. Günlük yaşamınızda kıyafet seçerken nelere dikkat edersiniz?

Giyinmek insanın temel ihtiyaçlarından biridir. İnsanlar, içinde bulundukları coğrafya ve kültüre göre farklı giyim tercihlerinde bulunurlar. Örneğin sıcak ülkelerde yaşayan insanların giyim tercihleri, soğuk ülkelerde yaşayan insanlarınkinden farklıdır. İnsanların giyim tarzlarında farklılıklar olsa da giyinmek bütün insanlar için ortak ihtiyaçtır.

Dinin, giyim kuşam adabı üzerindeki etkileri neler olabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Peygamber Efendimiz tutum ve davranışlarıyla olduğu gibi giyimiyle de insanlara örnek olmuştur. Onun sade giyimi mütevazı kişiliğinin bir yansımasıdır. **Mütevazı**; alçak gönüllü, gösterişsiz anlamlarına gelir.⁴⁸

Hiz. Muhammed'in (sav) giyim kuşam adabında üç temel ilke öne çıkmıştır. Bunlar temiz, sade ve ölçülü giyinmektir.

Grafik Bilgi 3.3:

► Peygamberimizin giyim kuşam adabının üç temel ilkesi

Peygamberimiz sade giyinmeyi tavsiye etmiştir. O, bir hadisinde “... *Sadelik imandandır.*”⁴⁹ diyerek müminlerin sadeliği tercih etmesini önermiştir. Abartılı ve gösterişli giyinmeyi uygun bulmamıştır.⁵⁰ Böyle giyinmeyi kibir olarak görmüş ve bu konuda şöyle demiştir: “*Yüce Allah, kibrinden dolayı elbisesini yerde sürükleyen kimseye (rahmet nazarıyla) bakmaz.*”⁵¹

Peygamber Efendimiz, giyim kuşamda gösteriş ve abartıyı hoş karşılamazdı. İmkânı olduğu hâlde eski püskü giyinmeyi ve dağınık olmayı da onaylamazdı. Bir gün varlıklı bir sahabiye dağınık ve eski giysiler içinde görünce ona “*Senin hiç malın mülkün yok mu?*” diye sormuştu. Sahabi de ona çok sayıda hayvana hatta hizmetçilere sahip olduğunu söylemişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber “*Allah sana mal vermişse bu malın varlığı, üzerine yansımali.*” demişti.⁵² Peygamberimiz doğal, temiz ve sade elbiseler giymiş; arkadaşlarına da böyle giyinmelerini tavsiye etmiştir.

Etkinlik-5

35 dk.

Adı	Peygamberimizin Giyim Kuşam Adabı
Amaç	Peygamberimizin giyim kuşam adabını yapılandırabilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Grup üyeleri ile birlikte Peygamberimizin giyim kuşam adabıyla ilgili kısa bir senaryo yazınız. (Senaryonuzu yazarken marka ısrarcılığı ve israf gibi olumsuz davranışları göz önünde bulundurunuz. Peygamberimizin giyim konusundaki mütevazılığını dikkate alınız.)

3. Senaryoyu canlandırmak için görev dağılımı yapınız.
4. Senaryoyu öğretmen rehberliğinde canlandırınız.

Değerlendirme: Karekoddaki ekran değerlendirme formunu doldurunuz.

Her toplumda farklı ekonomik koşullara sahip insanlar vardır. Bazı insanların imkânları diğerlerine göre fazladır. Bunun bir üstünlük aracı olarak görülmesi yanlıştır. Müslüman, sahip olduklarını başkalarına üstünlük sağlamak ve gösteriş yapmak için kullanmaz. O, sahip olduklarını sadaka ve infak yoluyla ihtiyaç sahipleri ile paylaşır. İnfak, Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için insanın kendisine verilenlere şükrederek O'nun emrettiği yerlere harcama yapması, bağışta bulunmasıdır.⁵³

Bir arkadaşınız sahip olduğu varlıklar ile size üstünlük kurmaya çalışsa ne hissederdiniz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hız. Peygamber'i örnek alan her Müslüman, giyim kuşam konusunda onun ilke ve prensiplerine uygun davranmalıdır. İnsanların gözünü yormayacak renk, desen ve dokudaki elbiseleri tercih etmelidir.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Hanginiz Muhammed?

Hız. Peygamber; giyim kuşamında, insanlarla iletişimde mütevazı bir insandı. Bu durum onunla yeni tanışan kişileri kimi zaman şaşırtırdı. Ebu Rimse (ra) isimli bir sahabe Peygamberimiz ile ilk karşılaşmasını şöyle anlatmıştır: "Babamla birlikte Resulullah'ın yanına gittik. Onu gördüğümde babam, 'Bu kimdir, biliyor musun?' dedi. 'Hayır.' dedim. 'Bu, Allah'ın elçisi Muhammed'dir.' dedi. Babamın bu sözü üzerine şaşıp öylece kalakaldım. Çünkü ben Allah'ın elçisini insanlara benzemeyen, farklı biri olarak hayal ederdim. Oysa onun saçları uzun ve kınalıydı, üzerinde de iki yeşil cübbe vardı."

Peygamberimiz, Allah'ın Resulü olmasına rağmen insanlarla arasına mesafe koymamış, onlarla yakın ilişkiler kurmuştu. Bir gün kendisiyle konuşmaya gelen bir kişinin titrediğini görünce şöyle demişti: "Korkma! Ben bir kral değilim. Ben sadece (güneşte) kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum."

Dınam bin Salebe isimli sahabe, Medine'ye geldiğinde mescitte arkadaşlarıyla oturan Hız. Peygamber'i tanıyamamış ve "Hanginiz Muhammed?" diye sormak zorunda kalmıştı (bk. Mehmet Emin Özafşar vd., Hadislerle İslâm, 6/279)

1. Peygamberimizin sade giyimi ve mütevazı davranışları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Peygamberimizin bu davranışlarını insanlar üzerindeki etkisi bakımından yorumlayınız.
3. Giyim kuşamda sadeliğin insana katkıları hakkındaki düşüncelerinizi aşağıdaki boş alana yazınız.

Giyim kuşam adabı, insanların elbiselerini ve dış görünüşlerini düzenler. Ayrıca giyinme, insanların ısınma ve örtünme ihtiyaçlarını karşılar. İnsanlar giyinmeyi güzel görünme aracı olarak da görmüşlerdir. Kur'an-ı Kerim'de elbise, insanlar için hem süs hem de örtünme aracı olarak görülmüş ve bu konuda şöyle denmiştir: **“Ey Âdemoğulları! Size mahrem yerlerinizi örtecek giysi, süsleneceğiniz elbise yarattık...”**⁵⁴

İslam'da örtünme konusunu ifade eden kavramlardan biri de tesettürdür. **Tesettür**, kadın ve erkeklerin, dinen örtülmesi gereken yerleri kapatması anlamına gelir.⁵⁵ Onlar; giyim kuşamlarıyla temiz, sade ve güzel görünürler. Peygamberimiz, giyim kuşam konusundaki hassasiyetini *“Allah, nimetinin, eserinin kulunun üzerinde görülmesini sever.”*⁵⁶ hadisiyle vurgulamıştır.

İtidal

Yeme içme, giyim kuşam konusunda dengeli ve ölçülü olma, israftan ve cimrilikten kaçınma anlamına gelir

(bk. “itidal”, Dinî Terimler Sözlüğü, 185)

Peygamber Efendimiz'i örnek alan Müslümanlar giyim kuşamda sadeliği tercih ederek **itidalli** davranmalıdır. Elbise seçerken öncelikle ihtiyacını belirlemeli; kendisine yakışan, sade ve bütçesine uygun olan elbiseyi tercih etmelidir. Giyim kuşam harcamalarında bilinçli davranmalıdır. İhtiyacından fazla ürün satın almamalı, alışverişte marka ısrarcılığından ve israftan kaçınmalıdır (Görsel 3.6). Bu konuda Allah (cc) Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: **“Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyeceğin için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.”**⁵⁷

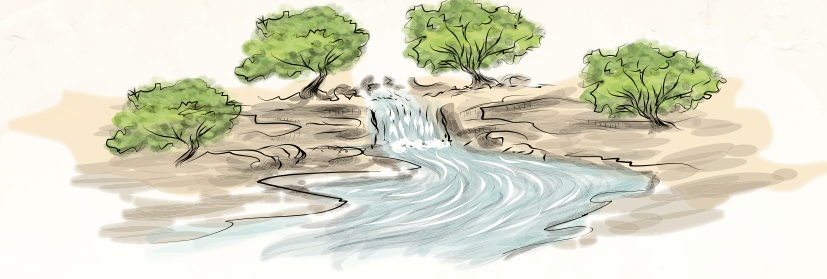
Görsel 3.6:

İslam'a göre ihtiyaçtan fazla ürün almak israftır.

Müslümanlar tasarruf konusunda da Peygamberimizi örnek almalıdır. Sadece alışveriş yaparken değil zamanı değerlendirirken, yer altı ve yer üstü kaynaklarını kullanırken de israftan sakınmalıdır. Kaynakları amacına uygun ve özenli kullanılmalıdır. Peygamber Efendimiz *“Tutumlu davranmak yaşamın, güzel ahlak da dinin yarısıdır.”*⁵⁸ diyerek tutumlu olmanın önemini ifade etmiştir.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Tasarruf Etmek

Sevgili Peygamberimiz, insanları kaynakların tasarruflu kullanımı konusunda uyarmış, abdest alırken bile suyun israf edilmemesini istemiştir. Sad bin Ebu Vakkas'ın (ra) abdest alırken suyu fazla kullandığını görünce onu uyarmış ve şöyle demiştir: "... Akan bir nehir kenarında olsan bile (haddinden fazla tüketirsen abdestte de israf olur)!" (İbni Mace, "Taharet", 48) Hz. Peygamber'in Sad bin Ebu Vakkas'a (ra) yaptığı uyarı, israftan kaçınma konusunda gösterilmesi gereken hassasiyetin anlaşılması açısından önemlidir.

Peygamberimiz Müslümanların yeme içme ve giyim kuşam harcamalarında da tasarruf etmelerini istemiştir. Gereğinden fazla tüketilen her şeyin israf olduğunu belirtmiştir. O, yeme içme konusunda şöyle buyurmuştur: "İnsan, midesinden daha kötü bir kap doldurmamıştır. Hâlbuki birkaç lokma insanın belini doğrultmaya yeter. Eğer mutlaka bu miktarı geçecekse midesinin üçte biri yemeğe, üçte biri içmeye ve diğer üçte biri de (boş kalarak) nefes alıp vermeye ayrılmış olsun." (Tirmizi, "Züht", 47)

1. Peygamberimizin yeme içme hakkındaki tavsiyelerini insan sağlığına etkileri açısından değerlendiriniz.
2. Peygamberimizin israf konusundaki uyarılarının göz ardı edilmesi birey ve toplum açısından ne tür sonuçlar doğurur?
3. Tasarruf etmenin birey ve topluma etkilerini gerekçeleriyle açıklayınız.
4. Yeme içme ve giyim kuşam harcamalarında tasarruflu davranmanın birey ve toplum açısından faydaları nelerdir? Düşüncelerinizi aşağıdaki boş alana yazınız.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bilgi kartlarında verilen konularla ilgili öğrendiklerinizi boş alanlara yazınız.

İslam'ın temiz ve helal olanın yenmesinde önem verdiği noktalar

Peygamber Efendimiz'in yeme içme adabı

Yeme içme adabına özen göstermenin insan ilişkilerine etkisi

Tasarruf etmek ve ihtiyacından fazlasını harcamamak

Mütevazı olmak ve marka ısrarcılığından kaçınmak

Performans Görevi

🕒 15 Gün

Görev	<i>Kitapçık Hazırlama</i>
Amaç	<i>Peygamberimizin temizlik, yeme içme ve giyim kuşam konularında Müslümanlara rehberlik edecek özelliklerini yapılandırabilme</i>
Ürün	<i>El kitapçığı</i>
Değerlendirme Ölçütleri	<i>Gözlem ve öz değerlendirme formları</i>

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek görevi tamamlayınız.

1. Peygamberimizin temizlik, yeme içme ve giyim kuşam konularındaki örnek davranışları hakkında öğretmen rehberliğinde güvenilir kaynaklardan bilgi toplayınız.
2. Edindiğiniz bilgilerden amaca, içeriğe, konuya ve dil anlatıma uygun olarak bir kitapçık hazırlayınız.
3. Kitapçıkta yer alan bilgiler hakkında kısa bir değerlendirme yazınız.
4. Hazırlamış olduğunuz kitapçığın sunumunu sınıfta yapınız.

Değerlendirme: Hazırladığınız el kitapçığı karekodda verilen gözlem ve öz değerlendirme formları ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu üniteye öğrendiğiniz bilgileri aşağıdaki alana kısaca not edebilirsiniz.

Zenginleştirmeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

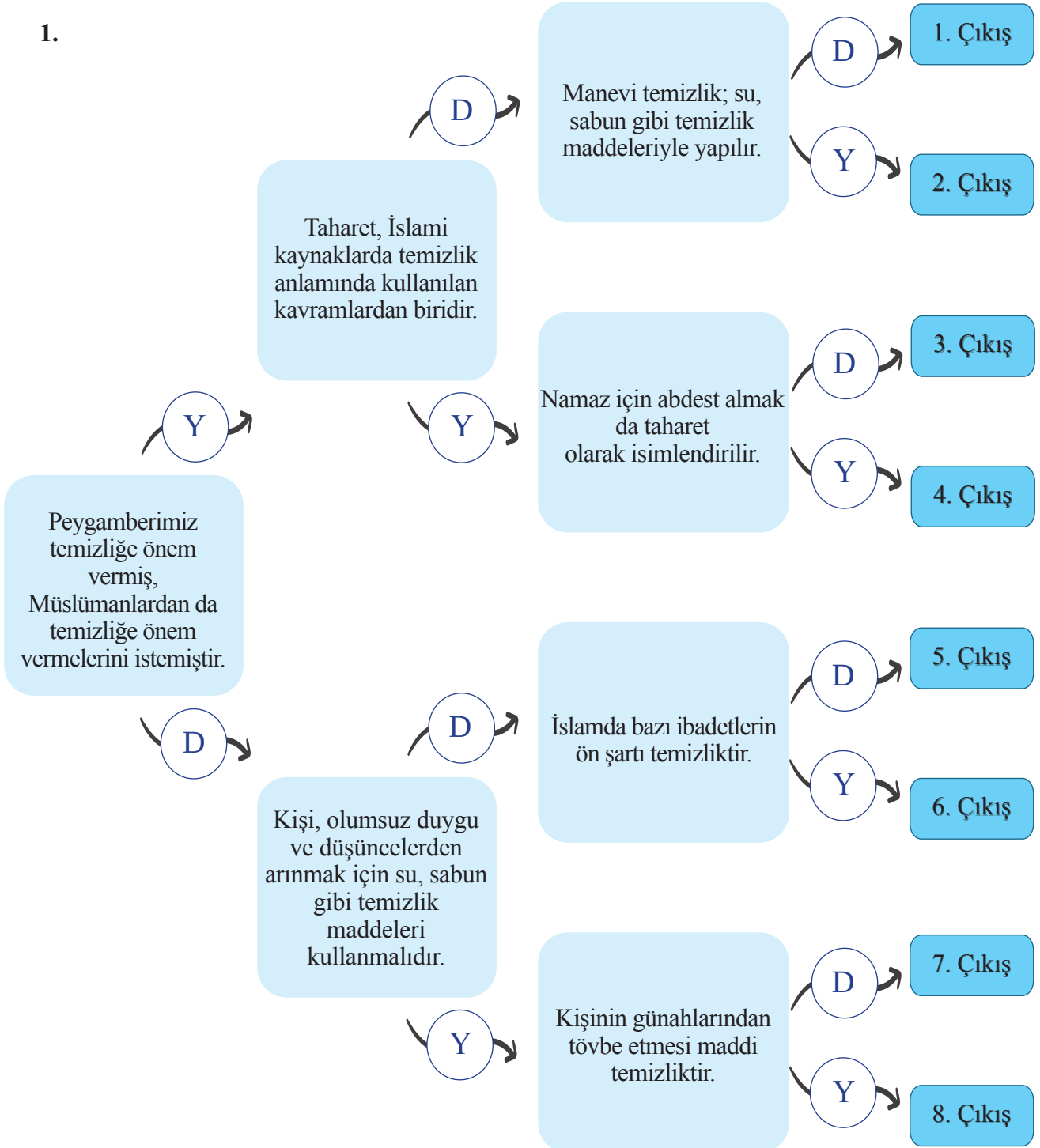
Desteklemeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki cümlelerin doğruluğu (D) veya yanlışlığına (Y) göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

1.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

israf

mütevazı

tasarruf

itidal

taharet

tesettür

2. Hz. Peygamber savurganlık ve cimrilikten kaçınmış, etmesiyle herkese örnek olmuştur.
3. Müslüman erkek ve kadınların giyimleri, Kur'an-ı Kerim'de süs ve açısından ele alınmıştır.
4. Peygamberimiz yeme içme ve giyim kuşam konusunda olmayı tercih etmiştir.
5. Müslümanlara, kendilerine verilen nimetlerden faydalanmaları ancak etmekten sakınmaları önerilmiştir.
6. İbadetten önce, vücudu, elbiseleri ve ibadet edilecek yeri kirden arındırmak anlamına gelen İslami kaynaklarda temizlik yerine kullanılır.

C) Aşağıdaki tabloda bazı kelime ve kelime grupları ile ilgili açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Bu açıklamaları ilgili oldukları kelime veya kelime grubuyla eşleştirerek doğru olan harfi noktalı alana yazınız.

Açıklamalar	
7.	Bazı ibadetleri yapabilmek için gerekli olan temizliktir.
8.	Kişinin günahlardan temizlenmesidir.
9.	Hz. Peygamber'in temizlik konusundaki ilke, görüş ve uygulamalarına denir.
10.	Hz. Peygamber'in yeme içme konusundaki temel ilkelerinin genel adıdır.
11.	Hz. Peygamber'in, giyinme konusundaki temel ilkelerine verilen addır.

Kelime ve Kelime Grupları	
A	Abdest
B	Giyim kuşam adabı
C	İtidal
Ç	Manevi temizlik
D	Temizlik adabı
E	Yeme içme adabı

Ç) Aşağıdaki kutucuklarda bazı ifadeler verilmiştir. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.).

a	Banyo yapmak	b	Tövbe etmek	c	Abdest almak
ç	Diş fırçalamak	d	Tırnak bakımı yapmak	e	Yemekten önce elleri yıkamak
f	Yiyecekleri yıkamak	g	Helal yiyecekler yemek	ğ	Olumsuz duygu ve düşüncelerden arınmak
h	Çöpleri çöp kutusuna atmak	l	Evimizi ve okulumuzu temiz tutmak	i	Kıyafetlerimizin temiz olmasına özen göstermek

12. Maddi temizlik ile ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

13. Manevi temizlik ile ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

14. Kişisel bakım ve hijyenle ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

15. Beden temizliği ile ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

16. Elbise temizliği ile ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

17. Çevre temizliği ile ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

18. Hem maddi hem manevi temizlik kapsamında değerlendirilen ifadeler hangileridir?

.....

19. Toplum sağlığıyla ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

20. Yeme içme adabıyla ilgili olan ifadeler hangileridir?

.....

21. Kişinin güzel görünmesini sağlayan unsurlar hangileridir?

.....

22. Peygamberimizin misvak kullanarak yaptığı temizlik hangisidir?

.....

D) 23-25. soruları aşağıdaki metinden hareketle cevaplayınız.

Peygamber Efendimiz temizliğe önem vermiş, Müslümanlardan temizlik konusunda hassas olmalarını istemiştir. Temizlik bazı ibadetleri yerine getirmenin ön şartıdır.

Temizlik, kişinin maddi ve manevi kirlerden arınması demektir. Maddi temizlik su, sabun gibi temizlik malzemeleriyle yapılır. Manevi temizlik ise kişinin duygu ve düşüncelerini kötülüklerden arındırması ile mümkündür. Kişinin pişmanlıkla yaptığı tövbeler manevi temizliği sağlar.

Peygamberimizi örnek alan Müslümanlar hijyen kurallarına dikkat etmeli, temiz ve helal yiyecekler yemeli, giyim kuşamda israftan kaçınmalıdır.

23. Temizliğin ibadet açısından önemini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

24. Temizliğin yeme içme adabı açısından önemi nedir?

.....

.....

.....

.....

25. Peygamberimizi örnek alan bir Müslüman, onun temizlik adabıyla ilgili olarak nelere dikkat etmelidir?

.....

.....

.....

.....

E) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

26. Hz. Muhammed (sav) şöyle demiştir: “*Müslümanlara ağır gelmesinden (meşakkat) endişe etmeseydim onlara her namaz vaktinde dişlerini misvakla temizlemelerini emrederdim.*” (Müslim, “Taharet”, 42)

Bu hadiste vurgulanan ana düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Peygamberimiz dişlerin temizliğine önem vermiştir.
- B) Diş temizliği sadece misvakla yapılmalıdır.
- C) Dişleri temizlemek Müslümanlar için çok zordur.
- D) Diş temizliği için namaz vakitleri beklenmelidir.

27. I. Yemekten önce ve sonra ellerini yıkamıştır.
II. Müslümanlara yemekten önce besmele çekmeyi önermiştir.
III. Yemeklerden sonra “Elhamdülillah” demiştir.
IV. Sağ eliyle ve tabağın kendi önünde duran bölümünden yemiştir.
V. Ayakta yiyip içmeyi uygun görmemiştir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde Peygamberimizin yeme içme konusundaki davranış ve tavsiyelerinden söz edilmiştir?

- A) I ve II
- B) III ve IV
- C) I, II, III ve IV
- D) I, II, III, IV ve V

28. “Kişinin işlediği günahlar samimi bir şekilde yapılan tövbelerle temizlenir.” cümlesi aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Çevre temizliğine
- B) Manevi temizliğe
- C) Beden temizliğine
- D) Elbise temizliğine

Üniteyle ilgili daha fazla soruya bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Sonnot

- ¹ "taharet", *Dini Terimler Sözlüğü*, 346.
- ² Müddessir suresi 1-5. ayetler.
- ³ Tirmizi, "Edep", 41.
- ⁴ bk. Aydın, *Dinin İslam Temel Bilgiler*, 39-40.
- ⁵ bk. Aydın, *Dinin İslam Temel Bilgiler*, 40.
- ⁶ bk. Tirmizi, "Nikâh", 1.
- ⁷ Ebu Davud, "Taharet", 25.
- ⁸ bk. Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 3/444.
- ⁹ bk. Müslim, "Taharet", 43; Ebu Davud, "Taharet", 27.
- ¹⁰ bk. Ebu Davud, "Taharet", 25.
- ¹¹ Nesai, "Taharet", 5.
- ¹² Buhari, "Meğazi", 84.
- ¹³ bk. Baytop, "Misvak", 30/190-191.
- ¹⁴ Ebu Davud, "Tereccül", 3.
- ¹⁵ bk. İmam Malik, "İtikâf", 1.
- ¹⁶ bk. İmam Malik, "Şar", 2.
- ¹⁷ Müslim, "Cuma", 9.
- ¹⁸ bk. Buhari, "Büyû", 15.
- ¹⁹ bk. Müddessir suresi 4. ayet.
- ²⁰ Ebu Davud, "Taharet", 127.
- ²¹ Ebu Davud, "Libas", 14.
- ²² Tirmizi, "Edep", 41.
- ²³ Buhari, "Cihat", 128.
- ²⁴ Şems suresi 7-10. ayetler.
- ²⁵ Maide suresi 6. ayet.
- ²⁶ Tirmizi, "Taharet", 1.
- ²⁷ Bakara suresi 222. ayet.
- ²⁸ bk. Tirmizi, "Tefsiru'l-Kur'an", 83.
- ²⁹ bk. İbni Mace, "Züht", 30.
- ³⁰ bk. Ebu Davud, "Etıme", 11.
- ³¹ bk. Ebu Davud, "Etıme", 14.
- ³² bk. İbni Mace, "Edep", 55.
- ³³ bk. Tirmizi, "Eşribe", 13.
- ³⁴ bk. Tirmizi, "Eşribe", 15.
- ³⁵ Ebu Davud, "Etıme", 42.
- ³⁶ bk. Müslim, "Eşribe", 105.
- ³⁷ bk. Buhari, "Etıme", 2.
- ³⁸ bk. Müslim, "Eşribe", 94; Ebu Davud, "Eşribe", 22.
- ³⁹ bk. Buhari, "Etıme", 21.
- ⁴⁰ bk. Müslim, "Eşribe", 136.
- ⁴¹ "israf", *Dini Terimler Sözlüğü*, 178-179.
- ⁴² Enam suresi 141. ayet.
- ⁴³ bk. Buhari, "Etıme", 13.
- ⁴⁴ Ebu Davud, "Etıme", 17.
- ⁴⁵ bk. İbni Mace, "Etıme", 21.
- ⁴⁶ Tirmizi, "Züht", 47.
- ⁴⁷ bk. Müslim, "Eşribe", 113.
- ⁴⁸ *Güncel Türkçe Sözlük*, "mütevazı".
- ⁴⁹ Ebu Davud, "Tereccül", 1.
- ⁵⁰ bk. Buhari, "Libas", 1.
- ⁵¹ Müslim, "Libas ve Zinet", 42; Buhari, "Libas", 1.
- ⁵² Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 3/474.
- ⁵³ "infak", *Dini Terimler Sözlüğü*, 170.
- ⁵⁴ Araf suresi 26. ayet.
- ⁵⁵ "tesettür", *Dini Terimler Sözlüğü*, 363.
- ⁵⁶ Tirmizi, "Edep", 54; Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 4/438.
- ⁵⁷ Araf suresi 31. ayet.
- ⁵⁸ Süyuti, *Cem'ul-cevâmi*, 3/560.

4. ÜNİTE

Aile Hayatında Peygamberimiz

- 4.1. Eş Olarak Peygamberimiz
- 4.2. Baba Olarak Peygamberimiz
- 4.3. Dede Olarak Peygamberimiz

► Bu ünite de öğrenilecek anahtar kavramlar

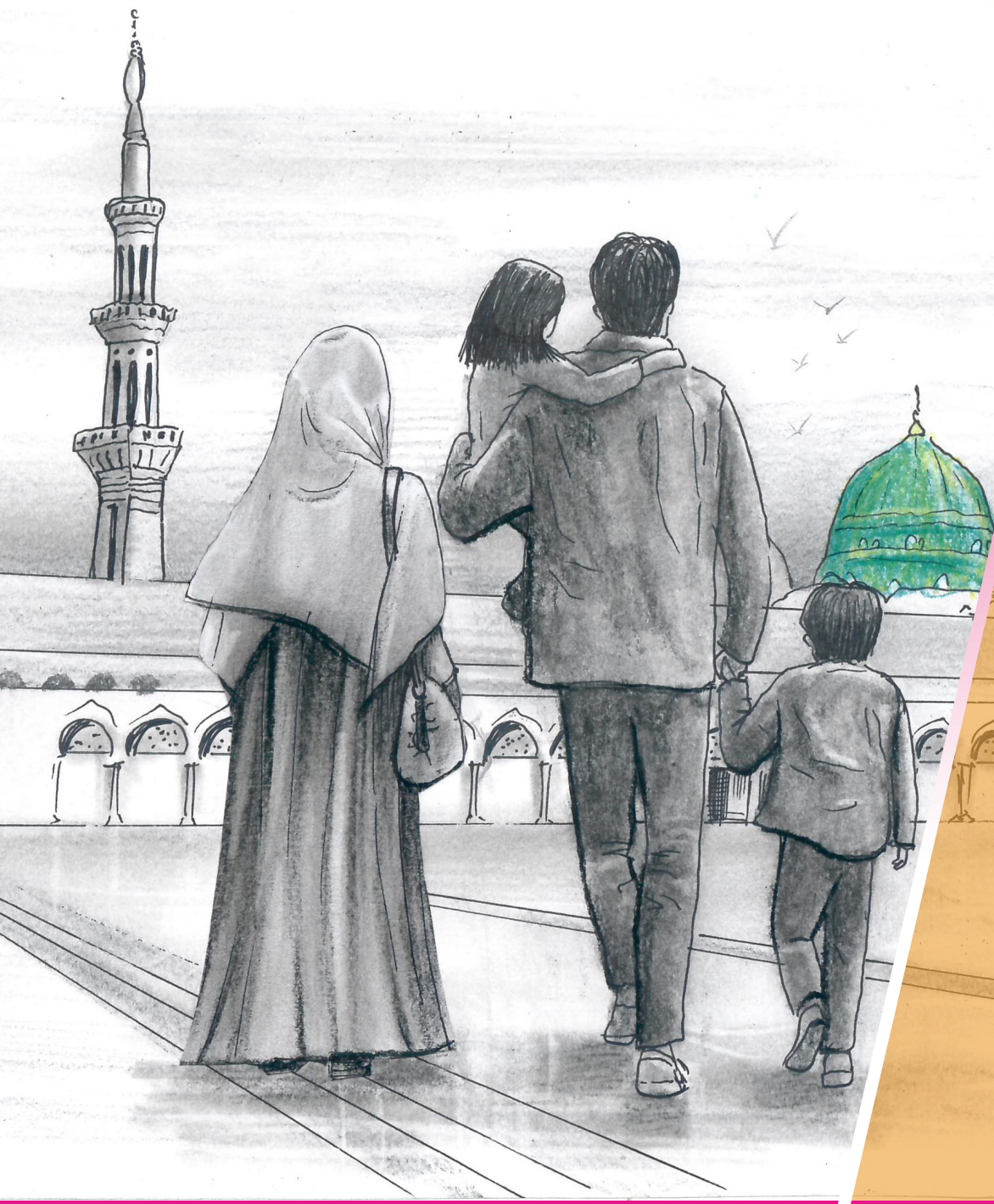
- Ehlibeyt
- şefkat

Bu ünite de sizlerden;

- Peygamberimizin sosyal hayatının bir kesiti olan aile hayatı hakkında bilgi edinebilmeyi,
- Peygamberimizin aile hayatının Müslümanlar açısından önemini açıklayabilmeyi,
- Peygamberimizin aile hayatına dair genelden özele ilişki kurarak akıl yürütebilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız, konu ile ilgili performans görevi hazırlamanız istenecektir.

Ünite karekodu

Ünite sunusuna
ulaşmak için
karekodu okutunuz.

Başlarken

Peygamberimiz hadislerinde ailenin önemini vurgulamış, onu bir huzur yeri olarak görmüştür. Aile fertlerine her zaman sevgiyle yaklaşmış, onlarla güzel vakit geçirmeye özen göstermiştir. Bir gün kızı Hz. Fatıma yanına geldiğinde onu ayakta karşılamış, elinden tutmuş, onu öpmüş ve kendi yerine oturtmuştur. (Tirmizi, “Menakıp”, 60) Torunlarını da sırtında taşımış ve onlarla oyunlar oynamıştır.

1. Peygamberimizin aile içi iletişimde dikkat ettiği hususlar neler olabilir?
2. Aile içi iletişiminizde etkili olan hususlar nelerdir?
3. Peygamberimizin aile içi iletişimi ile sizin aile içi iletişiminiz arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

4. AİLE HAYATINDA PEYGAMBERİMİZ

Konuya Başlarken

Hız. Muhammed (sav), peygamber olarak sorumlulukları olan bir insandı. Bununla birlikte onun, eşine, çocuklarına ve torunlarına karşı da yerine getirmesi gereken sorumlulukları vardı.

1. Peygamberimizin aile içindeki tutum ve davranışları hakkında neler biliyorsunuz?
2. Peygamberimizin ailesi hakkında bildikleriniz nelerdir?
3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Müslümanlar Bedir Savaşı'ndan büyük bir zaferle çıkınca Hz. Ebu Bekir, müşrik esirlerin fidye karşılığında serbest bırakılmasını teklif etti. Bu teklif Resulullah'a da uygun geldi. Kararı duyan Mekkeliler esirlerini kurtarmak için fidye gönderiyorlardı. Gönderilen fidyelerin arasındaki bir gerdanlık Resulullah'ın dikkatini çekti. Bu, hiç şüphesiz eşi Hz. Hatice'nin gerdanlığıydı. Gerdanlığı gönderen ise kızı Hz. Zeyneb idi. Hz. Muhammed'e (sav) peygamberlik verilmeden önce Hz. Zeyneb, Ebular bin Rebi ile evlenmişti. Hz. Hatice düğün gününü boynundaki gerdanlığı çıkarıp kızına hediye etmişti.

Hız. Zeyneb ile Ebular bin Rebi arasında güçlü bir sevgi bağı vardı. Resulullah'a peygamberlik verildikten sonra Hz. Zeyneb, ona ilk inananlar arasında yerini almıştı. Fakat Ebular bin Rebi hâlâ Müslüman olmamıştı. Bedir Savaşı'nda müşrik saflarında savaşmış ve Müslümanlara esir düşmüştü. Gerdanlığın fidye olarak gönderilmesi, Hz. Zeyneb'in Ebular bin Rebi'ye duyduğu sevginin bir işaretiydi. Yıllar önce Hz. Hatice'nin, kızına hediye ettiği gerdanlığı gören Peygamberimiz çok duygulandı ve... (bk. Mehmet Emin Özağşar vd., Hadislerle İslâm, 3/75-76)

4. Bu metinde anlatılan olayın devamında neler yaşanmış olabilir? Nedenleriyle açıklayınız.
5. Yukarıda verilen metnin tamamını okumak için karekodu okutunuz.
6. Metindeki olayın devamıyla 4. soruya verdiğiniz cevap arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Belirtiniz.
7. Aşağıdaki paragrafta yer alan boşlukları metinden yararlanarak doldurunuz.

Peygamberimiz, aile bireylerine
davranmıştır. Onlara vermiştir.

Aile, her bireyin yaşamında belirleyici bir rol oynar. Çocukların, aile içinde yaşadığı tecrübeler onların tüm yaşamını şekillendirir (Görsel 4.1). Aile aynı zamanda toplumsal hayatın temelidir. Sağlıklı bir aileye sahip olmak, birey ve toplumun huzuru açısından büyük önem taşır. Kur'an-ı Kerim'de "... güzel bir örnek..."¹ olarak tanımlanan Peygamberimiz, aile hayatıyla da Müslümanlara en iyi örnektir.

**"(Ey Muhammed!)
Seni ancak âlemlere
rahmet olarak
gönderdik."**

(Enbiya suresi
107. ayet)

*Bu ayette verilmek
istenen mesaj
ne olabilir?
Arkadaşlarınızla
konuşunuz.*

◀ **Görsel 4.1:**

Ailedeki sevgi ortamı
çocuğu olumlu etkiler.

Etkinlik-1

🕒 30 dk.

Adı	Örnek Hayat
Amaç	Peygamberimizin aile hayatının Müslümanlar açısından önemini belirleyebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz. Öğretmen rehberliğinde beyin fırtınası tekniğini uygulayınız.

Soru: Peygamberimizin aile hayatını kimler örnek almalıdır?

1. Sorunun cevabına yönelik düşüncelerinizi söz hakkı alarak ifade ediniz.
2. Soruya verilen cevapları tahtaya yazınız.
3. Öğretmeninizin rehberliğinde tahtaya yazılan cevapların doğruluğunu değerlendiriniz. Yanlış olan cevapları tahtadan siliniz. Tahtada kalan cevapları defterinize not ediniz.

Değerlendirme: Aşağıdaki cümleyi, gerçekleştirdiğiniz beyin fırtınasının sonucundan hareketle uygun ifadelerle tamamlayınız.

Aile hayatında Peygamber Efendimiz'in örnek alınması

..... gösterir.

“Rabb’in, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti...”

(İsra suresi 23. ayet)

Kur’an-ı Kerim’de aile hayatına dair önemli kural ve ilkeler bulunur. Örneğin eşlerin birbirine karşı sevgi, saygı ve anlayış içinde olması gerektiği vurgulanır.² Anne babanın en önemli görevlerinden birinin çocuklarını eğitmek olduğu belirtilir.³ Çocukların da anne babaya iyi davranması emredilir. Peygamberimizin aile hayatı da Kur’an-ı Kerim’de belirtilen kurallara göre şekillenmiştir. O, İslam’ın ortaya koyduğu aile hayatını yaşayarak göstermiş, Müslümanlar için yol gösterici olmuştur.

Peygamberimiz aile fertlerine zaman ayırmış ve onlara duyduğu sevgiyi en güzel şekilde ifade etmiştir. O; hanımına her durumda yardımcı eden bir eş, çocukları arasında adaletli bir baba, torunlarına şefkatle yaklaşan ve onlarla oyunlar oynayan bir dede olmuştur. Peygamberimizin aile fertlerine **Ehlibeyt** denmektedir. Ehlibeyt sözlükte “ev halkı” anlamına gelmektedir. İslamiyet’in ortaya çıkışından itibaren “Peygamberimizin ev halkı, ailesi ve soyu” için bu kelime kullanılmaktadır.⁴ Kur’an-ı Kerim’de Peygamberimizin ev halkı onun Ehlibeyt’i olarak ifade edilmektedir. Peygamberimizin Ehlibeyt’inden Ahzab suresi 33. ayette bahsedilmektedir: **“... Ey Peygamber’in ev halkı! Allah sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.”**

Ahzab suresinin 33. ayeti Peygamberimiz evindeyken indirilmiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber, kızı Hz. Fatıma’yı, torunları Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin’i yanına çağırıştır. Onları ve Hz. Ali’yi bir araya getirerek **“Allah’ım, işte bunlar benim Ehlibeyt’imdir. Onların kirini gider ve onları tertemiz yap!”** diye dua etmiştir.⁵

Peygamberimizin bizlere öğrettiği “Salli ve Barik” dualarında Ehlibeyt’e de dua edilmesi istenir.

(Müslim, “Salat”, 65)

Peygamberimiz, Ehlibeyt’inin değerini ve onlara saygı gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ehlibeyt, Peygamberimizin her türlü sözüne ve davranışına yakından şahit olmuştur. Bu sebeple Peygamberimizin sünnetinin yaşatılması ve sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir görev üstlenmiştir. O, bir hadisinde **“Sizi nimetleriyle donattığı için Allah’ı seviniz, Allah’ı sevdiğiniz için beni, benden dolayı da Ehlibeyt’imi seviniz.”** buyurmuştur.⁶ Müslümanlar Peygamberimizi sevip saydığı gibi onun Ehlibeyt’ine de hürmet etmiştir.

Salli ve Barik Duaları

“اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ”

Anlamı: “Allah’ım, Hz. İbrahim’e ve ailesine rahmet ettiğin gibi Hz. Muhammed ve ailesine de rahmet eyle. Şüphesiz sen övgüye en layık ve şanı en yüce olansın.”

“اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ”

Anlamı: “Allah’ım, Hz. İbrahim ve ailesini mübarek kıldığın gibi Hz. Muhammed ve ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz sen övgüye en layık ve şanı en yüce olansın.”

Etkinlik-2

35 dk.

Adı Peygamberimizin Aile Hayatı

Amaç Peygamberimizin aile hayatına dair akıl yürütebilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Gruplardan her birine bir başkan ve grup sözcüsü seçiniz.
3. Araştırma yapmak için aşağıdaki konulardan her gruba farklı bir konu gelecek şekilde seçim yapınız.
 - Peygamberimizin, aile bireylerine olan sevgisi
 - Peygamberimizin, aile içinde üstlendiği sorumluluklar
 - Ailesinin Peygamberimize duyduğu güven
 - Ailesinin Peygamberimize olan bağlılığı
4. Seçtiğiniz konu ile ilgili örnekler bulunuz.
5. Bulduğunuz örnekleri kendi aile hayatınız bakımından değerlendiriniz.
6. Değerlendirme sonuçlarını grup sözcüleri aracılığıyla sınıfta paylaşınız.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

4.1. EŞ OLARAK PEYGAMBERİMİZ

Konuya Başlarken

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Peygamber Efendimiz aile bireyleriyle ilgilenir, onlara zaman ayırırdı. Peygamberimizin eşi Hz. Aişe, Peygamberimiz ile ilgili bir hatırasını şöyle anlatırdı: Bir yolculuk sırasında Resulullah ile yarış yapmıştık. Bu yarışta ben koşarak onu geçtim. Bir süre sonra bir yarış daha yaptık. Biraz kilo almıştım, bu sefer o beni geçti. Bunun üzerine... (Ebu Davud, “Cihat”, 61)

1. Metinde anlatılan olayın devamında neler yaşanmış olabilir? Nedenleriyle açıklayınız.
2. Yukarıda verilen metnin tamamını okumak için karekodu okutunuz.
3. Metindeki olayın devamıyla 1. soruya verdiğiniz cevap arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Belirtiniz.
4. Aşağıdaki paragrafta yer alan boşlukları metinden yararlanarak doldurunuz.

Peygamberimiz eşine
ayırmıştır. Ona göstermiştir.

Aile, insanın kendisini güvende hissettiği ve huzur içinde yaşadığı bir ortamdır. Aile hayatında huzurun sağlanması, eşlerin ve diğer aile fertlerinin birbirlerine sevgi, saygı, güven ve hoşgörüyle yaklaşımları sayesinde gerçekleşir. Yüce Allah, Rum suresi 21. ayette **“Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir...”** buyurmuştur. Peygamber Efendimiz evliliğe ve aile birliğine önem vermiştir (Görsel 4.2).

Görsel 4.2:

Evlilik nikahla başlar ve ailenin temelini oluşturur.

Peygamber Efendimiz yirmi beş yaşında iken Hz. Hatice ile evlendi. Hz. Hatice; zengin, akıllı, zeki ve güzel bir kadındı. Mekke’de “temiz kadın” anlamına gelen “tahire” ismiyle anılırdı. Hz. Hatice, vefat edinceye kadar Peygamberimizin hayat arkadaşı oldu.⁷ Peygamberimiz, Hz. Hatice’yi “(Kendi döneminin) en hayırlı kadını Meryem’dir. Hatice de (kendi döneminin) en hayırlı kadınıdır.”⁸ sözleriyle överdi.

Peygamberimizin ilk vahyin heyecanını eşi Hz. Hatice ile paylaşmasını aile içi iletişim açısından yorumlayınız.

Peygamberimiz Allah’tan (cc) aldığı vahyi ve bu vahiyden dolayı yaşadığı heyecanı ilk olarak Hz. Hatice’ye anlattı. O da kendisini olgunlukla karşıladı ve tereddüt etmeden iman etti. Daha sonra Hz. Hatice eşini şu sözlerle teselli etti: “Allah seni kesinlikle utandırmaz. Çünkü sen, akrabalık bağlarını sıkı tutar, doğru söz söyler, bakıma muhtaç kimselere yardım eder, elinde avucunda ne varsa yoksullara verir, misafiri ağırlar ve haksızlığa uğrayanlara destek olursun.”⁹ Hz. Hatice’nin, eşine verdiği destek Peygamberimizin aile hayatını yansıtan en güzel örneklerden biridir. Peygamberimizin aile hayatı sevgi, saygı ve güven duygularının etrafında şekillenmiştir. Peygamberimiz aile hayatındaki tutumuyla Müslümanlara örnek olmuştur. Hz. Hatice’den ömrü boyunca destek gören Peygamberimiz onunla ilgili şöyle demiştir: “Yüce Allah bana Hatice’den daha hayırlı bir eş vermemiştir. Bütün insanlar bana inanmazken o bana inandı. Herkes beni yalanlarken o doğruladı. İnsanlar (yardımlarını) benden esirgediklerinde o bana malıyla destek oldu...”¹⁰

Peygamberimizin hayatında Hz. Hatice'nin önemli bir yeri vardı. Peygamberimiz ondan sevgisini esirgemez, ona her zaman nazik davranırdı. Bir hadisinde Hz. Hatice'yle ilgili şöyle buyurdu: “*Bana onun sevgisi bahşedildi.*”¹¹ Onun vefatı Peygamberimizi derinden üzmüş; o, eşinin sevdiği insanlarla ilişkisini devam ettirmişti. Peygamberimiz ona duyduğu özlemi zaman zaman dile getirirdi.

Vefa

Sevgiyi sürdürme, sevgi ve dostluk bağlılığı
(Güncel Türkçe Sözlük, “vefa”)

Peygamberimizin Hz. Hatice'ye olan sevgi ve vefası ömür boyu devam etti. Peygamberimiz çocuklarının annesi olan sevgili eşi Hz. Hatice'nin hayat arkadaşlığını asla unutmadı. Onu ömrü boyunca güzel sözlerle andı. Hz. Hatice'nin arkadaşlarına hediye gönderdi, onlara ikramda bulundu.¹² Hz. Hatice'nin vefatından yıllar sonra kız kardeşi Hâle Peygamberimizi ziyarete gelmişti. Hâle'nin sesinin Hz. Hatice'ye benzerliği karşısında Peygamberimiz bir an ürpermiş, onu sevinç ve heyecanla karşılamıştı.¹³

Ailenizde gözlemlediğiniz vefa örneklerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Peygamberimiz, ilk sütannesi Süveybe'ye derin bir sevgi beslemiştir. Süveybe de onu sevmiş, Peygamberimizi sık sık ziyaret etmiştir. Bu ziyaretler esnasında Peygamberimiz ona ikramda bulunmuştur. Peygamberimiz Hz. Hatice ile evlendikten sonra Hz. Hatice de Süveybe'ye saygı göstermiş ve ikramda bulunmuştur.

Peygamberimizin hayatında sevgi, saygı ve vefa her zaman önemli bir yer tutmuştur. Bu erdemler hem ailesine hem de çevresindekilere sergilediği tutum ve davranışlarda daima öne çıkmıştır. Bir gün Peygamberimizin yanına ihtiyar bir hanım geldi. Peygamberimiz ona adını sordu. O “Cessâme el-Müzenî” diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz “çirkin” anlamına gelen bu adı, “güzel” anlamındaki “Hassâne” ile değiştirdi. Ona “Hayır, senin adın ‘Cessâme’ değil, ‘Hassâne el-Müzenî’dir.” dedi. Sonra da ihtiyar kadına hâlini hatırlını sordu, ona güzel sözler söyledi. Yaşlı hanım gittikten sonra “Bu yaşlı hanım kimdi, ya Resulullah?” diye soruldu. O da “Hatice'nin arkadaşıydı, onun sağlığında bize gelip giderdi. Kuşkusuz ahde güzel bir şekilde vefa göstermek imandandır.” buyurdu. (bk. Mehmet Emin Özafşar vd., Hadislerle İslâm, 3/75-76)

1. Hz. Hatice'nin Süveybe'ye saygı göstermesinin nedeni ne olabilir?
2. Peygamberimizin Hz. Hatice'nin arkadaşına gösterdiği ilginin nedeni ne olabilir?
3. Peygamberimiz ve Hz. Hatice'nin davranışlarını karşılıklı sevgi ve saygı bakımından yorumlayınız.
4. Hz. Hatice ve Peygamberimizin birbirlerine yaklaşımlarını kısaca yazınız.

Bir Hadis

“خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي...”

“Sizin en hayırlınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en iyi olanınıyım!...” (Tirmizi, “Menakıp”, 63)

Peygamberimiz, Hz. Hatice’nin vefatından sonra Hz. Aişe ile evlendi. Hz. Aişe ilk inananlardan olan Hz. Ebu Bekir’in kızıdır. O, Peygamberimizle dokuz yıl süren bir evlilik hayatı yaşadı.¹⁴ Hz. Aişe zeki, anlayışlı, kabiliyetli, hitabeti ve hafızası güçlü bir kadındı. Peygamber Efendimiz ona sevgi ve samimiyetle yaklaşırdı. Hz. Aişe’nin iyi özelliklerini takdir eder, ona güzel sözler söylerdi. Hz. Aişe’ye sevgisini ona “Uveyş (Ayşecik)” diye hitap ederek gösterirdi. Yüzünün pembemsi rengi sebebiyle “Hümeysra” dediği de olurdu.¹⁵

Peygamberimiz, Hz. Aişe’yi çok severdi. Amr bin As (ra) bir gün Peygamberimize “Sana insanların en sevimlisi kimdir?” diye sordu. Peygamberimiz de ona “Aişe” cevabını verdi.¹⁶ O, Hz. Aişe’nin isteklerini **nezaketle** karşılar, Müslümanlara da aile fertlerine karşı nazik olmayı öğütlerdi (Görsel 4.3).

Hz. Muhammed (sav) eşinin haklarını gözetirdi. Eşinin kendi üzerinde hakkı olduğunu bilen Peygamberimiz ona zaman ayırırdı. Bir gün Hz. Aişe mescitte kılıç kalkan gösterisi yapan Habeşli bir grubu seyretmek istedi. Peygamberimiz eşinin bu isteğini geri çevirmedi. Hz. Aişe sıkılana kadar gösteriyi birlikte izledi.¹⁷

Nezaket

Başkalarına karşı saygılı ve kibar davranma; nazik olma durumu.

(Güncel Türkçe Sözlük, “nezaket”)

Görsel 4.3:

Nezaket, kişinin tavırlarına incelik katar.

Peygamberimiz aile bireylerine karşı nazik davranırdı. O “Ey Aişe, bu gece Rabb’ime ibadet için bana izin verir misin?”¹⁸ diyerek gece ibadeti için eşinden izin isterdi. Kendisini yemeğe çağıran komşusunun davetini eşini de çağırdığında kabul ederdi.¹⁹

Bir Hadis

“إِنَّ أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَالْأَطْفَهُمْ بِأَهْلِهِ”

“Müminlerin iman bakımından en mükemmel olanı ahlaki düzgün olan ve aile fertlerine yumuşak davranan kişilerdir.” (Ahmed bin Hanbel, el-Müsned, 6/100)

Peygamber Efendimiz eşine her zaman yardımcı olurdu. Hz. Aişe, Peygamberimizin evde ne yaptığını soran sahabiye “Allah Resulü ailesinin işiyle ilgilenirdi yani ailesinin hizmetinde bulunurdu. Namaz vakti gelince de namaza çıkardı.”²⁰ cevabını vermişti. Peygamberimiz ailesinin ihtiyaçlarını gözetir, aile bireylerine destek olurdu. Peygamber Efendimiz’in evdeki hayatını merak eden başka bir kimseye Hz. Aişe “O, herkes gibi bir insandı. Elbisesini temizler, koyununu sağlar ve kendi ihtiyaçlarını kendisi görürdü.”²¹ demişti.

Peygamberimiz bir hadisinde “... Bilin ki sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğu gibi hanımlarınızın da sizin üzerinizde hakları vardır...” demiştir.

(Tirmizi, “Radâ”, 11)

Kontrol Noktası

Ehlibeyt

sevgi

sorumluluk

aile

Bu kelimeleri kullanarak “Peygamberimiz nasıl bir eşi?” sorusuna cevap olacak bir paragraf yazınız. Yazdığınız metni sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Handwriting practice area with horizontal lines.

4.2. BABA OLARAK PEYGAMBERİMİZ

Konuya Başlarken

Çocuklar, aile hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Onlar, evi neşe ile doldurur ve aile hayatının sürekliliğini sağlar. Çocukların varlığı anne ve babaya sorumluluklar yükler. Aile; çocukların eğitimi, hayata hazırlanması gibi süreçlerde görevler üstlenir. Peygamberimiz, çocuklara nasıl davranmak gerektiği konusunda Müslümanlara söz ve davranışlarıyla rehberlik etmiştir.

1. Anne babaların, çocuklarına karşı sorumlulukları neler olabilir?
2. Peygamberimizin, çocuklarına karşı tutum ve davranışları hakkında bildikleriniz nelerdir?
3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Hiz. Peygamber Bedir Savaşı için hazırlık yaparken kızı Rukıyye (ra) hastalandı. Bunun üzerine Allah Resulü, damadı Hiz. Osman'a eşinin yanında kalmasını söyledi. Hiz. Osman bu sebeple Bedir Savaşı'na katılamadı. Hicret'ten on yedi ay sonra, Hiz. Peygamber Bedir'den henüz dönmeden Hiz. Rukıyye vefat etti. Zeyd bin Harise (ra) Bedir zaferinin müjdesini Medine'ye ulaştırdığında Rukıyye'nin (ra) defin işlemleri tamamlanmıştı. Hiz. Muhammed (sav) Medine'ye varınca onun kabrini ziyaret etti. Kadınların da toplandığı mezarlıkta duygulu anlar yaşandı. Hiz. Ömer ağlayan kadınlara tepki gösterdi. Fakat Peygamberimiz "Bırak onları Ömer, ağlasınlar." buyurdu. Orada ağlayanlardan biri de Hiz. Fatıma'ydı. Kızının ağladığını gören Peygamberimiz... (bk. Mehmet Emin Özafşar vd., Hadislerle İslâm, 6/383)

4. Bu metinde anlatılan olayın devamında neler yaşanmış olabilir? Nedenleriyle açıklayınız.
5. Yukarıda verilen metnin tamamını okumak için karekodu okutunuz.
6. Metindeki olayın devamıyla 4. soruya verdiğiniz cevap arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Belirtiniz.
7. Aşağıdaki paragrafta yer alan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

Peygamberimiz çocuklarına yaklaşmıştır.
Onlara göstermiştir.

8. Peygamberimizin çocuklarına yaklaşımıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi ifade ediniz.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de çocukların “... dünya hayatının süsü...”²² olduklarını bildirir. Furkan suresi 74. ayette ise müminlerin ettikleri dualar şöyle anlatılır: “Ey Rabb’imiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah’a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle.” Hz. Muhammed (sav) çocuklara her zaman sevgi ve şefkatle yaklaşır, güzel sözler söylerdi. Kendi hayatında da bunları uygulayarak Müslümanlara örnek olurdu. Anne ve babalara, çocuklarına iyi davranmaları konusunda öğütler verirdi (Görsel 4.4).

◀ **Görsel 4.4:**

Çocuklara sevgi ve şefkatle yaklaşmak onların gelişimine katkı sağlar.

Bir Hadis

“مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ”

“Hiçbir anne baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır.” (Tirmizi, “Birr”, 33)

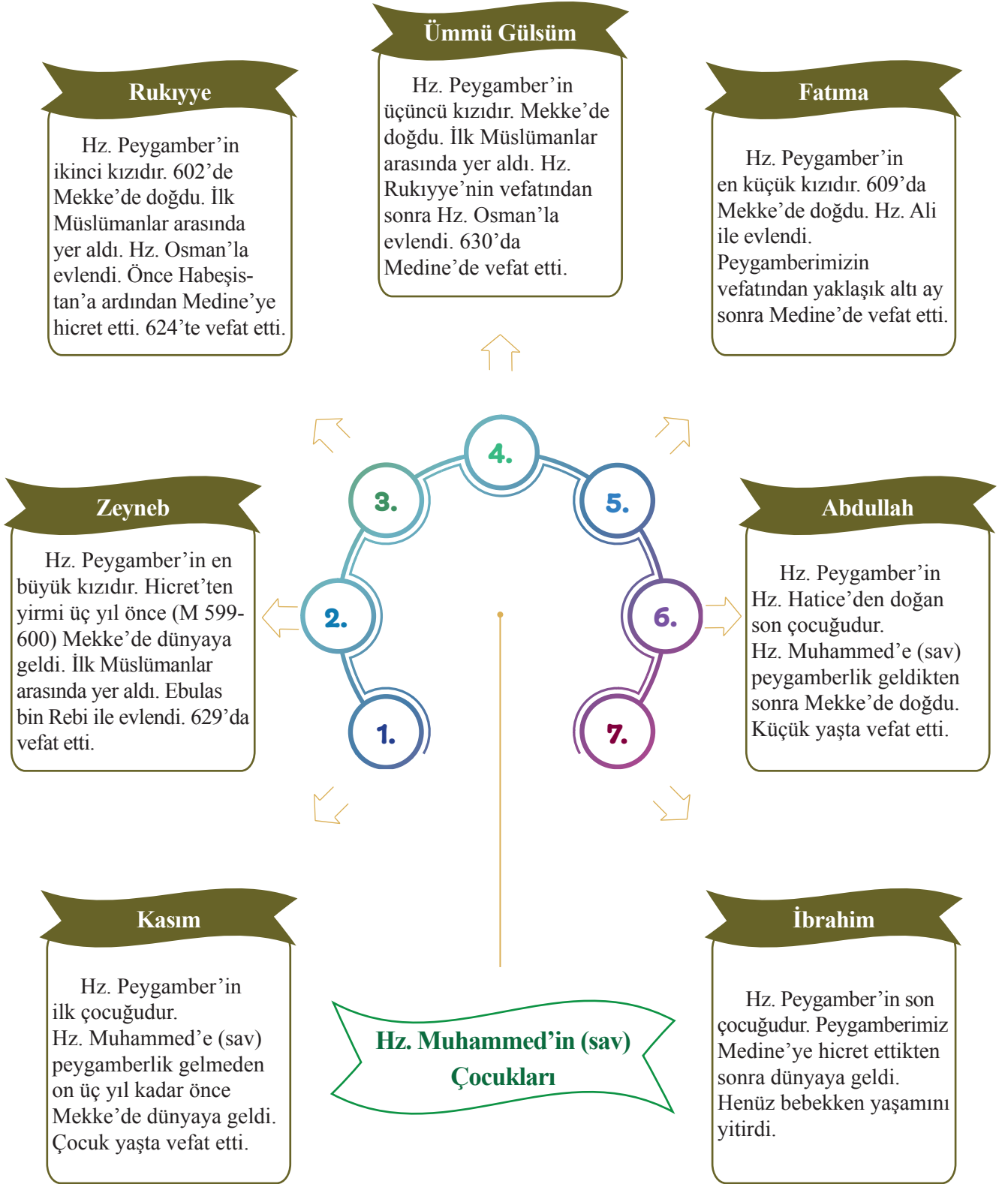
Peygamberimizin aile hayatında çocukların önemli bir yeri vardı. Hz. Hatice ile evliliğinden kısa bir süre sonra ilk çocukları dünyaya geldi. Hz. Muhammed (sav), ilk evladına “dağıtan”, “iyilik olsun diye sadaka dağıtan” anlamına gelen Kasım adını verdi.²³ O, ilk çocuğunun adı Kasım olduğu için “**Ebülkasım**” künyesiyle anıldı. Kasım’dan sonra sırasıyla Zeyneb, Rukıyye, Ümmü Gülsüm, Fatıma ve Abdullah adlı çocukları doğdu. Peygamberimizin Medine’ye hicret ettikten sonra evlendiği Mariye’den (ra) İbrahim adında bir oğlu oldu. Peygamberimizin Hz. Hatice’den altı, Mariye’den (ra) de bir olmak üzere toplam yedi çocuğu oldu. Hz. Fatıma dışındaki bütün çocukları Peygamberimizden önce vefat etti. Peygamberimizin soyu, kızı Hz. Fatıma’dan devam etti.

Ebülkasım

Peygamberimizin yaşadığı dönemde insanlar ilk çocuğunun adıyla anılırdı.

Bu sebeple Hz. Peygamber’e, Ebülkasım denmiştir.

(bk. “Kâsım”, 5/65)

Grafik Bilgi 4.1:

Hız. Peygamber'in çocukları

Peygamberimizin ailesinde kendi evlatları dışında başka çocuklar da vardı. Amcası Ebu Talib'in geçim yükünü hafifletmek için yanına aldığı Hz. Ali bunlardan biriydi. O, beş yaşından itibaren Peygamberimiz ile yaşamaya başladı ve ömrü boyunca onun yanından ayrılmadı. Zeyd bin Harise (ra) ve Enes bin Malik (ra) de Peygamberimizin ailesiyle büyüdü.

Peygamberimiz çocukları arasında adaleti gözetirdi. Kız-erkek, büyük-küçük ayrımı yapmaksızın onlara değer verirdi. Müslümanlara da çocukları arasında ayırım yapmamayı öğütlerdi (Görsel 4.5). O, Hz. Fatıma geldiği zamanlarda çok sevinir, onu ayakta karşılardı. Onun elinden tutar, yanaklarından öper, onu yanına veya kendi yerine oturturdu. Hz. Fatıma, Peygamberimizin bu davranışlarını kendisine örnek alırdı. Hz. Peygamber evine geldiğinde onu aynı şekilde karşılardı.²⁴

Peygamberimiz kız çocuğu sahibi olmaktan utanılan, kadınlara değer verilmeyen bir dönem ve toplumda yaşadı. Fakat o, Cahiliye Dönemi'nin yanlış tutum ve davranışlarını benimsememiştir.

Peygamberimizin bu konudaki söz ve davranışlarından bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

◀ Görsel 4.5:

İslam, çocuk haklarını güvence altına alır.

Peygamberimiz, çocuklarına beslediği sevgiyi her fırsatta gösterirdi. En küçük çocuğu İbrahim'in (ra) doğum haberini aldığı anda çok sevinmişti. Bu müjdeli haberi getiren Ebu Rafi'ye (ra) hediye vermiş “Bu gece bir oğlum oldu. Ona atam İbrahim'in ismini verdim.”²⁵ diyerek mutluluğunu onunla paylaşmıştı. İbrahim'in (ra) bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgilenmiş, sütannesine bir hurmalık tahsis etmişti. İbrahim'in (ra) sütanesi Medine'nin merkezine uzak mahallelerden birinde oturuyordu. Kocasını demircilik yapardı. Hz. Peygamber, çocuğunu görmek için oraya gider, İbrahim'i (ra) kucağına alır, öper ve okşardı. Sonra da Medine'ye geri dönerdi.²⁶

Peygamberimizin aile hayatında mutluluk kadar hüznün dolu zamanlar da yaşandı. O, çocuklarını son yolculuklarına en güzel şekilde uğurladı. Oğlu Kasım vefat ettiğinde Hz. Hatice'yle birlikte büyük bir acı yaşadı. Hz. Hatice “Ya Resulullah! Kasım'ın sütü hâlâ damlıyor. Keşke Allah, süt emmeyi tamamlayıncaya kadar onu yaşatsaydı.” dedi ve acısını eşiyle paylaştı. Peygamberimiz “O, süt emmeyi cennette tamamlayacaktır.”²⁷ diyerek Hz. Hatice'yi teselli etti.

Oğlu İbrahim'in (ra) vefatında hüzünlenmiş, dilinden onun sabır ve metanetini gösteren şu sözler dökülmüştü: “Gözümüzden yaş aksa, kalbimiz hüznü dolu olsa da dilimizden Allah'ın rızasına aykırı bir şey çıkmaz.”²⁸ Kızı Ümmü Gülsüm'ü (ra) de vefatından önce verdiği örtü ile kefenlemişlerdi.²⁹

Peygamberimiz çocuklarının görüşlerine önem verirdi. Hz. Ali, Hz. Fatıma'yı Peygamberimizden istediğinde o, bu konuda kızının görüşünü almıştı.³⁰ Peygamberimiz Hicret'in ikinci yılında Hz. Fatıma'yı Hz. Ali ile evlendirdi. Böylece Peygamberimizin çok sevdiği kızı Hz. Fatıma ile Hz. Ali bir yuva kurmuş ve aile olmuştu. Hz. Fatıma ve Hz. Ali evlendikten sonra da Peygamberimiz her zaman onların yakınındaydı. Aralarında çıkan anlaşmazlıklarda ara buluculuk yapardı. Onların mutlu olması için çaba gösterirdi.

Etkinlik-3

20 dk.

Adı Kalk Ebüttürab!

Amaç Peygamberimizin aile hayatına dair akıl yürütebilme

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Allah Resulü, kızı Hz. Fatıma'nın evine geldi. Ali'yi aradı gözleri... Rahmet Peygamberi, yanlış giden bir şeyler olduğunu hissetmişti. “Amcanın oğlu nerede?” diye sordu. Hz. Fatıma ile eşi tartışmışlardı. Oysa Hz. Ali eşini çok severdi.

Hız. Fatıma, babasının sorusuna “Aramızda bir şey var. Bana kızdı, çıkıp gitti...” diye cevap verdi. Hz. Muhammed (sav), Hz. Ali'yi arattı. O da üzölmüş olmalıydı. Mescidin yakınlarında gördüğü kişilere Hz. Ali'nin nerede olduğunu sordu. Onlar da “Ali mescitte, mescidin bir köşesinde uzanmış uyuyor.” dediler. Peygamber Efendimiz mescide vardığında Hz. Ali'nin üstündeki giysinin sırtından kaydığını ve sırtının toz toprak içinde olduğunu gördü. Peygamberimiz ona yaklaştı, Hz. Ali'nin üzerindeki toprağı silkeledi. Ona “Kalk Ebüttürab! (toprağın babası)” diye seslendi. O günden sonra Hz. Ali bu lakapla anıldı.

Peygamberimiz sevgi ve şefkat eliyle Hz. Fatıma ile Hz. Ali arasındaki huzursuzluğu sona erdirdi. Taraf olmadan barıştırdı, incitmeden birleştirdi. Küslüğün üstünü sevgi ile örttü, bir anlık öfkeden doğan kırgınlığı merhametle sildi. Hz. Ali ve Hz. Fatıma'ya bir aile olduklarını yeniden hatırlattı. (bk. Mehmet Emin Özağşar vd., Hadislerle İslâm, 3/365-366)

1. Peygamberimizin Hz. Ali'yi görmek için onun yanına gitmesi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Peygamberimizin Hz. Fatıma ile Hz. Ali'ye yaklaşımını ailesine verdiği değer bakımından yorumlayınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Hız. Fatıma, Peygamberimizin terbiyesi altında yetişti. Hız. Aişe onun için “Resulullah’a tavrı, hâl ve davranış bakımından Fatıma’dan daha fazla benzeyen birini görmedim...”³¹ derdi. Peygamberimiz yolculuğa çıkarken aile fertlerinden en son Hız. Fatıma ile vedalaşır, seferden dönünce de ilk onunla görüşürdü.³² “Fatıma benim bir parçamdır, onu sevindiren beni sevindirmiş, onu üzen beni üzmüş olur.”³³ diyerek ona olan sevgisini her fırsatta dile getirirdi (Görsel 4.6).

Peygamberimiz çocuklarına karşı sevgi ve şefkat doluydu. Onların da babalarına olan güven ve bağıllık duyguları çok kuvvetliydi. Kızları Zeyneb (ra), Rukıyye (ra) ve Ümmü Gülsüm (ra) ilk Müslümanlardandı. Peygamberimiz bir gün Mekke’de İslam’ı tebliğ ederken müşriklerin saldırısına ve hakaretlerine maruz kaldı. En büyük kızı Hız. Zeyneb hemen onun yanına gitti ve yüzünü yıkadı. Hız. Peygamber, kendisine “Babamı zor duruma düşürecekler diye korkma, düşüremezler!” dedi.³⁴

▲
Görsel 4.6:
“Fatıma” (ra) yazılı hat
örneğı

Hız. Fatıma bazı savaşlarda Peygamberimizin yanındaydı. Uhud Savaşı’nda on kadınla birlikte gazilere yiyecek ve su taşıdı, yaralıları tedavi etti. Savaşta babasının yaralandığını duyan Hız. Fatıma onun durumunu merak ederek yanına gitti. Peygamberimizi görünce hemen boynuna sarıldı,³⁵ sonra da onun yaralarını sardı.³⁶

Kontrol Noktası

Aşağıdaki metinlerde boş bırakılan yerlere doğru isimleri yazınız.

?

Peygamber Efendimiz,
Hız. Hatice ile evlendikten
kısa bir süre sonra
ilk çocukları

.....
dünyaya gelmiştir.

?

Peygamber Efendimiz’in
en küçük kızı olan

.....
Hız. Ali ile evlenmiştir.
Peygamberimizin soyu
bu evlilikten doğan
torunlarından
devam etmiştir.

?

Peygamber Efendimiz’in
Mariye’den (ra) doğan
tek çocuğı

.....
sütannesinin evindeyken
vefat etmiştir.

4.3. DEDE OLARAK PEYGAMBERİMİZ

Konuya Başlarken

Aile hayatında dede, büyükanne gibi kişilerin önemli bir yeri vardır. Onlar ailenin yaşça büyük ve en tecrübeli üyeleri olarak genç nesillere yol gösterirler. Hayat boyu elde ettikleri bilgi ve deneyimlerini küçüklerle paylaşarak onların gelişimine katkıda bulunurlar. Aile içinde karşılıklı sevgi ve saygının pekiştirilmesinde önemli bir rol oynarlar.

1. Aile büyükleriyle iletişim kurarken nelere dikkat etmek gerekir? Örneklerle açıklayınız.
2. Peygamberimizin aile büyüklerine ve küçüklere karşı davranışları hakkında bildikleriniz nelerdir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.

Aralarında bir yaş olan iki çocuk Medine Mescidi'ne (Mescid-i Nebevi) girdiklerinde herkes hutbeyi dinlemekteydi. Kırmızı gömlek giymiş çocuklar acemi adımlarla yürürken sendeleseler de minberdeki dedelerine ulaşmakta kararlı görünüyorlardı. Hz. Muhammed'in (sav), torunlarına karşı sevgisi öylesine yoğundu ki Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i görmezden gelemedi. Konuşmasını keserek cemaatin hayret dolu bakışları arasında üç basamaklı minberden indi ve... (Tirmizi, "Menakıp", 30)

4. Bu metinde anlatılan olayın devamında neler yaşanmış olabilir? Nedenleriyle açıklayınız.
5. Yukarıda verilen metnin tamamını okumak için karekodu okutunuz.
6. Metindeki olayın devamıyla 4. soruya verdiğiniz cevap arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Belirtiniz.
7. Aşağıdaki paragrafta yer alan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

Peygamberimiz torunlarına davranmıştır.
Onlara söylemiştir.

8. Peygamberimizin torunlarına yaklaşımıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

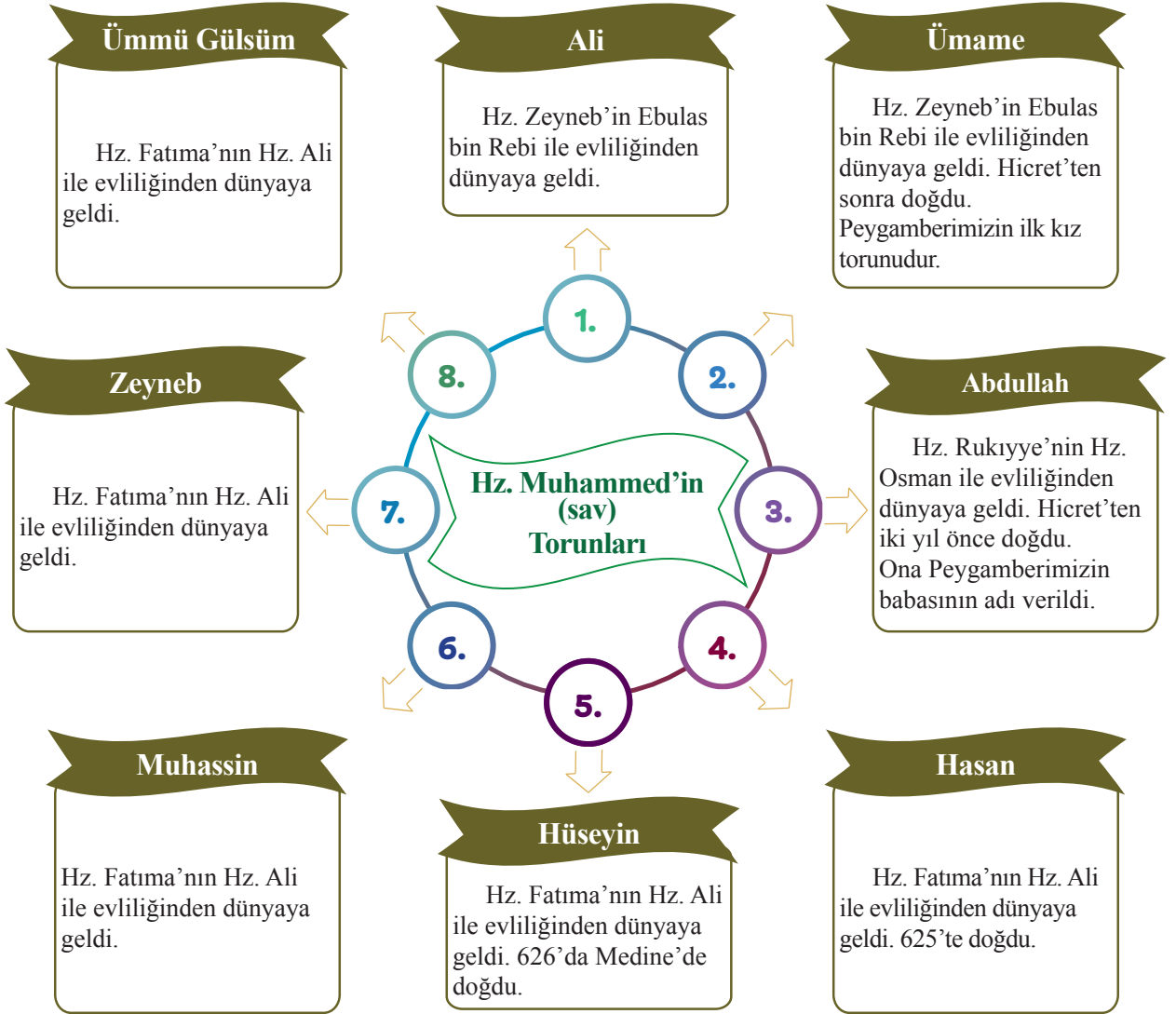
Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de aile büyükleriyle kurulacak iletişimin önemine dikkat çeker (*Görsel 4.7*). İnsanlara, yaşlılıkları sırasında anne babaya iyi davranmaları ve onları incitmemeleri uyarısında bulunur.³⁷ Onlara şefkatle yaklaşmak ve onlar için hayır duada bulunmak gerektiğini şu şekilde belirtir: “... **Rabb'im! Onlar nasıl küçüklükte beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de onlara merhamet göster...**”³⁸ Bu sebeple Peygamber Efendimiz de küçüklere merhamet edip büyüklerle saygı gösterilmesini öğütlemiştir.³⁹

Görsel 4.7:

Aile büyükleriyle kurulan iletişim çocuklar için önemlidir.

Hiz. Muhammed (sav), dede olmanın sevincini peygamberliğinin ilk yıllarında yaşadı. Büyük kızı Hiz. Zeyneb'den iki, Hiz. Rukıyye'den bir ve Hiz. Fatıma'dan beş olmak üzere toplam sekiz torunu oldu.⁴⁰

Grafik Bilgi 4.2:

Hiz. Peygamber'in torunları

Görsel 4.8:

Aile büyüklerinin çocuklara sevgiyle yaklaşması huzurlu bir aile ortamı oluşturur.

vakit geçirirdi. Müslümanlara, aile büyüklerinin çocuklara davranışları konusunda örnek olurdu (Görsel 4.8). Torunlarını sırtında taşımaktan çekinmez, namaz esnasında onların çocukça hareketlerine engel olmazdı. Namazda secde hâlindeyken torunlarının sırtından inmelerini sabırla bekler, onlar inene kadar secde süresini uzatırdı.⁴³ Örneğin Hz. Zeyneb'in kızı Ümame'yi zaman zaman omuzlarında gezdirir, bazen o omuzlarında iken namaz kılardı.⁴⁴

Peygamberimizin soyu, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin üzerinden devam eder. Bu soydan gelenler için saygı ifadesi olarak “seyit” ve “şerif” ünvanları kullanılmaktadır. Seyit kelimesi sözlükte “efendi, reis, ileri gelen, başkan, önder” gibi anlamlara gelir. Hz. Hüseyin'in soyundan gelenler için kullanılır.⁴¹ Şerif ise “şerefli, asaletli, saygın, onurlu, yüce” demektir. Hz. Hasan'ın soyundan gelenlere duyulan saygıyı göstermek için söylenir.⁴²

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), torunlarına olan sevgisini her fırsatta gösterirdi. Bir dede olarak onlarla şakalaşır, oyunlar oynar,

Etkinlik-4

20 dk.

Adı	Peygamberimizin Torunlarıyla İlişkisi
Amaç	Peygamberimizin aile hayatına dair akıl yürütebilme

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları öğretmen rehberliğinde cevaplayınız.

Peygamberimiz bir gün Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i iki omuzuna oturtmuştu. Bu esnada bir grup sahabe içeri girmiş ve Peygamberimizi bu hâlde görmüşlerdi.

— Atınız ne kadar güzelmış! diye şaka yapmaktan kendilerini alamamışlardı. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

— Onlar da ne iyi binicidirler! diye şakaya karşılık vermişti. (İbni Ebu Şeybe, Musannef, 23)

1. Peygamberimizin Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e yaklaşımını ve sahabilere verdiği cevabı torunlarıyla iletişimi açısından yorumlayınız.
2. Bu olayda Peygamberimizin hangi özelliği ön plana çıkmaktadır? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Değerlendirme: Bu metinden hareketle Peygamberimizin torunlarıyla ilişkisi hakkında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

- ☐ Torunlarıyla oyun oynardı.

☐ Onlarla zaman geçirmekten keyif alırdı.
- ☐ Eğlenceli ve sevgi dolu bir dedeydi.

☐ Sevgisini onlarla yalnızken gösterirdi.

Peygamberimizin torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, bebeklik ve çocukluk dönemlerini dedeleri ile birlikte geçirmişlerdi. Peygamberimiz onlar doğduğunda çok sevinmiş, torunlarını görmek için eve gelmişti. Çocuklarına “harp (savaş)” ismini vermek isteyen Hz. Ali’ye engel olmuş ve torunlarına “iyilik ve güzellik” manasındaki Hasan ve Hüseyin adlarını vermişti.⁴⁵ Peygamberimiz, torunları için akika kurbanı kesmişti.⁴⁶ Kızı Hz. Fatıma’dan onların başını tıraş etmesini ve kesilen saçlarının ağırlığınca gümüşü sadaka olarak vermesini istemişti.⁴⁷ Peygamberimiz Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için “... cennet gençlerinin iki efendisi...”⁴⁸ demişti. Onları çok sevmiş ve onlara olan sevgisini şöyle dile getirmişti: “Onları seven beni sevmiş demektir.”⁴⁹ Onlar için “Allah’ım! Ben onları seviyorum, sen de onları sev.”⁵⁰ şeklinde dua etmişti (Görsel 4.9).

Peygamberimizin, torunlarına ad vermedeki hassasiyetinin nedenleri neler olabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

◀ **Görsel 4.9:**

Kazasker Mustafa İzzet Efendi’ye ait Hasan ve Hüseyin (soldan sağa) yazılı levhalar, Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi

Peygamberimiz, torunlarına her zaman **şefkat** ve merhametle davranırdı. Şefkat, koruyarak sevmektir. Peygamber Efendimiz her ne sebeple olursa olsun torunlarının incitilmelerine göz yummaz, onları korurdu. Bir gün Hz. Hasan’ı kucağına alıp severken Hz. Hasan, dedesinin kucağını ıslatmıştı. Bunun üzerine sütannesi Ümmü’l-Fadl, Hasan’a kızmıştı. Peygamberimiz “Allah seni ıslah etsin! Oğlumun canını acıttın!” diyerek ona tepki göstermişti.⁵¹

Peygamberimizin torunlarına gösterdiği şefkat ve merhamet karşısında hissettiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz, kızı Hz. Fatıma’yı evinde sık sık ziyaret eder, torunlarını kucaklayıp, öperek severdi.⁵² Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’e duyduğu muhabbeti “Onlar benim dünyada (öpüp kokladığım) iki reyhanımdır.”⁵³ sözüyle ifade ederdi (Görsel 4.10).

◀ **Görsel 4.10:**

Reyhan, yaprakları güzel kokulu bir süs bitkisidir.

Bir Hadis

Peygamberimiz vitir namazında okuması için Hz. Hasan’a şu duayı öğretmiştir:

”... وَبَارِكْ لِي فِيْمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ...”

“... (Allah'ım!) Bana verdiğin nimetleri bereketlendir. Gerçekleşmesine karar verdiğin şeylerin kötülüğünden beni koru. Çünkü sen karar verirsın ve senin kararın üzerine kimse söz söyleyemez...” (Tirmizi, “Vitr”, 10)

Etkinlik-5

35 dk.

Adı	Peygamberimizin Aile Hayatından Örnekler
Amaç	Peygamberimizin aile hayatının Müslümanlar açısından önemine dair parça-bütün ilişkisi kurabilme

Yönerge: Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz. Ulaştığınız sonuçları öğretmen rehberliğinde arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Gruplardan her birine bir başkan ve grup sözcüsü seçiniz.
3. Aşağıdaki konulardan birini seçiniz.

sevgi

saygı

adalet

şefkat

4. Seçilen konuyla ilgili Peygamberimizin aile hayatından örnekler bulunuz.
5. Bulduğunuz örnekleri Peygamberimizin aile içinde üstlendiği rollere (eş-baba-dede) göre gruplandırınız.
6. Gruplandırıdığınız örneklerden yararlanarak Peygamberimizin aile hayatı hakkında çıkarımlar yapınız.
7. Yaptığınız çıkarımları grup sözcüleri aracılığıyla arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Her çıkarım için “Bu sonuca hangi ölçüde katılıyorum?” sorusunu yöneltiniz. Yapılan çıkarımlara birden beşe kadar puan veriniz.

Peygamberimiz aile bireylerine karşı ilgi ve yaklaşımında samimiydi. Onların eğitimiyle ilgilenir, onlara olan sevgisini söz ve davranışlarıyla gösterirdi. Çocuklarına ve torunlarına güzel isimler koyar, onları iyi ve güzele yönlendirirdi. Peygamberimiz bunları çocuğun hakları olarak görürdü. Çocukların aile içinde birtakım görev ve sorumluluklarının da bulunduğunu ifade ederdi. O, çocukların anne ve babalarına karşı daima saygılı olmaları gerektiğini söylerdi.

Etkinlik-6

25 dk.

Adı	Peygamberimizin Örnekliği
Amaç	Peygamberimizin aile hayatının Müslümanlar açısından önemine dair genelden özele çıkarım yapabilme

Yönerge: Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları öğretmen rehberliğinde cevaplayınız.

Ebu Hüreyre şöyle anlattı:

Resulullah, torunu Hz. Hasan'ı öptü. O sırada yanında Akra bin Habis (ra) oturmaktaydı. Akra bin Habis (ra) şöyle dedi:

— Ya Resulullah! Benim on çocuğum var ama hiçbirini sizin gibi öpmüş değilim.

Bunun üzerine Resulullah ona baktı ve ardından şöyle buyurdu:

— Merhamet etmeyene merhamet edilmez! (Buhari, “Edep”, 18)

1. Akra bin Habis (ra), Peygamberimizin torununa olan yakınlığına neden şaşırmış olabilir?
2. Akra bin Habis'in (ra) Peygamberimize söylediği sözden ne anlıyorsunuz?
3. Peygamberimiz, Akra bin Habis'e (ra) verdiği cevapla neyi vurgulamıştır?
4. Peygamberimiz bu olayda torununa beslediği sevgiyi nasıl ifade etmektedir?
5. Bu olay Peygamberimizin aile hayatındaki hangi duyguların önemini göstermektedir?
6. Bu olaya göre aile içinde sevgi nasıl ifade edilmelidir?
7. Peygamberimizin aile hayatını örnek alan bir kimsenin çocuklarına ve torunlarına nasıl davranması beklenir?
8. Peygamberimizin torunlarına yaklaşımına dair duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

Değerlendirme: Aşağıdaki cümleleri uygun ifadelerle tamamlayınız.

- Peygamberimizin aile hayatı önemlidir çünkü

- Hz. Peygamber'in aile hayatıyla ilgili öğrendiklerimi kendi hayatımda uygulamam çünkü

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bilgi kartlarında verilen konularla ilgili öğrendiklerinizi boş alanlara yazınız.

Peygamberimizin aile içi iletişimi

Hız. Peygamber'in eşlerine karşı tutum ve davranışları

Peygamberimizin çocuklarına beslediği sevgi

Hız. Muhammed'in (sav) torunlarıyla ilişkisi

Peygamberimizin aile hayatından kendi hayatıma yansıyanlar

Performans Görevi

🕒 1 Hafta

Görev	<i>Fotoğraflar Yardımıyla Aile Hikâyesi Oluşturma</i>
Amaç	<i>Aile geçmişindeki önemli olayların farkına varabilme ve aile hikâyesi oluşturabilme</i>
Ürün	<i>Fotoğraflarla aile hikâyesi</i>
Değerlendirme Ölçütleri	<i>İlişki kurma, fotoğraf seçimi, hikâye akışı, sunum, özgünlük ve düzen</i>

Yönerge: Aşağıdaki süreç ve uygulama adımlarını takip ederek görevi tamamlayınız.

Araştırma Süreci

1. Aile fertlerinizle görüşünüz ve onlardan ailenize ait eski fotoğrafları isteyiniz.
2. Topladığınız fotoğrafların nerede ve ne zaman çekildiği, fotoğrafta kimlerin olduğu gibi detayları aile fertlerinizden öğreniniz.

Hikâye Oluşturma Süreci

3. Topladığınız bilgi ve fotoğrafları sınıflandırınız.
4. Aile hikâyenizde kullanacağınız fotoğrafları belirleyiniz.
5. Fotoğrafları bir hikâye akışı oluşturacak şekilde sıralayınız.

Paylaşma Süreci

6. Aile hikâyeniz için bir format (poster, kitap gibi) belirleyiniz.
7. Hazırladığınız çalışmayı sınıfta paylaşınız.
8. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

Değerlendirme: Hazırladığınız aile hikâyesi karekodda verilen dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri aşağıdaki alana kısaca not edebilirsiniz.

Zenginleştirmeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

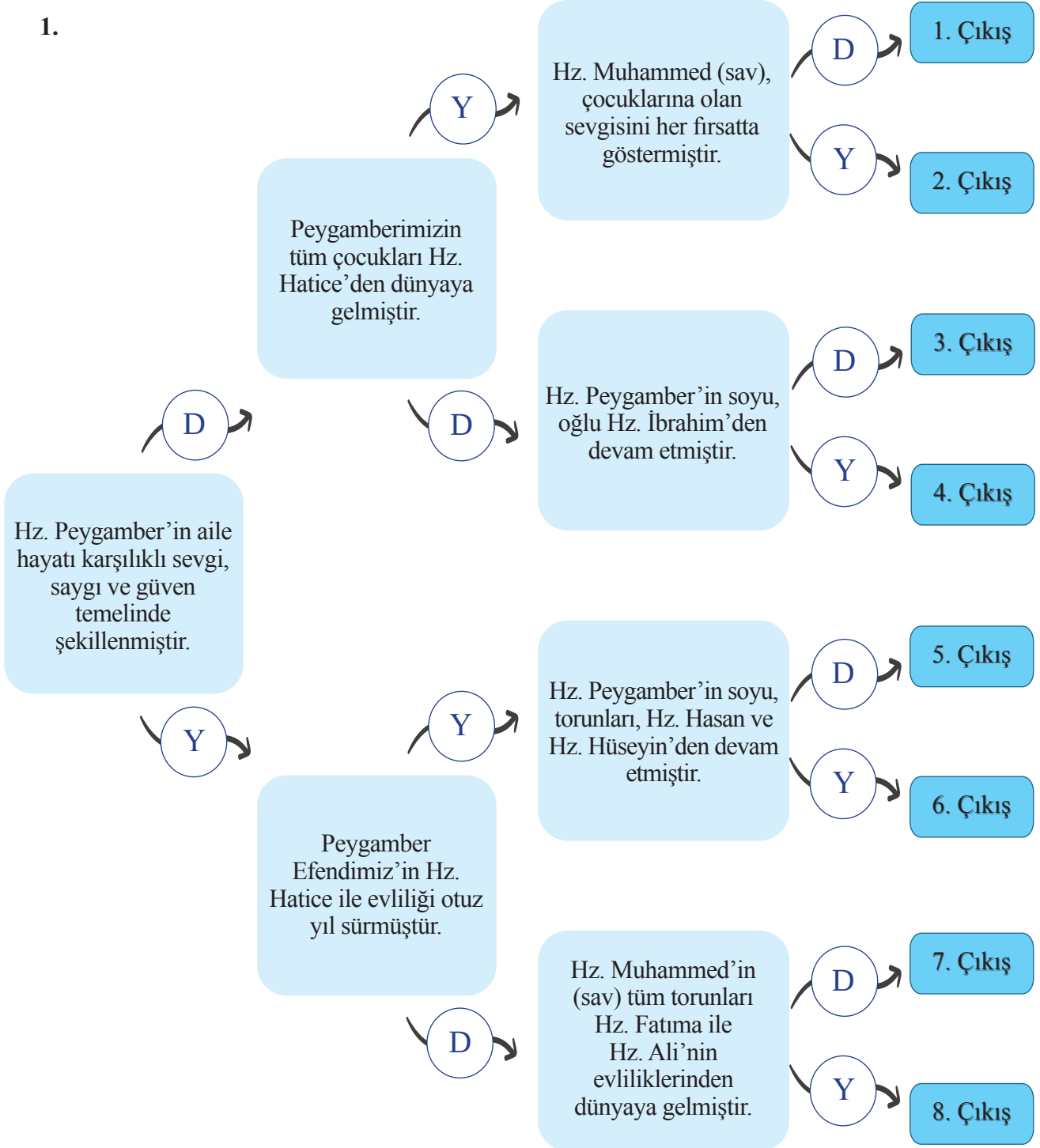
Desteklemeye ait içeriğe yandaki karekoddan ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki cümlelerin doğruluğu (D) veya yanlışlığına (Y) göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

1.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Ehlibeyt

seyit

şefkat

sevgi

sorumluluk

şerif

2. Hz. Peygamber çocuklarına karşı dolu bir baba olmuştur.
3. Peygamberimiz aile bireylerine bilinciyle yaklaşmıştır.
4. Peygamber Efendimiz'in aile fertlerine denmiştir.
5. Hz. Muhammed (sav), torunlarına ve merhametle yaklaşmıştır.
6. Hz. Hüseyin'in soyundan gelenler için ünvanı kullanılmıştır.

C) Aşağıdaki tabloda Hz. Peygamber'in aile bireyleri ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri ilgili olduğu isimle eşleştirmek için isme ait harfi noktalı alana yazınız.

Bilgiler		İsimler	
7.	Peygamberimizin ilk eşi ve altı çocuğunun annesidir.	A	Fatıma (ra)
8.	Hz. Muhammed'in (sav) soyunu devam ettiren çocuğudur.	B	Hasan (ra)
9.	Medine'ye hicretten sonra dünyaya gelen çocuğudur.	C	Hatice (ra)
10.	Soyundan gelenler için şerif ünvanı kullanılan torunudur.	Ç	Hüseyin (ra)
11.	Hz. Hatice ile evliliğinden doğan ilk kızıdır.	D	İbrahim (ra)
		E	Zeyneb (ra)

Ç) Aşağıdaki kutucuklarda Peygamberimiz döneminde yaşamış bazı isimler verilmiştir. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.).

a Hasan (ra)	b Zeyd (ra)	c Fatıma (ra)
ç Hatice (ra)	d Zeyneb (ra)	e Ümame (ra)
f Kasım (ra)	g Rukıyye (ra)	ğ Zübeyr (ra)
h Enes (ra)	ı Hüseyin (ra)	i İbrahim (ra)

12. Peygamber Efendimiz'in aile fertleri hangileridir?

.....

13. Hz. Peygamber'in çocukları hangileridir?

.....

14. Peygamberimizin ilk çocuğu hangisidir?

.....

15. Hz. Muhammed'in (sav) kızları hangileridir?

.....

16. Peygamberimizin Hz. Ali ile evlenen kızı hangisidir?

.....

17. Peygamberimizin son çocuğu hangisidir?

.....

18. Hz. Muhammed'in (sav) torunları hangileridir?

.....

19. Hz. Peygamber'in "... *iki reyhanımdır.*" ifadesini kullandığı torunları hangileridir?

.....

D) 20-22. soruları aşağıdaki metinden hareketle cevaplayınız.

Kur'an-ı Kerim'deki birçok ayette Hz. Peygamber'in örnekliğine işaret edilmektedir. Müslümanlar için en güzel örnek olan Peygamber Efendimiz'in rol modelliği Müslümanların hayatının her alanını kapsamaktadır. Bu sebeple onun etrafında yaşayan Müslümanlar, Hz. Muhammed'in (sav) hayatını bütün ayrıntılarıyla öğrenmeye ve örnek almaya çalışmıştır. Hz. Peygamber'in ahlakını en güzel şekilde yaşamaya çalışmışlar, sonraki nesillere de aktarmışlardır. Onların aktardıkları sayesinde günümüzde Peygamberimiz hakkında pek çok bilgiye sahip olunmuştur.

Hiz. Muhammed (sav), sadece peygamberliğiyle değil aile hayatıyla da toplumun bir parçasıdır. Hz. Peygamber, hayatının her alanında sistemli ve disiplinli olmuştur. Onun evlilik hayatı da Müslümanlar için örnektir. Peygamberimiz ailesiyle sevgi dolu, mutlu ve huzurlu bir hayat yaşamıştır. O, aile bireylerine değer vermiş, onlara sevgisini göstermiş ve güzel sözler söylemiştir. Eş, baba ve dede olarak Müslümanlara en güzel şekilde örnek olan Hz. Peygamber, Müslümanların aile hayatında örnek teşkil etmektedir.

20. Peygamberimiz, Müslümanlara hangi konularda örnek olmuştur?

.....

.....

.....

.....

21. Peygamberimizin aile hayatının Müslümanlar için önemi nedir?

.....

.....

.....

.....

22. Altı çizili kelimelerden hareketle Peygamberimizin aile hayatı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

E) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

23. Ben, Peygamberimiz Hz. Muhammed'i (sav) çok sevdiğim için onun hayatı hakkında araştırma yapıyorum. Araştırma yaparken onun, aile bireylerine çok önem verdiğini fark ettim. Bir arkadaşım, Hz. Peygamber'in aile hayatımızda bize örneklik teşkil edecek birçok söz ve davranışı olduğunu söyledi. Bu nedenle...

Bu metnin sonuna, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Hz. Peygamber'in aile hayatını ayrıntılarıyla öğrenmeye karar verdim.
B) Peygamber Efendimiz'i çok sevdiğimi aileme anlattım.
C) Hz. Muhammed'in (sav) aile hayatı hakkında öğretmenime sorular sordum.
D) Peygamberimizin aile hayatına dair kitaplar okumaya başladım.
24. I. Aile fertleriyle iletişime önem vermiştir.
II. Ev işlerinde eşine yardım etmiştir.
III. Çocukları ve torunları arasında ayırım yapmamıştır.
IV. Ailesine karşı yumuşak huylu ve nazik davranmıştır.

Numaralanmış bilgilerden hangileri Peygamberimizin aile hayatı ile ilgilidir?

- A) Yalnız I
B) II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV
25. Bir gün Müslümanlar umre yapmak için Mekke'ye doğru yola çıktı. Bunu duyan müşrikler onların Mekke'ye girmelerine izin vermedi. Bu olayın sonucunda Müslümanlar ile müşrikler arasında Hudeybiye Antlaşması imzalandı. Antlaşmaya göre Müslümanların umre yapmadan Medine'ye geri dönmeleri gerekiyordu. Sahabiler antlaşmaya uymak istemediler. Peygamberimiz bu durumu eşi Ümmü Seleme'ye anlatmış ve ona danışmıştı. Ümmü Seleme'nin önerisiyle kurbanını kesti, tıraş oldu ve ihramdan çıktı. Bunu gören sahabiler onun yaptıklarını yaptı ve gerginlik sona erdi.

Bu parçada Hz. Muhammed'in (sav) hangi yönü vurgulanmaktadır?

- A) Aile bireylerinin görüşlerine önem verdiği
B) Merhametli ve affedici olduğu
C) Aile bireylerine karşı mesafeli olduğu
D) Ailesiyle hoşça vakit geçirdiği

Üniteyle ilgili daha fazla soruya bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Sonnot

- ¹ Ahzab suresi 21. ayet.
- ² bk. Bakara suresi 187. ayet; Rum suresi 21. ayet.
- ³ bk. Taha suresi 132. ayet; Meryem suresi 55. ayet.
- ⁴ bk. "Ehlibeyt", 2/405.
- ⁵ Tirmizi, "Tefsiru'l-Kur'an", 33.
- ⁶ Tirmizi, "Menakıp", 31.
- ⁷ Müslim, "Fedâilü's-Sahabe", 77.
- ⁸ Buhari, "Menakıbü'l-Ensar", 20; Müslim, "Fedâilü's-Sahabe", 69.
- ⁹ Buhari, "Bedü'l-Vahiy", 1.
- ¹⁰ Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 6/118.
- ¹¹ Müslim, "Fedâilü's-Sahabe", 75.
- ¹² Buhari, "Edep", 23.
- ¹³ Buhari, "Menakıbü'l-Ensar", 20.
- ¹⁴ Buhari, "Nikâh", 39.
- ¹⁵ bk. "Âişe", 1/185.
- ¹⁶ Müslim, "Fedâilü's-Sahabe", 8.
- ¹⁷ Buhari, "Cihat", 81.
- ¹⁸ İbni Hibban, *Sahih-i İbni Hibban*, 2/386.
- ¹⁹ Müslim, "Eşribe", 139.
- ²⁰ Buhari, "Ezan", 44.
- ²¹ Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 6/256.
- ²² Kehf suresi 46. ayet.
- ²³ bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/64.
- ²⁴ Ebu Davud, "Edep", 143-144.
- ²⁵ Müslim, "Fedâil", 62.
- ²⁶ Müslim, "Fedâil", 63.
- ²⁷ İbni Mace, "Cenâiz", 27.
- ²⁸ Buhari, "Cenâiz", 44; Müslim, "Fedâil", 62.
- ²⁹ bk. Ebu Davud, "Cenâiz", 31-32.
- ³⁰ İbni Sad, *Tabakat*, 8/19-20.
- ³¹ Ebu Davud, "Edep", 143-144.
- ³² Ebu Davud, "Tereccül", 21; "Fâtıma", 2/550.
- ³³ Buhari, "Fedâilü Ashabi'n-Nebi", 12, 29; "Fâtıma", 2/551.
- ³⁴ Taberani, *el-Mucemü'l-Kebir*, 3/268; 20/342.
- ³⁵ İbni Hacer, *Fethu'l-bârî*, 7/373.
- ³⁶ Buhari, "Cihat", 80; Müslim, "Cihat ve Siyer", 101.
- ³⁷ bk. İsra suresi 23-24. ayetler.
- ³⁸ İsra suresi 24. ayet.
- ³⁹ bk. Tirmizi, "Birr", 15.
- ⁴⁰ "Fâtıma", 2/551; "Muhammed", 6/125.
- ⁴¹ "seyit", *Dinî Terimler Sözlüğü*, 329.
- ⁴² "şerif", *Dinî Terimler Sözlüğü*, 340.
- ⁴³ bk. "Hasan", 3/378.
- ⁴⁴ bk. Ebu Davud, "Salat", 165.
- ⁴⁵ Müslim, "Cihat ve Siyer", 89; Ebu Davud, "Edep", 62.
- ⁴⁶ bk. Darimi, "Edahi", 9.
- ⁴⁷ İmam Malik, "Akika", 1.
- ⁴⁸ bk. Tirmizi, "Menakıp", 30.
- ⁴⁹ Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 2/531.
- ⁵⁰ Tirmizi, "Menakıp", 30.
- ⁵¹ Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 6/340.
- ⁵² bk. Buhari, "Büyü", 49.
- ⁵³ Buhari, "Fedâilü Ashabi'n-Nebi", 22.

A

abdest: İslam dinine göre namaz kılmak, Kur'an okumak, Kâbe'yi tavaf etmek gibi ibadetleri yerine getirebilmek için niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını meshetmek yoluyla arınma.

adap: 1. İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler. 2. En iyi hâl ve hareketler, ölçülü davranışlar, kişiler arasındaki iyi ilişkileri düzenleyen kurallar, uyulması gereken görgü kuralları.

akademisyen: Yükseköğretim kurumlarında eğitim, öğretim faaliyetlerini yürüten kimse; öğretim elemanı.

akika: Yeni doğan çocuk nedeniyle Allah'a (cc) şükür olarak doğumunun yedinci gününde kesilen kurban.

amel: 1. Yapılan iş, eylem, fiil. 2. Çalışma, didinme, davranış, uygulama. 3. Bir kural veya dinî emrin yerine getirilmesi.

ara buluculuk: Bir anlaşmazlıkta tarafları uzlaştırma işi.

B

bereket: Alışıldandan veya beklenilenden fazla olma durumu, bolluk.

C - Ç

cemaat: Namaz kılmak için bir araya gelen ve imama uyan topluluk.

D

defin: İslam inancına göre bir insanlık borcu ve saygı ifadesi olarak ölü yıkanıp kefenlenir, cenaze namazı kılınır, kabre götürülür, sağ yanı üzerine ve yüzü kıbleye dönük biçimde gömülür.

E - F

eski püskü: Çok eski, iyice eski.

fidye: Tutsak edilen veya rehin alınan bir kimsenin serbest bırakılması için istenen para.

G - Ğ

gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi ve davranışlar.

göçebe: Değişik şartlara bağlı olarak belli bir yöre içinde çadır, hayvan ve öteki araçlarla yer değiştiren, yerleşik olmayan (kimse veya topluluk); göçer, göçkün.

gösteriş: Başkalarını aldatmak, şaşırtmak, korkutmak veya kendini beğendirmek için birinin yaptığı abartılı davranış.

günah: Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış.

H

hacı: İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadetini yerine getiren kişi.

hadis: Hz. Muhammed'in (sav) sözleri; hadisîşerif.

hâl: Bir olay, bir durum karşısında kişinin takındığı davranış.

Hanif: 1. Doğruya ve hakka bağlanan, gerçeğe dönen. 2. Müslüman, Allah'ı (cc) birleyen, tevhit ehli.

hassas: Duyum ve duyguları algılayan, duyarlı.

hatır: Birine karşı duyulan saygı, sevgi.

hatip: Konuşmacı.

helal: Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.

hicrî: Tarih başı olarak hicreti kabul eden.

hicrî takvim: Hicreti başlangıç olarak alan takvim.

hidayet: Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

hurmalık: Hurma ağacı çok olan yer.

hutbe: Cuma namazından önce ve bayram namazından sonra hatibin minberde yaptığı öğüt niteliğindeki konuşma.

I - İ

islah etmek: İyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek.

ihram: Hacca giden Müslüman erkeklerin dikişsiz, beyaz bir örtü ve omuza atılan bir havludan, kadınların ise bolca bir elbiseden ibaret olan kıyafetleri.

ikram: Bir şeyi armağan olarak verme, sunma; sunulan şey.

J - K - L

Kâbe: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen, hac ve umre ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

kabir: Ölen bir kimsenin toprağa gömüldüğü yer, mezar.

karargâh: Ordunun uzun bir süre veya geçici olarak konakladığı yer.

kervan: Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

kese: Cepte taşınan, içine para vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.

kibir: 1. Kendini başkalarından üstün tutma; gurur. 2. Büyüklenme.

konferans: Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi; konuşma.

kutsal: Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken; kutsi, mukaddes, mübarek.

kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.

M

makale: Bilim, fen konularıyla siyasal, ekonomik ve toplumsal konuları açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazısı, yazı.

mescit: İçerisinde beş vakit namaz, cuma ve bayram namazlarının kılındığı Müslümanların ibadet yeri, cami, namazgâh.

merasim: Anma, kutlama, nişan, evlenme, ölüm gibi sebeplerle yapılan toplantı.

mevali: Özgür bırakılmış köleler.

minber: Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.

misvak : 1. Kuzey Afrika, İran ve Hindistan'da yetişen dikensiz küçük bir ağaç. 2. Bu ağacın, ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılan çubuğu.

muhabbet: İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.

mübarek: 1. Kutsal. 2. Uğurlu. 3. Beğenilen, sevilen kimse veya şeyler için söylenen bir söz.

müezzin: Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi.

mümin: 1. İnanan, iman eden, gönülden bağlanan, güven veren, güvene kavuşturan kimse. 2. Allah (cc) katından peygamberleri aracılığı ile gelen her şeyi, tereddütsüz olarak doğrulayan ve kabul eden kişi.

müşrik: 1. Allah'a (cc) ortak, yardımcı ve eş koşan kimse. 2. Allah'a (cc) inandığını söylediği hâlde birçok tabiat olayının yaratılmasını ve idaresini Allah'ın (cc) dışında birtakım güçlere bağlayan ve bu güçleri kutsallaştırarak Allah'a (cc) ortak koşan kimse.

N

nasip: 1. Birinin payına düşen şey. 2. Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey; kısmet.

nefis: 1. Arzu, istek. 2. Kötü huy ve çirkin davranışların kaynağı.

nimet: 1. İyilik, lütuf, ihsan. 2. Yaşamak için gerekli olan her şey.

O - Ö

öğüt: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz; nasihat.

P

peygamber: Allah'ın (cc), buyruklarını insanlara iletmek için elçi olarak görevlendirdiği kimse; elçi.

pis: Kirli, kendisinde pislik olan veya pislenmiş olan; beğenilmeyecek durumda olan.

poster: Duvara asılan büyük boy resim.

put: Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne; tapıncak.

R

rahmet: Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği.

resul: Allah (cc) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (cc) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamber, nebi, Allah (cc) elçisi.

rızık: Allah'ın (cc) bütün yarattıklarına verdiği nimet; doygusu.

rivayet: Nakletme, nakil, haber verme, haber, anlatma. 2. Hz. Peygamber'in söz, onay ve eylemlerinin yazılı veya sözlü olarak sonraki nesillere metin ve senetleriyle aktarılması.

S

sahabe: 1. Arkadaş, dost, veli. 2. Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Hz. Peygamber'i çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse. Arapçada, sahabi kelimesinin çoğulu sahabedir.

saf: Cemaatle namaz kılan müminlerin imamın arkasında kibleye paralel olarak yaptıkları düzgün sıralardan her biri.

sancak: Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak.

senaryo: Tiyatro oyunu, piyes, film, dizi film vb. eserlerin sahnelerini ve akışını gösteren yazılı metin; herhangi bir konuda düşünülüp tasarlanan olaylar dizisi.

sendelemek: Dengesi bozularak düşecek gibi olmak, adımlarını şaşırmak.

sır: Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey.

siper etmek: Bir şey veya bir kimse için kendini tehlikeye atmak, kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak.

sohbet: İki veya daha fazla kişi arasında dostça, arkadaşça yapılan konuşma; söyleşi.

soy: Bir atadan gelen kimselerin topluluğu.

sürü: Birlikte yaşayan hayvan topluluğu

Ş

şan: Herkesçe bilinme, tanınma durumu.

şehit: Allah'ın (cc) dininin tüm insanlığa ulaştırılması ve bu esnada ortaya çıkan engelleri kaldırırken Allah (cc) yolunda ölen veya öldürülen Müslüman.

T

tasavvur etmek: zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek.

tavaf: İslam dininde hac ve umre sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dönme.

tavsiye: Öğütlenme, öğüt verme, yol gösterme. Bir şeyin, bir kimsenin iyi, işe yarar olduğunu ilgili kişiye söyleme.

tiyatro: Dram, komedi, vodvil vb. eserleri sahneleme sanatı; sahnelenmek için yazılmış eserlerin oynandığı yer.

tövbe: İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

U - Ü

umre: Hac dönemi dışında Kâbe'yi ve Mekke'nin diğer kutsal yerlerini ziyaret etme.

unsur: Bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça.

V

vaaz: Cami, mescit vb. yerlerde vaizlerin yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinî konuşma.

vadi: İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit.

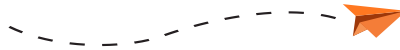
Y

yoksul: Geçinmekte çok sıkıntı çeken, geçimini güçlkle sağlayan (kimse, toplum, ülke); varlıksız, fakir, fukara.

Z

zarif: Hoşa gider bir biçimde konuşan ve davranan.

CEVAP ANAHTARI

- “Âişe”. *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 1/184-190. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- Ahmed bin Hanbel. *el-Müsned*. Ürdün: Beytü'l-Efkari'd-Düveliyye, 2005.
- Aydın, Muhammet Şevki (ed.). *Dinim İslam Temel Bilgiler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Baytop, Turhan. “Misvak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/190-191. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Berki, Ali Himmet - Keskiöglü, Osman. *Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayâtı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 27. Basım, 2013.
- Buhari, Muhammed bin İsmail. “Sahih-i Buhari”. *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 1-631. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- Darimi, Abdurrahman bin Fadl. “Sünen-i Darimi”. *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- Dinî Terimler Sözlüğü*. ed. Ahmet Nedim Serinsu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 2009.
- Ebu Davud, Eşas bin İshak Ezdi. “Sünen-i Ebu Davud”. *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 1223-1608. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- “Ehlibeyt”. *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 2/405-409. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- Erul, Bünyamin. “Zeyd b. Hârise”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/319-320. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- “Fâtıma”. *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 2/549-551. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- Fayda, Mustafa. “Fil Vakası”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/70-71. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Fayda, Mustafa vd.. “Muhammed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/406-479. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Ali”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/371-374. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Ebû Tâlib”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/237-238. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim 15 Ocak 2025. <http://sozluk.gov.tr>
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 cilt. Ankara: İmaj, 2003.
- “Hasan”. *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 3/378-380. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- İbni Ebu Şeybe, Muhammed bin İbrahim. *el-Musannef*. thk. Habiburrahman Azami. Beyrut: el-Mektebü'l-İslami, 1983.

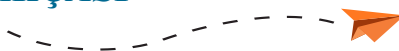
- İbni Hacer, Ahmed bin Ali Askalani. *el-İsabe fi Temyizi's-Sahabe*. thk. Ali Muhammed Bicavi. Beyrut: Darülciiyl, 1412.
- İbni Hacer, Ahmed bin Ali Askalani. *Fethu'lbari*. thk. İvezullah bin Muhammed. Demam: Darü İbnü'l-Cevziyye, 1422.
- İbni Hibban, Hibban bin Ahmed Temimi. *Sahih-i İbn Hibban*. thk. Şuayb Arnavut. b.y.: Müessesetü'r-Risale, ts.
- İbni Mace, Muhammed bin Yezid Rebei Kazvini. "Sünen-i İbni Mace". *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 2477-2741. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- İbni Sad, Sad bin Meni Zühri. *et-Tabakatü'l-Kübra*. Beyrut: Darü Sadır, ts.
- İmam Malik. "el-Muvatta". *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- İmam Malik. *el-Muvatta*. Kahire: Vizaretü'l-Evkaf, 1994.
- Kara, Hilal - Kara, Abdullah. *Çocuk Sahabiler*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2008.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- "Kâsım". *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 5/65-66. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- Keskin, Yusuf Ziya. "Hz. Peygamber'in Hizmetkarı Genç Sahabi Enes b. Malik". 1. *Şanlıurfa Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu*. ed. M. Cüneyt Gökçe - Ömer Sabuncu. 104-114. Şanlıurfa, 2018.
- Köksal, M. Âsım. *Hz. Muhammed ve İslamiyet*. 8 Cilt. İstanbul: Kampanya Kitapları, 2015.
- Küçükaşcı, Mustafa Sabri. "Hicaz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/432-437. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Küçükaşcı, Mustafa Sabri. "Zemzem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/242-246. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Mertoğlu, M. Suat. "Selâtüselam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/23-24. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Millî Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu. "Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6,7 ve 8. Sınıflar)". Ankara: 2024.
- Millî Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni". Ankara: 2024.
- "Muhammed". *Temel İslam Ansiklopedisi*. ed. Tuncay Başoğlu. 6/105-134. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2020.
- Müslim. "Sahih-i Müslim". *el-Kütübü's-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 673-1202. Arabistan: Darüsselam, 2000.

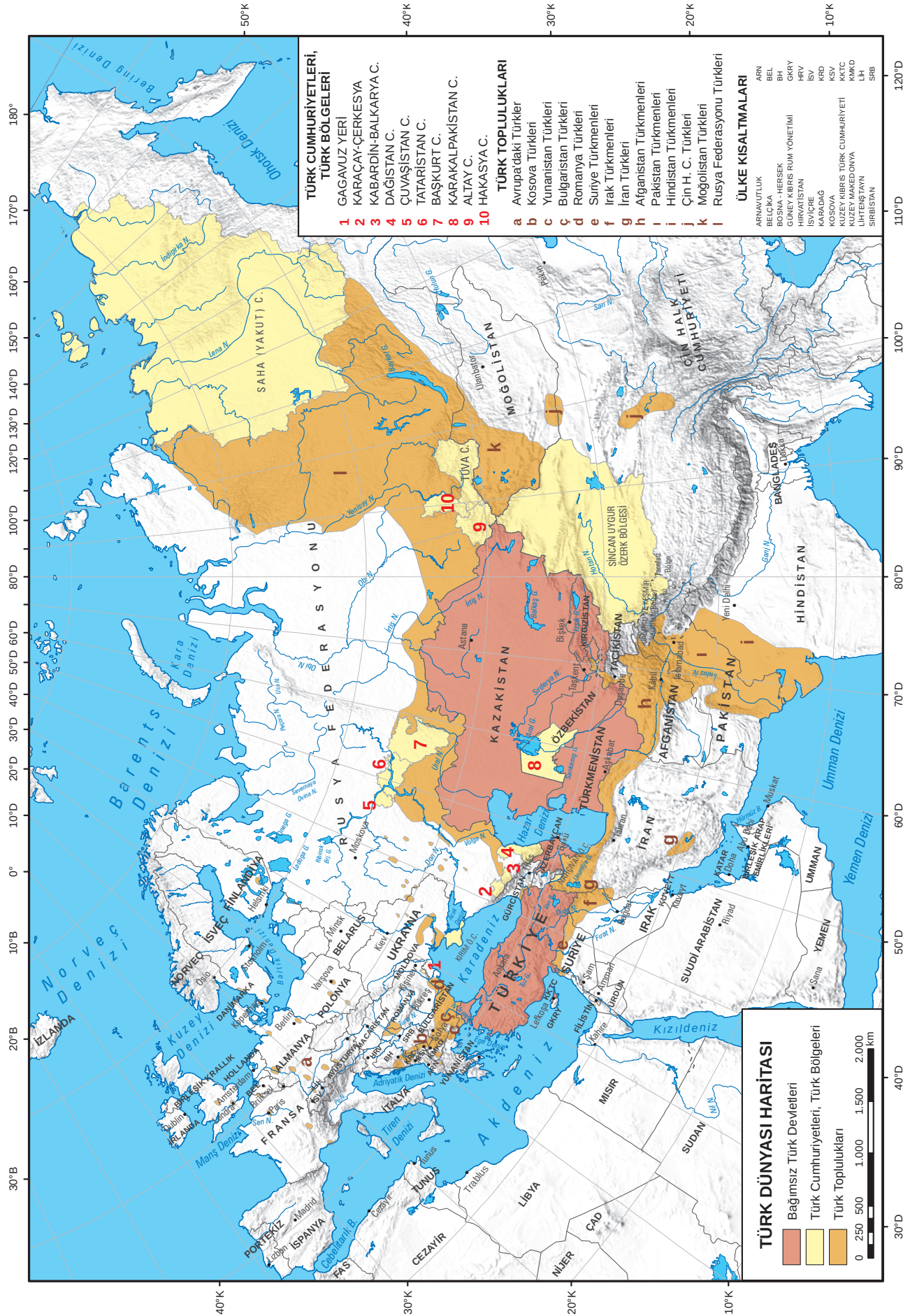
- Nesai, Ali bin Şuayb. “Sünen-i Nesai”. *el-Kütübü’s-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 2087-2453. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- Özaşar, Mehmet Emin vd. (ed.). *Hadislerle İslam*. 7 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Sarıçam, İbrahim. *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2007.
- Süyuti, Abdurrahman bin Ebu Bekir. *Cem’ul-cevâmi*. b.y.: Darüssaade, 2005.
- Taberani, Ahmed bin Eyyüb Lahmi. *el-Mucemü’l-Kebir*. thk. Hamdi Abdülmecid Selefî. b.y.: Darü İhyai’t-Türasi’l-Arabi, 2002.
- Tirmizi, İsa bin Sevre Sülemi. “Sünen-i Tirmizi”. *el-Kütübü’s-Sitte*. haz. Salih bin Abdülaziz. 1629-2061. Arabistan: Darüsselam, 2000.
- Yücel, İrfan. *Peygamberimizin Hayatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013.

Kaynakça, İsnad sonnot yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimine göre düzenlenmiştir. Karekoddan yararlanarak İsnad Atıf Sistemi Kılavuzu’na ulaşabilirsiniz.

**GÖRSEL VE GENEL AĞ
KAYNAKÇASI**

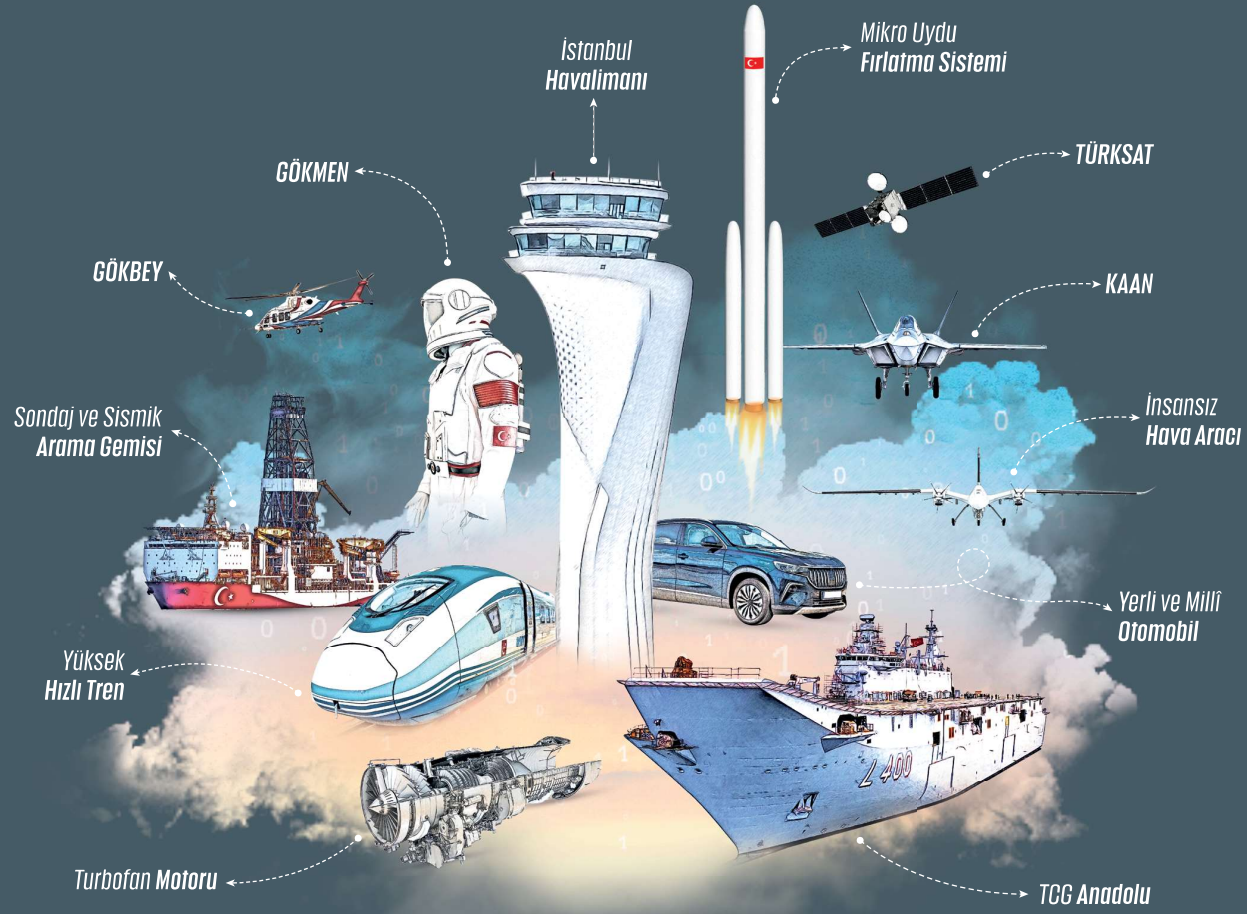
Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DERS KİTABI

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

5. SINIF

